

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΕΤΟΣ Α' — ΑΡ. 1	ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	ΑΘΗΝΑΙ
ΓΡΑΦΕΙΑ: Γωνία Πειραιώς—Μενάνδρου	ΔΗΜ. Π. ΣΦΗΚΑΣ	14 Ἀπριλίου 1919

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Δ. ΣΦΗΚΑ: — Διπλωματική Ἐπισκόπησις,
- Γ. ΦΕΡΜΟ: — Συνέντευξις μετὰ τοῦ κ. Βενιζέλου.
- Θ. ΚΟΥΤΟΥΠΗ: — Ὁ σοσιαλισμὸς ἐν Ἑλλάδι.
- Π. ΚΑΡΑΠΑΝΟΥ: — Σκέψεις περὶ τῆς διοικήσεως τῶν νέων χωρῶν,
- Π. ΝΙΡΒΑΝΑ: — Ψυχολογία τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος.
- Μ. ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗ: — Δηλώσεις ἐπὶ τοῦ οικονομικοῦ ζητήματος.
- Ε. ΜΠΕΡΤΡΑΝ: — Προσωπικαὶ Ἀναμνήσεις.
- Α. ΓΥΙΛΛΑΝΔ: — Δι' θεωρίαι τοῦ Τραίτσικε.
— Τὸ νέον Ἐθνικὸν Δάνειον.
- ΑΡ. ΚΑΜΠΑΝΗ: — Σολωμός.
— Ἐξηγήσεις ἐπὶ τῆς φορολογίας τῆς καθαρᾶς προσόδου.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ

Ἀθῆναι 11 Ἀπριλίου.

Ἡ ἀποχώρησις τῶν Ἰταλῶν ἀντιπροσώπων ἐκ τῆς Διασκεψέως τῆς Εἰρήνης ἀποτελεῖ γεγονός, τὸ ὁποῦν ὠρισμένως δὲν ἦτο ἀρχῆθεν ἀπροβλεπτόν καὶ δὲν ἐθεωρεῖτο τελείως ἀπίθανον. Ὅσοι γνωρίζουν τὴν παγίαν ἱμπεριαλιστικὴν κατεύθυνσιν τῆς Κοινοῦλας, δὲν ἀνέμενον εὐκόλον παρέκκλισιν ἀπὸ ταύτης. Τοὺς ἐφόδιζε δὲ μόνον τὸ γεγονός τῆς τελευταίας χλιαρότητος τοῦ Οὐίλσον, ἧτις ἦτο δυνατόν νὰ ἀποβῇ αἰτία διαπραξέως καὶ ἀναγνώρισεως θανασίμων σφαλμάτων. Ἄλλ' ὁ Οὐίλσον ἀνένηψε τὴν τελευταίαν στιγμὴν καὶ πλήρης ὀργῆς ἀπεκήρυξεν ἐπὶ τέλος τὴν Ἰταλικὴν βουλμίαν.

Εἶνε ἀνάγκη νὰ σημειωθῇ ἓνα γεγονός διὰ νὰ ἐννοηθῇ ὅλη ἡ ἔκτασις τῆς σημασίας τῆς ἀποκηρύξεως ταύτης καὶ νὰ συναχθῶσι συμπεράσματα ἀκριβῆ, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, περὶ τῆς ἐφεξῆς ἐξελίξεως τῆς καταστάσεως. Τὸ γεγονός τοῦτο εἶνε ἡ σύναψις τῆς Ἀγγλο-Γαλλο-Ἀμερικανικῆς συμμαχίας, ἡ ἀναγγελθεῖσα πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν. Ἡ συμμαχία αὕτη, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀπεκλείσθη ἡ Ἰτα-

λία, βεβαίως δὲν εἶνε ἀληθές, ὅτι προῆλθεν ἐκ τῆς ἀνάγκης ἐκτελέσεως τῶν ὄρων τῆς εἰρήνης ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, ἀφοῦ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ταύτην ἐνδιεφέρετο καὶ ἡ Ἰταλία οὐχ' ὀλιγότερον τῶν ἄλλων Συμμάχων. Προῆλθεν ἐκ τῆς ἀνάγκης ἀντιμετωπίσεως κοινῆς τῆς Ἰταλικῆς ἀρπακτικότητος καὶ ἀπετέλεσε τὴν προϋπόθεσιν, ἧτις ἦτο ἀπαραίτητος διὰ νὰ ἐπακολουθήσῃ τὸ σθεναρὸν Διάγγελμα τοῦ Οὐίλσον καὶ νὰ ἀποφασισθῇ ἡ ρύθμισις τῶν πραγμάτων τοῦ Κόσμου καὶ ἄνευ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἰταλικῆς Κοινοῦλας.

Διότι αἱ ἐργασίαι τῆς Συνδιασκέψεως τῆς Εἰρήνης βεβαίως δὲν θὰ διακοποῦν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν κ. κ. Ὁρλάνδο καὶ Σοννίνο ἐκ Παρισίων. Οἱ λοιποὶ Σύμμαχοι ἀσφαλῶς θὰ προχωρήσουν εἰς τὸ ἔργον των, ὑπάρχει δὲ μεγάλη πιθανότης ἤδη, ὅτι εἰς γενικὰς συνελεύσεις τῶν ἀντιπροσώπων ὄλων τῶν συμμάχων ἐθνῶν, μικρῶν καὶ μεγάλων, θὰ καταρτισθῇ ὁ νέος χάρτης τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῶν ἐθνοτήτων καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν λαῶν, τῶν ὁποίων τὴν προκήρυξιν ἠμπόδιζε τὸσον πολὺ ἡ παρουσία τῶν κ.κ. Ὁρλάνδο καὶ Σοννίνο ἐν Παρισίοις. Ἡ συνθήκη τοῦ Λονδίνου, ἧτις, συναφθεῖσα εἰς στιγμὴν κρίσιμον διὰ τὴν Ἀγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν, ἀπετέλει ἐνόχλησιν φοβεράν ἤδη διὰ τὸν Λούδ Τζώρτζ καὶ τὸν κ. Κλεμανσώ, δὲν ὑφίσταται πλέον μετὰ τὴν κατηγορηματικὴν διακήρυξιν τοῦ Προέδρου Οὐίλσον. Τοῦτο δὲ ἀσφαλῶς ἀποσοβεῖ σφάλματα τῆς Συνδιασκέψεως, τὰ ὁποία θὰ ἦσαν πολὺ ὀλεθριώτερα τῶν διαπραχθέντων τῷ 1815 ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης, καὶ δίδει ἐλπίδα πραγματικὴν, ὅτι τὰ συστήματα καὶ αἱ μέθοδοι ἀλλάσσουν πράγματι καὶ ὅτι ἡ ἀνθρωπότης δὲν ἐπολέμησε ματαίως, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀγῶνός της κατέκτησε κατὶ, ἐπέτυχεν ἓνα ἀκόμη βῆμα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν της.

Αἱ μικραὶ ἐθνοότητες, ἀλλὰ καὶ οἱ μεγάλοι σύμμαχοι λαοί, εἶνε βέβαιοι, ὅτι ἀφίνουν στε-

ναγμόν άνακουφίσεως ήδη, ότε δέν πιέζει πλέον τό στήθος των έν Παρισίους ό 'Ιταλικός έφιάλτης. 'Ο Λούδ Τζώρτζ, ό Κλεμανσώ, ό Ουίλσον άσφαλώς έχουν διαγράψει έκ των προτέρων την πορείαν των μετά την άποχώρησιν της 'Ιταλίας έκ της σκηνης του Συνεδρίου της Ειρήνης. Καί τας ληφθησομένας μετ' όλίγον άποφάσεις της Κοινωνίας των Έθνών θά έχουν όλην την δύναμιν νά επιβάλλουν εις την 'Ιταλίαν ήνωμένοι ή 'Αμερική, ή 'Αγγλία, ή Γαλλία, ή 'Ελλάς, ή Σερβία, ή Ρουμανία, ή 'Ιαπωνία, τό Βέλγιον, ή Πολωνία, ή Τσεχοσλοβακία, εις περίπτωσιν, καθ' ήν νέοι φιλελευθερώτεροι άντιπρόσωποι φιλελευθερώτερας 'Ιταλικής Κυβερνήσεως δέν έφθανον έγκαίρως εις Παρισίους κομιστάι άξιώσεων όλιγοτέρων και ήθικωτέρων από εκείνας, τας όποιάς ύπεστήριξαν ό 'Ορλάνδο και ό Σοννίνο.

Τό παλαιόν σχέδιον της Κομισσούλας καταδικάσθη πλέον όριστικώς. 'Η άδριατική πολιτική της είνε ήναγκασμένη ήδη νά μεταβληθί. 'Ο 'Αδρίας δέν θά γίνη ποτέ 'Ιταλική, λεκάνη. Καί ή άλβανική πολιτική της άδελφής 'Ιταλίας ύφίσταται και αύτή σήμεραν την άρχην.

ΣΟΒΑΡΑΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

ΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ, Η ΕΛΛΑΣ, Ο ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΣΜΟΣ

'Ο διακεκριμένος Ρουμάνος δημοσιογράφος κ. Ι. Φέρομο έσχε τας τελευταίας ήμέρας έν Παρισίους συνέντευξιν σοβαρώτατην μετά του κ. Βενιζέλου, ήτις δέν έγνωσθη μέχρι τούδε έν 'Αθήναις. Την συνέντευξιν αύτην κατορθώσαμεν νά προμηθευθώμεν, φρονούμεν δέ, ότι προσφέρομεν άληθή ύπηρεσίαν εις τό 'Ελληνικόν Κοινόν δημοσιεύοντες αύτην σήμεραν έν πιστή μεταφράσει.

«Μεταξύ των μελών των διαφόρων άποστολών έν τή Συνδιασκέψει της Ειρήνης, γράφει εις την έφημερίδα του ό κ. Φέρομο, ό 'Ελλην πρωθυπουργός είναι μία των μάλλον ένδιαφεροσών φυσιογνωμιών. 'Ο Δ' 'Ανούντιο βεβαίως δέν ύπηνίχθη τον κ. Βενιζέλον, όταν κατά τον τελευταίον φιλιππικόν του έναντίου της Συνδιασκέψεως των Παρισίων όμίλησε περί άσθηριοσκληρώσεως. 'Εάν ή πολιτική του κ. Βενιζέλου έθροιάβευεν από της άρχής έτι του παγκοσμίου πολέμου, εάν όλοι οι γείτονες της Βουλγαρίας έλάμβανον άρχήθεν μίαν καθωρισμένην στάσιν, μη έπιτρέπουσαν εις την Βουλγαρίαν νά δηλώσθ, ότι είναι βεβαία περί της μη έπεμβάσεως της 'Ελλάδος και Ρουμανίας, άκόμη και άν έπετίθετο κατά της Σερβίας, ίσως πολλά των γενομένων κατά τον 'Ανατολικόν πόλεμον δέν θά έγίνοντο και ίσως και ό πόλεμος θά έπερατούτο ταχύτερον.

μιάς καταδίκης δι' έλλειψιν προϋποθέσεως δαλματικής, προσεχομένην έκ της σερβικής έπικρατήσεως.

Γενικώς, δύναται τις νά είπη, αί πατροπαράδοτοι κατευθύνσεις της Κομισσούλας της Ρώμης χρεωκοπούσιν όριστικώς σήμεραν. Θά ήτο δέ όξύμωρον τραγικόν νά συνέβαινεν άλλως μετά την πτώσιν του γερμανικού ήμπεριαλισμού,

'Η 'Ελληνοσερβοροουμανική ένωση, άποκρυσταλλομένη εις γραπτήν συνθήκην συμμαχίας πολύ προσεχώς—άν δέν έγινεν ήδη τούτο—θά άποτελέσθ, μετά την 'Αγγλογαλλοαμερικανικήν συμμαχίαν, τον έτερον τοίχον της μάνδρας.

'Η προκληθείσα ήδη άποχώρησις των κ. κ. 'Ορλάνδο και Σοννίνο έκ Παρισίων άσφαλώς δέν πρόκειται νά επιβαρδύνη την ύπογραφην της ειρήνης. Τούναντίον, θά την έπιταχύνη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΦΗΚΑΣ

«Βεβαίως αί έπι ύποθέσεων βασιζόμεναι έπικρίσεις δέν έχουν τό κύρος άποδεδειγμένων πραγμάτων. Τούτο όμως δέν άποκλείει τό δικαίωμα της κριτικής, ιδίως διότι πηγή πολλών άτυχών γεγονότων, έπισυμβάντων εις τό 'Ανατολικόν μέτωπον, είναι τό γεγονός, ότι εις άκριβή τινα και ύποχρεωτικά κείμενα, προίοντα πολλής σκέψεως και μελέτης μετά τον πόλεμον του 1913, έγένετο άπόπειρα νά δοθί έρμηνεία άπομακρύνουσα τας άμοιβαίας μεταξύ των συμβληθέντων ύποχρεώσεις. 'Η έρμηνεία αύτη ύπήρξε και δι' ήμάς, τους Ρουμάνους, πολύ άτυχής.

«'Ο κ. Βενιζέλος δύναται νά ύπερηφανεύεται σήμεραν, ότι είδε καθαρά την κατάστασιν από της πρώτης στιγμής της έκρήξεως του Ευρωπαϊκού πολέμου. 'Ακόμη πρότερον, κατά τό ύπό την προεδρίαν του Βασιλέως Κωνσταντίνου συγκροτηθέν την 16ην Μαΐου 1913 'Υπουργικόν Συμβούλιον, ό κ. Βενιζέλος, ύποστηρίζων τό έπωφελές της συνομολογήσεως 'Ελληνοσερβικής συνθήκης, έλεγεν άκριβώς τά εξής : «'Ο Βουλγαρικός κίνδυνος είναι επικείμενος, ένψ άφ' έτέρου ό κίνδυνος δι' ήμάς έκ της άποδοχής του όρου της Σερβίας (ή Σερβία έζητεί όπως ή 'Ελλάς ύποχρεωθί νά την βοηθήσθ εάν τρίτη τις δύναμις ήθελεν έπιτεθί έναντίον αύτης) είναι άπομακρυνόμενος. Καθ' ήν ήμέραν ή Αυστρία θά έπιτεθί έναν-

τίον της Σερβίας, ή Ρωσία θά έπέμβη και θά έπέλθη ό Ευρωπαϊκός πόλεμος. Την ήμεραν εκείνην, επειδή ή 'Ελλάς θά είναι ύποχρεωμένη νά ταχθί εις τό πλευρόν της Συνεννόσεως, ή ύποχρεώσις, ήν θά έχομεν όσως εις την Σερβίαν, δέν θά μάς έστενοχώρει ποσώς.»

«'Εν έτος βραδύτερον, την 25ην 'Ιουλίου 1914, ό κ. Βενιζέλος, εύρισκόμενος έν Μονάχω και έρωτηθείς τηλεγραφικώς υπό του Σέρβου Πρωθυπουργού, ποία θά είναι ή στάσις της 'Ελλάδος, απήντησε τά εξής : «Καίτοι δέν δύναμαι νά δώσω όριστικήν άπάντησιν, διότι τό 'Υπουργικόν Συμβούλιον πρέπει νά άποφασίσθ, δέν διστάζω έν τούτοις νά έκφράσω την γνώμην μου, ήν θά ανακοινώσω εις τό 'Υπουργείον. Κατ' εμε, ή 'Ελλάς δέον νά τηρήσθ τας στρατιωτικάς αύτης συναμεις ετοιμους όπως τας άντιτάξθ έναντίον της Βουλγαρίας, έν περιπτώσει καθ' ήν αύτη θά έπειτυγεο έναντίον της Σερβίας, άποσοδήσθ δε ουτω οίσοσηποτε κινυνος δια την Σερβίαν προσβολής αύτης εκ των νόταν και έξασφαλισθ ή συνθήκη του Βουκουρεστίου.» Παρόμοια τηλεγραφήματα άπεστάλησαν εις Βερολίνον και εις όλους τους έν τή 'Εξωτερικῃ αντιπροσώπους της 'Ελλάδος. Τά έπακολούθησαντα είνε μίαν γνωστά, ώστε νά μη είναι άνάγκη νά τά επαναλάβομεν. 'Η πολιτική του κ. Βενιζέλου διαταράχθη, παρεκολύθη και θά έλθη ήμέρα, καθ' ήν θά γνωσθώσιν όλοι οι παράγοντες, οι συντελέσαντες εις τούτο. 'Ο Βασιλεύς Κωνσταντίνος, όστις είναι εις των παραγόντων αύτων, πρέπει νά σκέπτεται μετά πικρίας σήμεραν τους λόγους, ους είπεν εις τον άνταποκριτήν της «'Ημερησίας του Βερολίνου» κατά τινα συνέντευξιν του, δημοσιευθείσαν την 12 Μαρτίου 1916. «Είς τά πολιτικά ζητήματα, έλεγε τότε μετ' ειρωνείας ό Βασιλεύς Κωνσταντίνος, ό κ. Βενιζέλος είναι ιδεολόγος.» 'Ο ιδεολόγος ούτος όμως ήτο άληθής προφήτης.

«'Εύρον πρό ήμερών, εξακολουθεί ό κ. Φέρομο, τον Πρωθυπουργόν της 'Ελλάδος έν τή ιδιαιτέρῃ γραφείῳ του τό 'Ερμηνεύον «Μεροσδέξ», όπου ή 'Ελληνική άποστολή κατέχει όλόκληρον διαμέρισμα.

«'Ο ίδιος όπως και κατά τό 1913, όταν τον έγνωρίσα τό πρώτον. Μετριοφρων, σαφής και έχων συνείδησιν του τί θέλει και του τί δύναται. Τί διαφορά από όλους, οίτινες φαντάζονται ότι ή σοβαρά μορφή των είναι άρετή άναπόσπαστος της θέσεως, ήν κατέχουσι, ότι ή στρεψοδικία είναι στοιχειώδης άρετή ένός διπλωμάτου και ότι ό πολιτικός άνηρ πρέπει νά έπωφελήται πάντοτε του μόν και του δέ και νά μη έχθ μίαν κατευθύνσιν όρισμένην !

«Μία έρώτησις καιεί τά χείλη μου : Σήμεραν, ότε όλα τά γεγονότα είνε γνωστά, φρονείτε εισέτι, ότι άν ή Ρουμανία και ή 'Ελλάς έπληροφόρουν έγκαίρως την Βουλγαρίαν, ότι θά προσεβάλλετο και αύτη εάν έπετίθετο κατά της Σερβίας, τά πράγματα θά έλάμβανον άλλην τροπήν ; 'Αλλ' είμαι ήναγκασμένος νά παραιτηθώ της έρωτήσεως αύτης. Σήμεραν ό κ. Βενιζέλος είναι άρχηγός της Κυβερνήσεως και ή άπάντησις του θά ήδύνατο νά σκοτίσθ μετά τινα, τά όποια έχουσι την στιγμην αύτην άνάγκην άπολύτου διαγωγείας. Παρ' όλα ταύτα ύπάρχει τρόπος. 'Εύρον κατάλληλον διατύπωσιν και έπέτυχον την κατωτέρω άπάντησιν :

—Περισσότερον παρ' άλλοτε ό πόλεμος ούτος άπέδειξε πόσον μέγα όφελος θά μάς έφερε και δύναται νά μάς φέρη μία στερεά ένωσις μεταξύ Σερβίας, 'Ελλάδος και Ρουμανίας.

—Ποίον είναι, κατά την γνώμην ήμών, τό μέλλον της πολιτικής έν τή Αίμφ ; Πιστεύετε εισέτι εις τό δυνατόν του Βαλκανικού Συνδέσμου, ή τον θεωρείτε ως όνειρον θνησιγενές ;

—Είνε άδύνατον, άπαντῶ ό κ. Βενιζέλος μετά πεποιθήσεως, νά όμιλήσθ τις σήμεραν περί Βαλκανικού Συνδέσμου, του όποίου νά μετάσθ και ή Βουλγαρία. Είνε λίαν ζωηρά ή άνάμνησις των παθημάτων, τά όποια ύπέστημεν έξ αίτίας της χώρας ταύτης πάντες. Φρονώ όμως, ότι είνε άπολύτως ήναγκαία στενή ένωσις μεταξύ Ρουμανίας, 'Ελλάδος και Σερβίας. 'Η ένωσις αύτη δέν πρέπει νά έχθ χααρκτήρα έχθρικόν έναντίον της Βουλγαρίας, αλλά πρέπει νά είναι μία έγγύησις των ήμετέρων άμοιβαίων συμφερόντων. 'Εάν βραδύτερον ή Βουλγαρία άποδείξθ ότι έσωφρονίσθ, τότε δέν άποκλείεται του νά μετάσθ και αύτη της ήμετέρας συμμαχίας. 'Αλλά τούτο άποτελεί ζήτημα του μέλλοντος. 'Επί του παρόντος δέν δύναται νά γίνη λόγος ειμή μόνον περί Ρουμανοελληνοσερβικής ένώσεως. Γνωρίζετε καλώς ότι, όσον άφορῶ την Σερβίαν, είμεθα πάντοτε της γνώμης, ότι πρέπει αύτη νά ζήσθ έν πλήρει άρμονία μετά της Ρουμανίας, ότι έχομεν κοινά συμφέροντα νά ύπερασπίσωμεν και ότι εκ της άμοιβαίας ήμών φιλίας δέν δύναται νά προκύψθ ειμή όφέλεια δι' άμφοτέρας τας χώρας. Σήμεραν είμαι μάλλον πεπεισμένος περί της όφελείας της φιλίας ταύτης και ότι οι μόν και οι δέ πρέπει νά πράξομεν πᾶν τό δυνατόν όπως σφρηλατήσωμεν αύτην.

—Φρονείτε ότι ή Κοινωνία των Έθνών θά είναι έγγύησις πραγματική δια την κοινωνικήν ανάπτυξιν των μικρών Κρατών, καθ' όν τρόπον θά προέλθ εκ της Συνδιασκέψεως της Ειρήνης ;

—'Εχω έμπιστοσύνην εις την Κοινωνία των Έθνών. 'Αλλ' άκριβώς έν τή συμφέροντι της ιδέας ταύτης φρονώ, ότι είναι ήναγκαίον όπως ή Ρουμανία, ή Σερβία και ή 'Ελλάς άποτελέσωσι Σύνδεσμον. 'Εντός είκοσιν έτών ή Ρουμανία θά άριθμῆ 30,000,000 κατοίκους, ή 'Ελλάς 15,000,000 και ή Σερβία 20,000,000. Τούτο θά έσήμαινεν ότι αί τρεις αύται χώραι ήνωμένοι θά εκπροσωπώσιν έν τή Κοινωνία των Έθνών μεγάλην δύναμιν, 70,000,000 σχεδόν κατοίκων. Κατά συνέπειαν δέ φρονώ, ότι τά συμφέροντα ήμών θά είναι δυνατόν νά

Ο ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

υπερασπισθῶσι καλλίτερον, ὅταν ἕκαστος ἡμῶν θὰ δύναται νὰ ὀμιλῇ ἐν ὀνόματι 70.000.000 ἀνθρώπων. Καὶ δι' αὐτὴν ἔτι τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἐθνῶν θὰ εἶναι μία εὐκολία νὰ διαθέτῃ ὀμίλους μεγάλων δυνάμεων ἢ μικρὸν ἀριθμὸν μικρῶν κρατῶν, κεχωρισμένως ἕκαστον μὲ τὰ ἴδια αὐτοῦ συμφέροντα.

— Βλέπετε κίνδυνον Μπολσεβικῶν διὰ τὴν Ἑλλάδα ;

— Νομίζω ὄχι. Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν σχεδὸν βιομηχανίαν. Ὁ Ἕλλην χωρικός προσεχῶς θὰ ικανοποιηθῇ δι' εὐρείας ἀγροτικῆς μεταρρυθμίσεως. ἡτις ὀριστικῶς εἶναι καθωρισμένη καὶ ἢν δὲν ἰδυνήθημεν νὰ ἐφαρμόσωμεν ἕνεκα τοῦ πολέμου. Ἀπαξ ικανοποιηθῆς ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ ὁ Ἕλλην χωρικός, ὅστις εἶναι στοιχεῖον τάξεως, θ' ἀποτελέσῃ φραγμὸν ἰσχυρὸν ἐναντίον οἰασθήτεο ἀποπέρας Μπολσεβικισμοῦ ἐν Ἑλλάδι.

Ἐξακολουθούσης τῆς συζητήσεως ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ ὁ κ. Βενιζέλος μοι δίδει πληροφορίας τινὰς περὶ τῶν συμβάντων περὶ τὴν Ὀδησόν, ὅπου οἱ Μπολσεβίκοι, ἔσχον ἐπιτυχίας τινὰς καὶ ὅπου παρὰ τὸ πλεονεχθῆναι τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων εἶναι καὶ μία Ἑλληνικὴ μεραρχία.

Μίαν τελευταίαν ἐρώτησιν.

— Μετὰ τὴν σκληρὰν πείραν, ἢν ἔσχετε κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ Ἑδρωπαϊκοῦ πολέμου, ποία εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην ὑμῶν, ἢ καλλίτερα ἐγγύησις, ἢ ὁποία δέον νὰ ληφθῇ, ὅπως ἐν τῇ ἐσωτερικῇ διοργανώσει ἐνὸς Κράτους ἢ θέλησις τοῦ Λαοῦ ἢ πάντοτε σεβαστή, ἢ δὲ δικτατορία εἴτε ἐνὸς Βασιλέως, εἴτε ἐνὸς πολιτικοῦ ἀνδρὸς μὴ εἶναι δυνατή ;

Μετὰ μικρὰν σκέψιν καὶ μὲ τὸ κῦρος ἀνδρός, οὐτινος ἢ ἀτομικὴ πεῖρα παρέσχεν εἰς αὐτὸν πεποιθῆσιν, ὁ κ. Βενιζέλος μοι δίδει τὴν κατωτέρω ἀπάντησιν :

— Δὲν βλέπω εἰμὴ μίαν ἐγγύησιν τὴν δύναμιν τῆς λαϊκῆς ἀντιδράσεως.

Καὶ ὁ κ. Φέρμο περαίνει ὡς ἐξῆς :

« Κατὰ τινὰ συνεδρίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοβουλίου τῷ 1914 ὁ κ. Βενιζέλος ἐπεράτωσε τὴν ἀγόρευσίν του διὰ τῶν ἐξῆς λόγων : « Ἡμῖν πάντοτε μεταξὺ ἐκείνων, οἵτινες οὐδέποτε ἀηλιπίσθησαν περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος καὶ τῆς πραγματώσεως τῶν ἐθνικῶν πόθων... »

« Καὶ ὅταν ἡ Γερμανία προσεπάθησε νὰ παρασύρῃ τὴν Ἑλλάδα ἐντίον τῆς Σερβίας, ὁ κ. Βενιζέλος ἀπήγγειλε τοὺς λόγους τούτους, οἵτινες παρέμειναν ἀξιοσημεῖοι : « Ἡ Ἑλλὰς εἶναι μικρὰ χώρα, ὅπως διαπράξῃ τόσῳ μεγάλῃ ἀτιμίαν... »

« Τὰ γεγονότα ὄλα τὸν ἐδικαίωσαν... »

Ὁ Σοσιαλισμὸς ἐν Ἑλλάδι δὲν εἶνε αὐτοφυής. Μετεφύτευθη ἐκ τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Εὐρώπης, ὅπου ἠμαρτάνε ἢ βιομηχανία καὶ ἢ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνάντησις πολλῶν βιομηχανικῶν ἐργατῶν ἤτο εὐκόλος. Ἄλλ' ἂν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Σοσιαλισμὸς εἰσῆχθη καὶ δὲν παρήχθη, οὔτε τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα εἶνε αὐτοφυές. Καὶ αὐτὸ εἰσῆχθη ἔξωθεν, μάλιστα κατὰ πλήρη ἀντιγραφὴν. Ὁ μόνος του ἰδιαιτέρος χαρακτήρ εἶνε τὸ δικαίωμα τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας, τὸ ὁποῖον, ἀποτελοῦν τὴν σπουδαιότεραν διάταξιν τοῦ πολιτεύματος. ἔδωκε εἰς τὸν Ἕλληνα λαὸν πρὶν ἢ δοθῇ εἰς ἄλλους περισσώτερον προηγμένους τῆς Εὐρώπης λαοὺς, οὔτε τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας ἐξαιρετικῆς, ὅπου ἐγεννήθη, ἀνεπίχθη καὶ εὐδοκίμησε πληρέστατα τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα. Δικαίωμα καθολικῆς ψηφοφορίας ἀπόλυτον δὲν ὑπάρχει οὔτε σήμερον ἐν Ἀγγλίᾳ, ἢτο δὲ περισσώτερον περιορισμένον ὅταν εἰσῆχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Σοσιαλισμὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἄγ' ἰσχυρὸν εἰσῆχθη ἔξωθεν, ἀλλὰ καὶ ἐπεβλήθη ὑπὸ ἀλίγων εἰς ἀλίγους κατ' ἀρχὰς προσηλύτους, στρατολογηθέντας μεταξὺ ζωνῶν ἢ ἀνησυχῶν στοιχείων, τὰ ἅποια μία ἰδεολογία ἀπολύτως ἀντικειμενικῆ, χωρὶς προσωπικὸν τινὰ ὕλικόν ὑπολογισμὸν, ὠδήσεν εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ πυρήνος τῆς κοινω' ικῆς καὶ πολιτικῆς ἀρχῆς, ἢτις περισσώτερον πάσης ἄλλῃς ἐξηπλώθη ἐσχάτως εἰς τὸν κόσμον σὺμπαντα, ὅπου ὑπάρχει ἐλευθερία σκέψεως ἐπιτρέπουσα ὑποστήριξιν ἀλλοτριῶν ἀρχῶν.

Καθόλου παράδοξον κατὰ τοιοῦτον τρόπον προκύπτει ἐν Ἑλλάδι ὁ Σοσιαλισμὸς, δυσκόλος νὰ κερδίξῃ ἔδαφος. Ὡς πολιτικὸν κόμμα εἶνε κατὰ ἀνάγκην. Οἱ ἐν τῇ Βουλῇ σοσιαλισταὶ βουλευταὶ μέχρι τοῦδε ὡς τοιοῦτοι ἐμφανισθέντες, δὲν ἐστάθησαν εἰς τὴν Βουλὴν μὲ τοιαύτην ἐντολήν ἐκ μέρους τῶν ἐκλογέων τῶν. Οὔτε ἐξελέγησαν μὲ καθαρὸν σοσιαλιστικὸν πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον εἶχον ἐπ' ὄψιν των καὶ ἐπεδοκίμασαν οἱ ἐκλέξαντες αὐτοὺς ἐκλογεῖς. Εἶνε δὲ ζήτημα ἂν ταχέως θὰ εἶνε δυνατόν νὰ συγκροτηθῇ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Βουλῇ σοσιαλιστικὸν κόμμα ἄξιον λόγου, στηριζόμενον εἰς σοσιαλιστὰς ἐκλογεῖς καὶ ἀπὸ αὐτῶν ἀντιπῶν τὴν δύναμίν του. Θὰ χρειασθῇ ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος, ὅπως ὁ Σοσιαλισμὸς περιλάβῃ εἰς τοὺς κόλπους του τὸν ἀγροτικὸν κόσμον τῆς Ἑλλάδος καὶ τότε ὄχι μόνον θὰ ἐμφανισθῇ ὡς χωριστὸν πολιτικὸν κόμμα, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀρκετὰ ἰσχυρὸν τοιοῦτον. Μέχρι τοῦδε περιοριζόμενος κυρίως μεταξὺ ἐργατῶν τῆς βιομηχανίας καὶ τῶν μεταφορῶν ἔχει ὑπόστασιν ἄξιαν λόγου μόνον εἰς κέντρα τινὰ βιομηχανικὰ καὶ ναυτικά. Εἰς αὐτὴν τὴν θέσασίαν, ὅπου τὸ ἀγροτικὸν ζήτημα ἦτο τοιαύτης ὀξύτατης φύσεως, ὥστε νὰ δικαιολογητῆ καὶ νὰ ἐπιβλήτῃ ὑπαρξίς σοσιαλιστικοῦ κόμματος, δὲν ἐπαρουσίασεν οὔτε ἓνα σοσιαλιστὴν ἀντιπρόσωπον. Μολοντί δὲ εἰς θαυμαστὸν βαθμὸν συνεκροτήθη, ἰδίως εἰς τὸν νομῖον Τρικάλων, ἴδιον πολιτικὸν κόμμα μὲ ἀρχὰς καὶ σκοπὸν τὴν λύσιν τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος, τὸ κόμμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο ν' ἀποτελέσῃ ἰσχυρὸν πυ-

ρῆνα σοσιαλιστικοῦ κόμματος, ἐχώρησε τελείως τὴν ὑπαρξίν του ἀπὸ κάθε ἄλλῃν ὑπάρχουσαν σοσιαλιστικὴν κατευθύνσιν.

Ἡ ἀδυναμία τοῦ ἐν Ἑλλάδι σοσιαλισμοῦ ἔχει πολλὰ τὰ αἴτια. Καμμία ἰδέα δὲν ἐσυκοφαντήθη τόσο ἐν Ἑλλάδι, ὅσον ὁ Σοσιαλισμὸς. Οἱ κατ' αὐτοῦ δημοκόποι γνοσίζοντες ἄριστας τῶν λαοῦ ἀδυναμίας καὶ πτυχίας, μετεχειρίσθησαν ταύτας κατὰ τὸν μᾶλλον ἀχαρῆ κτηριστὸν τρόπον. Ἡ θρησκεία ἐχρησιμοποιήθη ἀφθῶνως καὶ καθηλικῶς. Σοσιαλισμὸς, μασωνισμὸς, ἄθεοι παρεστάθησαν ὡς συνώνυμοι λέξεις. Καὶ αὐτὸ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, ἐχρησίμευσε πρὸς δημοκρίαν ἐναντίον τοῦ Σοσιαλισμοῦ. Εἰς τὸν σκοπὸν του, κατὰ τοὺς ἀντιδραστικοὺς, ἦτο καὶ ἡ κατάλυσις τῶν χρηστῶν ἠθῶν. Σὺμπτωσις δὲ στομαχικῶν παραδοξοτήτων μερικῶν ἐκ τῶν πρώτων σοσιαλιστῶν, διαστρεβλωθεῖσα παρέστησε τὸν Σοσιαλισμὸν ἔχοντα κοινὸν σκοπὸν μὲ τὴν χριστιανικήν. Ἐχρησιμοποίησε δηλαδὴ ἐναντίον τοῦ Σοσιαλισμοῦ ἐν Ἑλλάδι ἢ ἀντίδρασις τὸ τραγικὸν καὶ τὸ κοινὸν συγχρόνως. Ἡ λέξις Σοσιαλισμὸς ἐμπίπτει ἀκόμη εἰς ἀπόκεντρα τῆς Ἑλλάδος μερῆς τῶν, ὡς κάποια θεϊκὴ κατάρα, μία κοινωνικὴ πληγὴ. Καὶ τὸ περίεργον εἶνε ὅτι οἱ περισσώτεροι ἐμπειρόντες εἰς τὴν πλάνην εἶνε ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων τὴν οικονομικὴν κατάστασιν καὶ τὴν κοινωνικὴν θέσιν ἐπαγγέλλεται νὰ βελτιώσῃ ὁ Σοσιαλισμὸς.

Μέχρι τοῦ 1909 ἢ ὀλίγον πρότερον ὁ Σοσιαλισμὸς ἐν Ἑλλάδι περιοριζέτο μεταξὺ ἰδεολογῶν τινῶν, ἐν εἰδος ἀνθρώπων μυστικῶν, οἵτινες συνεδρίαζον ἐν κρυπτῷ. Καὶ εἶχε μὲν γραφῆ ἢ λέξις «Σοσιαλισμὸς» μὲ μεγάλα γράμματα ὡς τίτλος ἐφημερίδος ἐκδοδομένης κατὰ χρονικὰ διαστήματα ἀκανόνιστα, ἀλλὰ τὸ σῆμα τὸ φέρων τὸν τίτλον τοῦτον ἦτο ἀπερίττος καὶ ὀδύνη ἀπὸ τὸν Σταδίον, ὅπου ἢ λέξις δὲν ἠδύνατο νὰ προκύψῃ δημοσίον σκάνδαλον. Ἡ κατ' ἐξοχὴν ἀλτρουστικὴ ἰδέα, ἢ ἐπαγγελιομένη τὴν μείωσιν τῆς ἀνθρωπίνης δυστυχίας διὰ τῆς ἰσότητος εἰς τὰ μέσα τῆς παραγωγῆς, ἐμειν ἐν Ἑλλάδι—κατὰ τοὺς ἀντιδραστικοὺς ἐννοεῖται—εἰς τὰ ὅρια τῆς οὐτοπικῆς ἀνοησίας καὶ μὲ ὁπαδοὺς παραδόξους τινὰς τύπους ἢ μὲ ἐπιστημονικὰς ὑποστηρικτὰς αὐτῆς θερμοκεφάλους τινὰς ἀρτιεῖς. Ἐστὶν ἢ εἰς τὸ ἐπανακἀμψαντα εἰς μέτρον τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1909. Μία ἐφημερίδα ὑπὸ τίτλον «Τὸ Μέλλον», ἐκδοδομένη ὑπὸ τοῦ κ. Διον. Κοκκίνου, ἐπαρουσίασε τὸν Σοσιαλισμὸν ὑπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν του ὑπόστασιν, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς ἄλλα προηγούμενα φύλλα, διεκτραγωδοῦντά τὰ δεινὰ τῶν ἐργατικῶν τάξεων, πιεζόμενον ὑπὸ τοῦ κεφαλαίου. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1909, σοσιαλισταὶ τινες ἐργάται Ἑλληνες ἐκ Βουλγαρίας, ἐπιτυχόντες τὴν συγκατάθεσιν ἐκείνων, οἵτινες κατοπιν εἰς τὴν Βουλὴν ἐκλήθησαν Κοινωνιολόγοι, ὅπως ὀμιλήσουσιν ἐνώπιον τῶν ἐργατῶν ἐν Πειραιεῖ. Ἐξέδωσαν καὶ ἐτοιχοκόλλησαν προγράμματα καλοῦντες τοὺς ἐργάτας εἰς αἰθουσάν τινὰ εἰς τὸ Πασσαλιμάνι. Ἡ Ἀστυνομία ταραχθεῖσα καὶ ἐκτελοῦσα διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως Θεοτόκη, ἐκώλυσε τὴν αἰθουσαν δι' ἱππικῶν, ἐπροκάλεσε θόρον καὶ ἔτσι ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ κοινοποιηθῇ εὐρύτερον ὅτι ἠδύνατο νὰ μείνῃ εἰς στενὸν κύκλον.

Τί ἐπικολούθησε τὴν ἐπομένην ἦτο ἀπεράγραπτον. Ὁ ἀθηναϊκὸς τύπος ἐζήτη συνεντεύξεις μὲ τοὺς ὁργανώσαντας τὴν ἐν Πειραιεῖ διάλεξιν, ἢτις εἶχεν ὀγκωθῆ εἰς τὴν φαντασίαν πολλῶν εἰς τρομερὸν συλλαλητήριον

σκοποῦν τὴν διατάραξιν τῆς τάξεως. Ἐπειδὴ ὁ σκοπὸς τῆς διατάραξιν δὲν ἐνεῖχε κανένα πολιτικὸν σκοπὸν, οἱ ὁργανῶται τῆς δὲν ἐπέδωξαν ἐπίτασιν τοῦ θορύβου, ἀλλ' ἢ πρόληψις τοῦ ἦτο ἀδύνατος. Συνέπεσαν ὅμως νὰ προκληθῇ λόγος ἀνατροπῆς τῆς Κυβερνήσεως Θεοτόκη καὶ βροδύτερον νὰ ἐκτραγῆ ἢ ἐπανάστασις τοῦ 1909, ὥστε ἢ σοσιαλιστικὴ ἰδέα νὰ παραμερισθῇ ἢ νὰ συγχωνευθῇ μὲ τὴν ὑποσχόμενῃν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως Ἐπανάστασιν. Κατὰ τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν εὐρεθησαν ἀντιπρόσωποι τῆς κοινωνικῆς μεταρρυθμίσεως καὶ ὁπαδοὶ πλήρους ἐργατικῆς νομοθεσίας ἐπὶ βουλευταί, ἀποτελέσαντες τὴν κληθεῖσαν ὀμάδα τῶν Κοινωνιολογῶν, τῆς ὁποίας ἢ πρώτη ἐμφάνισις ἦτο ἐπερωτήσις διὰ τινὰ ἀπεργίαν τῶν τροχιδοραμικῶν ὑπαλλήλων. Ἡ ἐργατικὴ νομοθεσία, ἢ προκύψασα ἀπὸ τὴν Αἰτλήν Βουλὴν, ἦτο πράγματι ἀφθονος. Εἰς οἰδὲν Κράτος ἐπέτυχον τόσον εὐκόλως καὶ ἐντὸς τόσοῦ βραχέος χρονικοῦ διαστήματος ὅσα οἱ Ἕλληνες ἐργάται ὑπὸ τῆς Αἰτλής Βουλῆς καὶ τῆς μετ' αὐτὴν πρὸ καὶ μετὰ τοὺς πολέμους τοῦ 1912—1913.

Διότι ὅμως οἱ ἐργάται ἐπέτυχον εὐκόλως καὶ ἀνεῖ ἰδιαίτερος τιμὸς ἐκ μέρους τῶν προσπαθείας, διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἐξετίμησαν προσορρόντως τὴν ἐπιτευχθῆν ἀγαθόν. Οἱ ἐργάται εἶχον μεταβληθῆ εἰς τοὺς φανατικωτέρους ὁπαδοὺς τοῦ κ. Βενιζέλου καὶ ἐθεώρησαν τὴν ἐργατικὴν νομοθεσίαν ἀμοιβὴν τῆς βενιζελικότητος τῶν. Ἡ ἐργατικὴ ὅμως αὐτὴ νομοθεσία περιοριζομένη μόνον διὰ τοὺς βιομηχανικοὺς ἐργάτας καὶ τοὺς ἐργάτας τῶν μεταφορῶν. Οἱ ἀγρόται ικανοποιήθησαν θεωρητικῶς μὲ τὸ ἄρθρον 17ον τοῦ Συντάγματος περὶ ἀπαλλοτριώσεως λόγῳ δημοσίας ὡ φ ε λ ε ἰ α ς καὶ ὄχι μόνον ἀ ν ἀ γ κ η ς, καὶ μὲ μίαν θαυμασίαν ἀγόρευσιν τοῦ κ. Βενιζέλου περὶ ἰδιοκτησίας. Ἐλήφθησαν καὶ μερικὰ μέτρα ὑπὲρ τῶν ἀγροτικῶν Θεσσαλῶν, ἀλλ' ὄχι τοιαῦτα ἐπαγγελόμενα τὴν ὀριστικὴν θεράπειαν τῆς ἀφορητοῦ καταστάσεώς των.

Περὶ Σοσιαλισμοῦ ὡς πολιτικοῦ κόμματος ἄξιον λόγου θὰ δύναται νὰ γίνῃ λόγος μόνον ὅταν εὐρονθῇ οὗτος ἀπὸ βιομηχανικῶν καὶ μεταφορῶν καὶ εἶνε εἰς γενικὸν, περιλαμβάνοντα καὶ τοὺς ἀγρότας. Περιλαμβάνει ἀληθῶς τοὺς καὶ τὴν ἀλλὰ μόνον θεωρητικὸς. Ἀκόμη δὲν προσέζησαν ὑποψήφιοι σοσιαλισταὶ εἰς ἀγροτικὰ κέντρα. Ὁ ἀγροτικὸς Σοσιαλισμὸς θὰ συναντήσῃ μεγάλας δυσκολίας εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν πρὸ τοῦ 1881, διότι ἢ διανομὴ τῆς γῆς καὶ ἢ ἰδιοκτησία αὐτῆς ὑπὸ τῶν καλλιεργητῶν τῆς εὐρίσκειται εἰς ἰκανοποιητικὸν βαθμὸν. Εἶνε ὅμως ἀρκετὰ ἑλκυστικαὶ αἱ ἐπαγγελίαι τοῦ Σοσιαλισμοῦ καὶ ἔπαυσεν οὗτος νὰ θεωρητῆ ὡς ἀνατορετικὴ πάσης ἠθικῆς ἀρχῆς θεωρία, ὥστε θὰ βλέπῃ διπνεκῶς ἀξιοσημειοῦς τῶς ὁπαδοὺς του. Συνετάχθησαν ἄλλως τε εἰς τὰς Ἐπαρχίας οἱ ὀλίγοι βιομηχανικοὶ καὶ ναυτικοὶ ἐργάται καὶ οὗτοι διαδίδοντες τὸ πνεῦμα τῆς ἀλληλεγγύης, θὰ συντελέσουσιν εἰς τὴν διάδοσιν τῶν σοσιαλιστικῶν ἀρχῶν.

Ὅτι ἢ ἠμποδίζε τὴν ἐπιχρότησιν τοῦ Σοσιαλισμοῦ ἐν Ἑλλάδι ἦτο ἢ ἔθνικὴ μας ὑπόθεσις. Μὲ ἐκατομμύρια ὑποδοκίμων δὲν ἠδύναμεθα νὰ σκεπτόμεθα τοὺς ἐλευθέρους δούλους τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ὁ περρωθεῖς πόλεμος θὰ δώσῃ τοιαύτην ἐπέκτασιν εἰς τὰς σοσιαλιστικὰς ἀρχὰς ἐν Ἑλλάδι, ὅσῃ δὲν ἐπαρουσίασεν εἰς κανὲν Κράτος μέχρι τοῦδε πρὸ τοῦ πολέμου. Ἡ ἀναμενομένη εἰρηκὴ λύσις τοῦ ἐθνικοῦ μας ζητή

ματος, ή απόκτησις χωρών ένθα ή γή άνήκει εις άλλους, ή διαρκούντος του πολέμου καλλιτέρευσις της ζωής των εργατών μέχρι του σημείου ώστε αυτοί να θεωρούνται πρξόντες τας λοιπας τάξεις και όχι πεζόμενοι, ή επέκτασις του Σοσιαλισμού εις τὰ ευρωπαϊκά κράτη και ή πλήρης αυτού εξακράτησις εις την Ρωσίαν, την Γερμανίαν, την Αυστρίαν, την Οίγγαριον

θα είνε λόγοι διά να επέκταθῆ και έν Ελλάδα ή ισχύς του Σοσιαλισμού. Ποία θα ενίε ή μέλλουσα μορφή του προτιμώμεν να υἱ θέζωμεν από τούδε. Η κυρία εμφάνισις τον ως πολιτικού κόμματος θα γίνη εις την μέλλουσαν Συντακτικήν διά να γίνη πραγματικόν κόμμα εις την μεθεπομένην Βουλήν.

ΘΑΛΗΣ ΚΟΥΤΟΥΠΗΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΧΩΡΩΝ

Μετά την έθνικήν μας αποκατάστασιν, ή όποία διήλθε κατά τὰ τελευταία έτη την τραγικωτέραν αυτής φάσιν από της πτώσεως της Βασιλίδος, καθ' ήν όμως ή Έλληνική ψυχή και ό άθάνατος Έλληνικός νοῦς, ξεπροσωπήθησαν από τον μεγαλοεργόν έντολοδόχον των έθνικών παλμών, παντός άλλου ζητήματος προέχει ή κρατική του όλου Έθνους οργάνωσις, ιδιαίτερα δε ή διοίκησις των νέων μεγάλων τμημάτων του Έθνους, τὰ όποια θα άποτελέσουν όσονούπω μέρος ολοκληρωτικόν του όλου Κράτους.

Είνε σκληρόν, άλλ' άληθές και όφείλομεν να τό άναγνωρίσωμεν, ότι τὰ ευτυχῆ γεγονότα του 1912 και 1913 και ή συνεπεία τούτων άπελευθέρωσις μεγάλου τμήματος του Έθνους εἶρον ήμᾶς όλως άνεπιόμους όπως άντιμετωπίσωμεν τας νέας άνάγκας, αἱ όποια έγεννήθησαν διά την διοίκησιν των νέων χωρών. Σύστημα διοικητικόν άπρηχαιωμένον, με όλας τας νοσηράς εκδηλώσεις της πρό του 1909 καταστάσεως, παντελής έλλειψις άληθούς διοικητικού οργανισμού, πλήρης άνυπαρξία ύπαλληλικού κόσμου, συστήματα και μέθοδοι πεζωτάτου έμπειρισμού, έν συνδυασμῶ πρός ξεηχρηωμένον κομματισμόν, συνετέλουν όπως εμφανίζεται ή Ελλάς έν τη κρατική αυτής εκδηλώσει, ως τό έξουθένωμα των Ευρωπαϊκών Κρατών, προσκαλούσα τον οικτον των φίλων και την περιφρόνησιν και τούς μνηστρισμούς των έχθρών. Επήλθεν ευδυνως ή εξέγερσις της λαϊκής ψυχῆς μετά τό αλληπάλληλα ραπίσματα, και ή Ελλάς υπό την εμπνευσμένην και θανατουεργόν διεύθυνσιν του Μεγάλου αυτής τέκνου ήρχιζε να άνασυγκροτήται, χαράσσουσα νέας όδοὺς έν τη κρατική και έθνική αυτής σταδιοδρομία, εξασφαλιζούσας διά μέλλον οὐχι πολύ απέχον την ευδωσίαν και όλας τας εκδηλώσεις της πολιτικής και έθικής μας ζωῆς. Είνε άναντίρρητον, ότι κατά τό βραχὺ χρονικόν διάστημα από του 1909 μέχρι του Βαλκανικού πολέμου ευγενείς κατεβλήθησαν προσπάθειαι όπως διά σειράς νομοθετικών και διοικητικών μέτρων εξασφαλισθῆ κανονική και επωφελής ή κίνησις της όλης διοικητικής μηχανῆς, οὗτω δε κατορθώθη τό προσδόκητον άποτέλεσμα να εμφανισομεν ποιάν τινα μορφήν Κράτους, παρέχοντες την έλπίδα, ότι θα ήδύνατο μετά άπόροδον χρόνου τινός μετά πεποιθήσεως ν' άτενίξη εις μέλλον εξασφαλίζον εις αυτό προτεύουσας θέσιν έν τῷ Βαλκανικῷ και Ευρωπαϊκῷ κόσμῳ.

Ο έπελθόν διπλασιασμός του Κράτους, εἶδεν ήμᾶς άφ'ένός μεν διεξάγοντας άγώνα πρός συστήματα και μεθόδους καταδικασθείσας μεν, βαθέως όμως άκόμη έροζωμέναις εις κάθε εκδηλώσειν της πολιτικής μας ζωῆς, άφ' έτέρου δε έν τη έραρμογή νέων μεθόδων

και τῷ καταρισμῶ του κλάδου των δημοσίων λειτουργιών, διοικητικών και δικαστικών, επί βάσεων εξασφαλιζουσών την έπιτυχή εκπλήρωσιν της αποστολής των έννοείται άφ' έαυτού ότι ή κατάσταση αυτή οὐδέν τό σταθερόν και πάγιον ένεφάνιζεν άκόμη, ευρισκομένη εις τας άπαρχάς της έμπεδώσεώς της οὗτως έχόντων των πραγμάτων, παρέστη άνάγκη ή Έλληνική Διοίκησις να επέκτεινῆ τούς πλοκάμους αυτής και εις τὰ τελευταίως αποκατασταθέντα τμήματα του Έλληνισμού, τὰ όποια από αἰῶνας όλως έναγωνίως άνέμενον την ήμέραν καθ' ήν πλὴν της έλευθερίας των, θα άπέκτων διοίκησιν και δικαιοσύνην, εξασφαλιζούσας ίσοπολιτείαν, ίσονομίαν και ίκανοποίησιν των καθ' έκαστον ατόμων εις τας νομίμους αὐτῶν αξιώσεις. Η Κυβέρνησις των Φιλελευθέρων έν τη επέκτάσει της ιδιομοσίας της και επί των νέων τούτων τμημάτων του Κράτους, έδειξεν όλας αυτής τας αγαθάς διαθέσεις, φροντίσασα κυρίως όπως γεννηθῆ και εις τό ξένον στοιχείον, τό κατοικοῦν τὰ μέρη ταῦτα, ή έντύπωσις και ή πεποίθησις, ότι κατά τό πολιτικόν αυτής Έδαγγέλιον, δέν ύπῆρχον δι' αὐτήν οὔτε Τούρκοι, οὔτε Ίουδαίοι, άλλα μόνον πολῖται ένός και του αὐτοῦ Κράτους. Και έν τῷ κύκλῳ τούτῳ της δράσεώς της επέτυνεν άσφαλῶς τον σκοπόν της. Ἀπόδειξις, ή επανειλημμένος εκδηλωθεῖσα πρός αὐτήν ευγνωμοσύνη των Τούρκων και των Ίουδαίων. Ὑπελείπετο όμως τό δυσχερέστερον μέρος της αποστολής της, ή εξέυρεσις του καταλληλοτέρου τρόπου διοικήσεως, και ή διά των άρμοδίων οργάνων έφαρμογή της Κυβερνητικής πολιτικής. Εις τό μέρος τούτο δέν δύναται ή Κυβέρνησις των Φιλελευθέρων να καινήται επί άπολύτῳ έπιτυχία, και οι λόγοι της μη έπιτυχίας είνε πρόχειροι, όφειλόμενοι τό μεν εις αίτια εκτός της θελήσεώς της, τό δε εις έλλειψιν περισσοτέρας προνοίας περί την έφαρμογήν των ένδεικνυομένων μέτρων και την έκλογήν των καταλλήλων οργάνων. Και αίτια μεν έξωτερικά είνε τό άνέτοιμον εις την δικαστικήν μας οργάνωσιν, ή μη άκριβῆ γνώσις των λεπτομερειῶν του κρατούντος συστήματος έν Τουρκία μέχρι της άπελευθερώσεως των νέων χωρών, καλυφθεῖσα διά προχείρων μελετῶν και πληροφοριῶν, παρά προσώπων πολιτικῶς όλως άναρμοδίων, ή έλλειψις διοικητικού προσωπικοῦ, αἱ συνθήκαι ύφ' αἷ διεξήχθη ό πόλεμος και ύπεγράφη ή ειρήνη, ό άμεσως επακολουθήσας κατά της Βουλγαρίας συμμαχικός πόλεμος και ή του κατά της Βουλγαρίας συμμαχικός πόλεμος, και ή τούτον τεματίσασα συνθήκη του Βουκουρεστίου, άλλα άκόμη και άλλα τινά αίτια, έπιβάλλοντα ίσως την άμεσον έπέμβασιν της Έλλην. διοικήσεως. Αίτια δε όφει-

λόμενα εις έλλειψιν προνοίας είνε πρό παντός ή εις τούς δρόμους άνεύρεσις των οργάνων, τὰ όποια άπεστάλησαν εις τας Ν. Χώρας διά να εκπροσωπήσουν τό Κράτος. Δέν όμιλώ περί των άνωτέρων λειτουργιών, άν και περί τινων εκ τούτων ήδύνατό τις πολλά να έχη έπιφυλάξεις, ή πληγή αυτή των κατοιούτων τρόπον εξαπολυθέντων οργάνων της Διοικήσεως εις τας Νέας Χώρας, έσχεν οὐχι λίαν ευχάριστα επακόλουθα επί του φρονήματος των κατοίκων των μερών τούτων. Την οὐχι τόσῳ ευχάριστον ταύτην κατάστασιν, επήρξησεν ή κατά τό 1915 έπιδρομή της άνακηψάσης φαυλοκρατίας, ή όποια ως άλλος σιμούν ένέσκηψεν επί των άτυχῶν τούτων χωρών, άποξηράνασα πάσαν ζωτικήν ίκμάδα και διαφθείρασα τὰ πάντα, πρόσφατος είνε ή οἰκτρά διοίκησις τῆς Γούναρη και των οργάνων του, ίστορική δε θα μείνη ή άκατονόμος δράσις του Γούδα έν Μακεδονία, μεταβαλόντος τό τμήμα τούτο του Κράτους εις τιμίον των πατρῶων του.

Τὰ άνωτέρω είνε τόσον γνωστά, ώστε εκτενεστέρα αὐτῶν άναγραφή θα ήτο περιττολογία. Έπρεπεν όμως να λεγθῶσι ταῦτα και παρά φίλου του σημερινού καθεστώτος διά να γίνωσι μάλλον πιστευτά άφ'ένός, άφ' έτέρου δε να ενισχύσῃσι την αντίληψιν, ή όποια κοστος, διά να γίνωσι μάλλον πιστευτά άφ'ένός, άφ' έτέρου δε να ενισχύσῃσι την αντίληψιν, ή όποια κρατεῖ εις τούς ευσυνειδήτως και άνιδιοτελῶς έξυτηρετοῦντας την πολιτικήν του κόμματος των Φιλελευθέρων, ότι ή αλήθεια λεγομένη από τούς φίλους, είνε κατά πολύ ευσεγοικωτέρα παρά εἶν λεγεται από τούς έχθρούς, και ότι ή άναγνώρισις των ιδίων σφαλμάτων και ή καταπολέμησις αὐτῶν, άποτελοῦσιν άσφαλές κριτήριον, περί της ήθικής ύποστάσεως ένός οἰουδήποτε οργανισμού, είτε κόμμα είνε οὗτος, είτε οἰαδήποτε άλλη εκδήλωσις της κοινωνικοπολιτικής ήμῶν ζωῆς.

Μετά τὰ άνωτέρω εκτεθέντα, άποτελοῦντα συμπεράσμα εἶσαετούς πείρας, αἷ μοι έπιτραπή έν γενικαῖς γραμμαῖς, να εκθέσω σκέψεις τινάς, σχετικῶς πρός την μέλλουσαν διοίκησιν των Νέων Χωρῶν.

***

Έν πρώτοις φρονῶ ότι ή Κυβέρνησις όφείλει να μη διαγοάνη διά μᾶς μονογονδυλιάς καθεστώτος διοικητικόν από αἰῶνων ίσχύον εἰς τὰ μέρη ταῦτα και τόδῳσον άσφαλῶς έν πλείστοις φέσει την σοφάνίδα του Έλληνικοῦ πνεύματος και του Έλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Αλλά τούναντιον να σεβασθῆ τό καθεστῶς τούτο, έφ' όν σημείων εκ των προτέων δέν θέλει έγει υιοφωμένην την γνώμην, ότι τούτο ποάττουσα αντικαθιστά τό γείσον διά του κρείττονος. Έν συνδυασμῶ των σεβασμῶν του κατοῦντος καθεστώτος, όφείλει ή Κυβέρνησις να χρησιμοποιήσῃ τό ένγνώσιον στοιχείον, καθιστώσα αὐτό παράγοντα βοηθητικόν της Διοικήσεως. Διά της δοτανώσεως τοπικών συμβουλίων, των όποίων ή γνώμη πολύ θέλει βαρύνει επί των αποφάσεων και ενεργειῶν της Διοικήσεως. Έτερον ζήτημα, τό όποιον όφείλει ν' άπασχολήσῃ την Κυβέρνησιν, είνε τό φορολογικόν, διότι όφείλομεν να διολογήσωμεν, ότι ή τακτική την όποιαν ήκολουθήσωμεν αἶα τῆ καταλήψει των Νέων Χωρῶν, οὔτε δικαία ήτο και οὔτε κατ' άκολουθίαν συνετέλεσεν εις τό να γεννησῃ εις τούς νέους υπηκόους του Κράτους την αντίληψιν ότι ή τύχη των έβελτιώθη.

Όσον άφορᾷ την Δικαιοσύνην, ή έπιβολή αυτής δέον να ή άμεσως και άποτελεσματική, δέον δε διά νομοθετικῶν Διαταγμάτων να κανονισθῆ ή λειτουργία αυτής, άπλοποιουμένης της δικονομικής της εμφανίσεως, ιδίως δε περιοριζομένου του αριθμοῦ των δικαζόντων δικαστῶν και διά πολλούς μεν άλλους λόγους, ιδιαίτερα όμως διά την έλλειψιν καταλλήλων και επαρκῶς προσωπικοῦ. Η λύσις της ιδρυσεως μονομελών δικαστηρίων, άσχετῶς του ότι προσαρμόζεται πρός γνώμιας κρατούσας ήδη άλλου, μᾶς άπαλλάσσει του φαινομένου της άναζητήσεως και έξευρέσεως δικαστῶν εις τὰ ναύγια του δικηγορικού κλάδου. Έν γένει ή Κυβέρνησις όφείλει να χορηγήσῃ εις τούς Γενικούς Διοικητάς ευρύτατην έξουσίαν, μη έξαρτώσα εκ της εγκρίσεως του Κέντρου τον διακανονισμόν λεπτομερειῶν της διοικήσεως, αἱτινες μόνον εις την αντίληψιν και την κρίσιν αὐτῶν δύναται να υπαχθῶσι. Ταῦτα λέγων δέν έννοῶ πλήρη άποσχισμόν της περιφερείας από του Κέντρου, άλλ' αντιλαμβάνομαι τούς Γενικούς Διοικητάς εις τας άκτίνας, αἱ όποια συνδέουν τό Κέντρον μετά της περιφερείας. Η τού αυτή έλευθερία κινήσεως είνε άπαραίτητος, διότι άλλος ή διά των Γενικών Διοικήσεων επιδιωκόμενη άποκέντρωσις καθίσταται χάριτις άγροαίας, ότι εις Ηρόαλειον και Ρέθυμνον άπειλείται ή τάξις, ως εκ της έλλείψεως τροφίμων, επειδή εις την προνομίαν του λιμένος Χανίων ήσαν έρορμένοι στύλοι τηλεγραφικοί, φερόμενοι τῆδε κακείσε υπό του ταραχῶδους Κρητικού πελάγους, άπετάθην εις τον διευθύνοντα τό Τηλεγραφείον και τον παρεκάλεσα όπως μοι χορηγήσῃ ένα εκ των στύλων διά να τον χρησιμοποιήσῃ ως ίστόν, αὐτός όμως στερούμενος διαταγῆς της έν Θεσσαλονίκη Γενικής Διευθύνσεως, ήρηθή να μοι παραδώσῃ ένα εκ των άδεσπῶτων εκείνων στύλων. Έννοείται ότι εἶγώ επί προσωπική μου ευθύνη, παρέλαβον ένα εξ αὐτῶν και οὗτως εξησφαλίσθη ό επισιτισμός της νήσου.

Τό έχώριον στοιχείον δέον να χρησιμοποιηθῆ εις την διοίκησιν, προσλαμβανομένων καταλλήλων προσώπων εις τας διαφόρους θέσεις. Είνε δε ευτύχημα ότι εις τὰ νέα τμήματα υπάρχουσι στοιχεία παρχόντα όλας τας εγγυήσεις, και λόγω μορφώσεως και λόγω πολιτισμοῦ, διά την έπιτυχή εκτέλεσιν των άνατεθεισομένων εις αὐτὰ υπηρεσιῶν Ευτυχῶς ότι τούτο άντελήφθη ή Κυβέρνησις, και από τούδε λαμβάνει τὰ κατάλληλα μέτρα διά την άντιμετώπισιν των διαφόρων άναγκῶν, υπάρχει δε πιθανότης, ότι αἱ έν πολλοῖς δεδικοιολογημένα άτέλεια, αἱ παρουσιασθεῖσαι κατά τό παρελθόν, θα εκλείπουν έντελῶς εις τό μέλλον, οὗτω δε τό κόμμα των Φιλελευθέρων θέλει έχει την τιμήν και την δόξαν οὐ μόνον της άπελευθερώσεως των νέων τμημάτων του Έλληνισμού, άλλα και της σκοπίου και έπωφελοῦς αὐτῶν διοικητικής οργανώσεως.

Τό ζήτημα της διοικήσεως των προσαρτηθησομένων μερῶν άπασχολεί και κράτη μάλλον ήμῶν προηγμένα, ένΓαλλία δε ευρύτατα σηζητεῖται σήμερα τό

ζήτημα της διοικήσεως της Αλσατίας και Λωρραίνης και διαπραγμάτευς συγγραφείς και δημοσιολόγοι αποφαινόναται ότι η Γαλλική Κυβέρνησις οφείλει να σεβασθῆ τὸ εἰς τὰς χώρας ταύτας κρατήσαν καθεστῶς, βαθυηδὸν δὲ καὶ κατ' ὀλίγον νὰ ὑποκαταστήσῃ τοῦτο διὰ τοῦ Γαλλικοῦ διοικητικοῦ συστήματος, ἐκεῖ ὅπου ἄνευ βλάβης θὰ ἦτο δυνατόν νὰ λάβῃ χώραν ἢ τοιαύτη ὑποκατάστασις.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ Ἑλληνική Κυβέρνησις οφείλει νὰ ἐπιστήσῃ μεγάλως τὴν προσοχὴν της εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν καταλλήλων προσώπων, τὰ ὅποια θὰ ἀποστείλῃ εἰς τὰς Νέας Χώρας, φροντίζουσα νὰ ἐξεύρῃ ταῦτα μεταξὺ τῶν ἀρίστων δημοσίων λειτουργῶν, μεταξὺ τῶν ἐπιστημόνων ἐπιτάσσουσα τοὺς καλλιτέρους, καὶ μεταξὺ τῶν στοιχείων τῶν Νέων Χωρῶν, ἀδιακρίτως φυλῆς καὶ θρησκείας.

Ὅττω μόνον ὑπάρχει μεγάλη πιθανότης ὅτι τὸ κόμμα τῶν Φιλελευθέρων νέας δάφνας θὰ δρέψῃ καὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς εἰρηνικῆς καὶ ἐκπολιτιστικῆς αὐτοῦ δράσεως.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Βουλευτὴς Ἄρτης

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Ἐκεῖνο ποῦ ἐμελετήθη ὀλιγώτερον εἰς τὸ πολυβάσανον Γλωσσικὸν Ζήτημα, εἶνε ἡ ψυχολογία του. Δὲν ἐννοῶ τὴν ψυχολογίαν τῶν γλωσσικῶν φαινομένων. Ἐννοῶ στενῶς τὴν ψυχολογίαν τοῦ ζητήματος, αὐτοῦ καθ' ἑαυτό. Διότι, μὲ ὅσα καὶ ἂν λέγωνται ἀπὸ τοὺς θέλοντας νὰ τὸ παραμερίσουν, νὰ τὸ ἀρνηθοῦν ἢ νὰ τὸ ἀγνοήσουν, ὑπὸ μίαν ὀκνηρὰν διάθεσιν «βολικῶν» λίαν, τὸ ζήτημα ὑφίσταται. Καὶ ὑφίσταται ἐντονώτατα. Καὶ ὑφίσταται ἐν συνεχείᾳ. Καὶ ἐκδηλώνεται μὲ μίαν περιοδινότητα τυπικὴν, ἀπὸ διαφορετικὰς καὶ φερὰν ἀφορμὰς, ἀλλὰ μὲ τὴν ἰδίαν ἔντασιν πάντοτε καὶ τὴν ἰδίαν ὁρμὴν. Ἐάν ἐν τῷ μεταξὺ ἡ νεοελληνικὴ γλῶσσα, ἀκολουθοῦσα τὸν δρόμον της, ἕνα δρόμον μετ' ἐμποδίων, ἀλλὰ ἕνα δρόμον, τὸν ὅποιον κανεὶς δὲν εἰμπορεῖ νὰ σταματήσῃ, τείνει νὰ διαμορφωθῇ αὐτομάτως εἰς ἕνα πάγιον ὁπωσδήποτε φυσιολογικὸν τύπον, ἀψηφούσα τὰς γρίφους τῆς ἀκαδημαϊκῆς ἀγῶνας, παρὰ τὴν ἀκαδημαϊκὴν ἐξουσίαν νὰ ὑφίσταται, σχεδὸν ἀνεξαρτήτως κάποτε τῶν γλωσσικῶν φαινομένων. Οἱ συζητοῦντες σήμερον καὶ οἱ ἐπιδιώκοντες τὴν ἀκαδημαϊκὴν του λύσιν, συζητοῦν ἀπαράλλακτα, ὅπως οἱ συζητήσαντες χθὲς καὶ οἱ συζητήσαντες προχθὲς. Καὶ θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ συζητοῦν αὐθιγὸν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ μὲ τὴν ἰδίαν ὁρμὴν, μέχρις ὅτου εἰρηθεῖν ἔξαρτα πρὸ μίᾳς αὐτοματουμένης λύσεως, ἢ ὅποια θὰ ἔχῃ ἐπέλθῃ ἴσως, χωρὶς νὰ τὴν ἀντιληφθῶν οἱ συζητῆται. Καὶ εἶνε ἐπίσης πιθανόν, ὅτι θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ συζητοῦν καὶ τότε ἀκόμη, περὶ τοῦ τί θὰ ἔπρεπε νὰ εἴχε γίνῃ καὶ τί δὲν θὰ ἔπρεπε, ὅπως συζητοῦν σήμερον τὸ ἴδιον καὶ τί δὲν πρέπει νὰ γίνῃ.

§

Ἐάν συμβαίνουσι εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ παραδόξα αὐτά, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἐνδιαφέροντα διὰ τὸν ψυχρὸν παρατηρητὴν, πράγματα, κατὰ ἕνα τρόπον ἐντελῶς ξεχωριστὸν καὶ ὁ ὅποιος, ὅσον καὶ ἂν παραβάλλεται πρὸς τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν γλωσσικὴν ἱστορίαν ἄλλων λαῶν, παρουσιάζει ἐντελῶς ἰδιότυπα καὶ ἄξια μελέτης χαρα-

κτηριστικά, τοῦτο συμβαίνει ἀκριβῶς, διότι εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Γλωσσικὸν Ζήτημα εἰσέρχονται παράγοντες ἐντελῶς ἰδιαιτεροὺς φύσεως καὶ συγκροτοῦνται παράγοντες συναισθηματικῆς φύσεως καὶ λογικῆς μορφῆς, ὅσον καὶ ἂν φαίνονται, ὅτι ἀνήκουν εἰς τὴν τελευταίαν κατηγορίαν. Καὶ οἱ παράγοντες αὗτοι κυρίως ἀποτελοῦν τὴν γενικὴν ψυχολογίαν τοῦ ζητήματος ἐν συνόλῳ. Ἐνῶ καθένας χωριστὰ ἀποτελεῖ τὴν ψυχολογίαν τῶν διαφορῶν μικρῶν καὶ μεγάλων ὁμάδων, αἱ ὅποια εὑρίσκονται ἐκαστὸς ἀντιμέτωποι εἰς κάθε ἀνακίνησιν τοῦ ζητήματος. Ἀποτελεῖ δηλαδὴ τὴν ἰδικὴν του ψυχολογίαν.

Καὶ ὅμως, ὅπως προεῖπα, ἐκεῖνο ποῦ ὀλιγώτερον ἐμελετήθη εἰς τὸ ζήτημα αὐτό, τὸ ὅποιον κατέχει, κατὰ τρόπον τὸσον καταπονητικὸν καὶ ἀναρῶν, ἕνα τὸσον μέγα μέρος τῆς ζωῆς μας, εἶνε ἡ ψυχολογία του. Καὶ ἐν τούτοις ἡ μελέτη αὐτῆ, ἐνῶ θὰ ἦτο ἐξόχως ἐνδιαφερόουσα, ἐνῶ θὰ ἔφερον εἰς φῶς, ἐκ τῆς ἀναγκαίας συναφείας της πρὸς ἀπειρίαν ἄλλων ἐθνολογικῶν, ἱστορικῶν καὶ φυλετικῶν καταστάσεων καὶ φαινομένων, ἀξιολογώτατα συναφῆ πορίσματα, θὰ συντελεῖ ἴσως καὶ εἰς μίαν καλύτεραν συνεννόησιν, μεταξὺ τῶν ἀντιμαχομένων μεριδῶν, τὴν συνεννόησιν, ποῦ ἔλειπεν ἀκριβῶς καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ λείπῃ εἰς τὸ ζήτημα αὐτό. Καὶ ἴσως μὴ τέτοια συνεννόησις, ποῦ θ' ἀπέφερον ἀπὸ τὴν συνείδησιν τῶν ἐιδικῶν ψυχολογικῶν ἐλατηρίων, τὰ ὅποια ὁ ἕνας θ' ἀνεκάλυπτεν εἰς τὸν ἄλλον καὶ καθένας εἰς τὸν ἑαυτὸν του, θὰ μετέθετε τὸ πεδῖον τῶν συζητήσεων εἰς ὀμιλώτερον καὶ εἰνοϊκώτερον ἐπίπεδον καὶ θὰ συντελεῖ εἰς κάποιας μέσεως λύσεις ἐν τῷ μεταξὺ καὶ εἰς μίαν ταχύτεραν ὀλοκληρωτικὴν λύσιν εἰς τὸ μέλλον. Διότι καθένας θὰ ἐλάμβανε καθαρωτέραν συνείδησιν τοῦ διατι φρονεῖ ὅττω καὶ διατι ἐπιθυμῶ τοῦτο καὶ διατι ἀποστέρει ἐκεῖνο· καὶ καθένας ἐπομένως θὰ ἦτο περισσότερο διατεθειμένος νὰ νῆσαν ἑνωσὶν εἰς τὸν ἄλλον τὴν καλὴν πίστιν — ὅπου, ἐνωσεται, ὑπόγειον αὐτῆ — διεκδικῶν ὁμοίαν ἀναγνώρισιν καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν του. Καὶ τότε ἀντὶ ἀγῶνων ἀμειλήτου πείσματος, ἐπιτεινόντων μίαν κομμικὴν σύνγνωσιν πραγμάτων εἰς τὴν συνείδησιν τῶν πολλῶν, θὰ εἴτασεν ἴσως μίαν ἀμοιβαίαν ἀπόφασιν, ἢ ὅποια θὰ ἔφερον εἰς μίαν ματαίαν ἀναγνώρισιν καὶ βαθυηδὸν εἰς μίαν κοινὴν γλωσσικὴν συνείδησιν, τῆς ὁποίας ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο ἡ κοινότης τοῦ ἐνωσῶν πλέον φυσικοῦ γλωσσικοῦ ὁργάνου.

Δὲν πρόκειται βεβαίως, οὔτε εἶνε δυνατόν, οὔτε εἶνε ποσεσκευασμένος νὰ κάμῃ ὁ ἴδιος τὴν στιγμὴν αὐτὴν, αὐτὸ ποῦ ζητῶ. Ἡ ψυχολογικὴ μελέτη, τὴν ὅποιαν ἄλλως ὑπανίσταται καὶ ὑποδεικνύει, εἰς τὰς γραιμὰς αὐτὰς, δὲν εἶνε ἔργον οὔτε ἐνός προσχείροτο δοκιμίου, οὔτε μίᾳς προχείρου στιγμῆς, οὔτε τοῦ περιορισμένου χώρου, τὸν ὅποιον διατίθεται μίᾳ γενικῇ ἐπιθεώρησις, ὅπως ἡ «Ἑλληνικὴ Ἀνεξαρτήσις». Πύρω αὐτὸ τὸ πολυβύβλιον αὐτὸ νεοελληνικὸν ζήτημα ποῦ εἶνε τὸ Γλωσσικόν, δὲν συγκροτοῦνται μόνον ἀντιλήψεις ὀρισμένων προσώπων καὶ ἐιδικῶν κύκλων. Συγκροτοῦνται ἀντιλήψεις ὁμάδων καὶ κυρίως συναισθήματα ὁμάδων. Καὶ αὐτῆ του ἀκριβοῦς ἢ ἀποφῆς τὸ κάμνει ἔξαιρετικῶς ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν περὶεργίαν. Ἡ ὑπόθεσις τῆς οὐλομένης ζωντανῆς γλώσσης, δὲν εὑρήκε τὴν κυρίαν ἐναντίον της ἀντίδρασιν εἰς ὀρισμένους κύκλους ἢ ὀρισμένα πρόσωπα ἀκαδημαϊκῶν σωφῶν. Τὸ περίεργον καὶ τὸ ἄξιον μελέτης εἶνε, ὅτι τὴν

εὑρήκε καὶ τὴν εὑρίσκει εἰς μεγάλας λαϊκὰς ἐξέτασεις. Ὅσον καὶ ἂν θέλωμεν νὰ ποτεωμεν ὅτι δυο ἢ τρεῖς γλωσσικῶν ὁμάδων παρέσθον τὰς μεγάλας ὁμάδας εἰς τὴν ἰδιαιτέραν τῶν σχολαστικῶν ἀντιλήψιν, συγκροτοῦντες, διαστέφαντες, ἐπισείοντες φανατικούς κινήσαντες, δημιουργοῦντες θρησκευτικούς φανατισμούς, θὰ ἦτο ἀσέειον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἕνος λαοῦ θὰ ἐπέειτο ποτὲ νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐχθρὸν τῆς ὑπάρξεως του, τὴν γλῶσσαν, τὴν ὅποιαν ὁ ἴδιος ομιλεῖ καὶ μὲ τὴν ὅποιαν ζῆ καὶ ἰπάσχει μόνον καὶ μόνον ἐξ ἀφορμῆς μίᾳς κακῆς καὶ μορῆς ὑποβολῆς. Τοῦτο θὰ ἦτο μεγάλη τιμὴ, διὰ τὴν σκίαν ἐνός Μιστριώτου καὶ κάθε ἐπιψῶσαν σκίαν. Το γεγονός, τὸ ὅποιον ἡ ἐπιστημονικὴ εὐλακρία οφείλει νὰ μὴν ἀρνηθῆ, εἶνε ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐκτενίσθη νὰ θεωρῆ τὴν γλῶσσαν, τὴν ὅποιαν ομιλεῖ ὡς ὄργανον κατωτέρας ποιότητος καὶ ἀξίας, ἀπέναντι τοῦ ὅποιον ὑφώνεται ἄλλο ὄργανον, ἡ Καθαρευούσα ὄργανον εἰγενοῦτερον καὶ τελειότερον, ἀνεκτικὸν εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἀξιολατρευτὸν ὡς εἶδωλον, τὸ ὅποιον φιλοδοξεῖ νὰ προσεγγίσῃ. Πῶς συμβαίνει τὸ παράδοξον αὐτό; Εἰς ποῖα αἴτια οφείλεται; Εἰς ποῖαν συνδρομὴν περιστάσεων; Εἰς ποῖαν προγονικὴν παράδοσιν; Ἴδου ἄμεσως ἕνα σπουδαιότατον κεφάλαιον τῆς Ψυχολογίας τοῦ Γλωσσικοῦ Ζητήματος

Ἐχομεν κατόπιν τὴν τάξιν τῶν λεγομένων «ἀνεπτυγμένων», ἐπιστημόνων, πολιτικῶν, δημοσιογράφων, τὴν τάξιν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι κατέκτησαν ὀλοκληρωτικῶς τὴν δύσκολον χρῆσιν ἐνός τεχνητοῦ «εὐγενούς» γλωσσικοῦ ὁργάνου, ποῦ ἱκανοποιεῖ δι' αὐτοὺς ὅλας τὰς ἀνάγκας μίᾳς ἐιδικῆς συνεννόησεως, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἀπονοσθεῖ ἐντελῶς τὸ συναισθηματικὸν στοιχεῖον. Αὐτοὶ χειρίζονται τὰς Καθαρευούσας—καθένας ἔχει καὶ τὴν ἰδικὴν του—ὅπως θὰ εἴχοι ζοντο καὶ τὴν Λατινικὴν καὶ σιανθῆτοτε ἐπίσημον νεκρὰν γλῶσσαν. Ἡ Καθαρευούσα εἶνε δι' αὐτοὺς ὄργανον, τὸ ὅποιον ἐκάλει ἰδιωτικῶς, πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν, ἔγινεν εὐχρηστον εἰς τὰ χεῖρα των, τοὺς προσέφερε ὅτι ζητοῦν. Ἐχομεν ἐπομένως τὴν πίστιν των καὶ τὴν ἔρωτά των. Ἡθιάνεν πολλοὶ αὐτοὺς νὰ ἔχουν ἀκαδημαϊκῶς τὴν ὀρθὴν γλωσσικὴν ἀντιλήψιν. Ἀλλὰ ἐπεὶ αὐτὴν ἔχουν τὴν γλωσσικὴν των ψυχολογίαν. Ποῖα εἶνε ἡ φύσις καὶ ποῖος ὁ ρόλος τῆς ἐιδικῆς αὐτῆς ψυχολογίας εἰς τὴν γενικὴν ψυχολογίαν τοῦ Γλωσσικοῦ Ζητήματος; Ἴδου ἄλλο κεφάλαιον.

§

Ἐχομεν γενικώτερον — διὰ νὰ θίξω ἀκόμη ἔτι παραδειγματικῶς καὶ χωρὶς σειρὰν ἢ τάξιν μερικὰ σημεῖα ἀκόμη — ἔχομεν τὴν λεγομένην «Λογίαν Παράδοσιν», τὴν παράδοσιν τῆς Καθαρευούσης ἢ τῶν Καθαρευουσῶν. Ἡ λογία αὐτῆ παράδοσις δὲν εἶνε μίᾳ ἀφηρημένη ἔννοια. Περιλαμβάνει γενεὰς μεγάλων καὶ σωφῶν μιστῶν τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας, οἱ ὅποιοι μὲ τὰ βλέμματα ἐστραμμένα διαρκῶς πρὸς τὸ ὄνειρον μίᾳς Ἑλληνικῆς Ἀναγεννήσεως, ἐκαλιέοιγονσαν μὲ ἱερὸν ζῆλον, τὸν ὅποιον κανεὶς δὲν δύναται νὰ εἰρωνευθῆ, καὶ τὴν ὀρθαίαν οὐτοπλίαν μίᾳς γλωσσικῆς ἀναστάσεως. Ἡπατήθησαν, ἠπάτησαν, ἐκληροδόθησαν τὴν ἀπάτην ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, μὲ καλὴν πίστιν. Ἀλλ' ἡ πίστις των αὐτῆ ἦτο μίᾳ ὑψηλῆς πίστεως καὶ ἡ οὐτοπία των μίᾳ ὀρθαίαν οὐτοπία, μίᾳ οὐτοπία, ἢ ὅποια μὲ πολλὰς ἄλλας, διετρέφονσε διὰ μέσου των αἰῶνων τὴν μενάλην καὶ ἀδιάπτωτον συναί-

εῖσιν, τὴν ὅποιαν διετήρησεν ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ πρὸς τῆς εὐγενείας της καὶ ἡ ὅποια συναισθησις εἶν ὅθεν ἐπραγματοποίησε τὰ θαύματα της πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς οὐτοπίας καὶ τῆς χιμαίρας, τὰ ἐπραγματοποίησεν ὅμως, ἀφθαστα καὶ ληπτὰ, πρὸς τούσας ἄλλας διευθύνσεις. Ἀπὸ μίαν τὸσον ὀρθαίαν πηγὴν κατεβαίνει λοιπὸν ἡ λογία Γλωσσικῆ Παράδοσις. Καὶ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς εἶνε θρησκεία. Θρησκεία μὲ ψευτικὰ εἶδωλα, ἀλλὰ θρησκεία πάντοτε. Εἶνε ἀσχετὸν ἀρὰ γε νὰ τὴν ἀρνηθῶμεν ἀπλῶς ἢ γὰ τὴν περιφρονηθῶμεν; Ζῆ μεταξὺ μας ἀκόμη. Κινεῖται. Εἰσῆλθεν εἰς τὴν ζοὴν μας. Εἰσῆλθεν ἀκόμη εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ ὀμιλοῦμεν, φέρουσα εἰς αὐτὴν ἔτοιμα καὶ ἀφαισιωμένα καὶ βίωσιμα πολλὰ στοιχεῖα, ἀπὸ τὰ ὅποια ἀφείλιτως θὰ εἴχεν ἀνάγκην νὰ πιστευθῆ ὁ ζωντανὸς λόγος καὶ τὰ ὅποια θὰ ἐκοπιῶζεν, ἀργὰ ἢ γρηγορῶς ὀφθαλμῶς ἢ ἄλλως, νὰ τὰ ζητήσῃ, νὰ τὰ εὑρῇ καὶ νὰ τὰ ἀφομώσῃ. Ἀλλὰ μέσα εἰς ὅλα αὐτὰ δὲν ὑπάρχει μόνον γραμματικὴ, λεξικὴ, γλωσσολογία ὑπάρχει αἴσθησις. ὑπάρχει πάθος. ὑπάρχει ψυχολογία ἀτόμων καὶ ὁμάδων. Ἴδου ἄλλο κεφάλαιον ἀκόμη.

§

Ἴδου ἔπειτα ὁ ἀγὼν τοῦ λεγομένου Δημοτικισμοῦ, ὁ ἀγὼν διὰ τὸ ζωντανόν, τὸ σύγχρονον γλωσσικὸν ὄργανον. Τὸ γλωσσικὸν αὐτὸ κίνημα εἶνε τάχα ἔργον σοφῶν μόνον, ἐπιστήμης, λογικῆς σκέψεως; Οἱ τεχνίται τοῦ λόγου εὑρίσκονται ὅλοι σήμερον εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτό. Τοὺς ὠδήγησαν οἱ σοφοὶ διὰ τῆς βίας; Ὅχι βέβαια! Τοὺς ἐφερον ἡ ἀνάγκη. Ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ ἐκφράσουν τὰ διανοήματα καὶ τὰ συναισθηματικά των, μὲ τὸν καλύτερον καὶ τὸν ἐντονώτερον τρόπον. Θὰ ἐφθάναν ἐκεῖ καὶ χωρὶς τὴν Γλωσσολογίαν. Οἱ σοφοὶ τῆς νέας γλωσσικῆς ἐπιστήμης τοὺς ἔδωκεν ἀπλῶς τὸ πάθος νὰ κάμουν πληρέστερα καὶ μεθοδικώτερα καὶ ἐν συνείδησει πλέον τῆς ἐπιστημονικῆς του ὀρθότητος, ἐκεῖνο ποῦ ἔκαμναν μὲ φόβον καὶ συστολίην, ἀπὸ συναισθηματικῆς, ἀπὸ καλλιτεχνικῆς ἀνάγκης. Ἡ ὠθησις τὴν ὅποιαν ἔδωκεν ἕνας Ψυχῶν, μὲ τὴν ἐπιστήμην του μάλλον παρὰ μὲ τὸ παραδειγματὸν, εἰς τὴν γλωσσικὴν ἀπολύτρωσιν, ὑπῆρξε σημαντικὴ καὶ ἀποτελεῖ σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν νεοελληνικῶν Γραμματικῶν. Ἀλλὰ πρὸ τοῦ Ψυχῶν ὑπῆρξε ὁ Σολωμὸς καὶ ὁ Βαλαωρίτης, οἱ Ἑπτανήσιοι ποιηταί. Καὶ πρὸ τοῦ Ψυχῶν ἀκόμη, ποιηταί, συνεχίζοντες εἰς τοὺς στίχους των τὴν λογίαν παράδοσιν, ὅπως ὁ Παράσχος καὶ ὁ Ζαλοκώστας, ἔγραψαν τοὺς ὀρασιότερους στίχους των εἰς τὴν γλῶσσαν ποῦ τοὺς γράφουν ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ σημερινοὶ ποιηταί. Ὁ λογοτεχνικὸς δημοτικισμὸς τῆς σήμερον εἶνε ἀποτέλεσμα ἀνάγκης δημιουργικῆς. Ὅπως ὁ ἐπιστημονικὸς καθαρευουσιασμὸς εἶνε ἐπίσης ἀποτέλεσμα ἀνάγκης ἄλλης. Δύο διαφορετικὰ ἀνάγκαι φέρουσαι εἰς διαφορετικὰ ἀποτελέσματα. Καὶ δημιουργοῦσαι ἀπέναντι τοῦ Γλωσσικοῦ Ζητήματος δύο διαφορετικὰς ὁμαδικὰς ψυχολογίας. Ἴδου ἄλλο κεφάλαιον συγκροτικῆς ψυχολογίας ἄξιον ὅλης τῆς περιεργείας μας καὶ ὅλης τῆς μελέτης μας.

§

Ποῦ εὑρίσκειται κατ' ἀρχὴν σήμερον ἡ γλωσσικὴ ἀλήθεια καὶ ἡ γλωσσικὴ πραγματικότης δὲν εἶνε πλέον πειδακτικὸν συζητήσεως. Κατὰ ποῖον τρόπον καὶ ποῖτε ἡ ζωντανὴ γλῶσσα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀποῦ ἐκέρδισε τὴν περιοχὴν τῆς λογοτεχνίας, θὰ κερδίσῃ καὶ τὰς

Άλλας περιοχάς τού λόγου, είνε ένωρίς νά προφητεύση κανείς. Ίσως τó γλωσσικώς ανακαινιζόμενον Σχολείον, δίδον τήν σφραγίδα τού ακαδημαϊκού Νόμου εις τó ζωντανόν γλωσσικόν όργανον, θά τó αναπτύξη βαθμηδόν και εις όργανον γενικωτέρας εκφράσεως εκτός τής λογοτεχνικής και θά τó ανυψώση διά τήν πτωχολαζονικήν λαϊκήν συνείδησιν, τήν κύπτουσαν εκ παραδόσεως υπό τήν πρόληψιν τού Νόμου, εις Νόμον γλωσσικόν, άρα εις κανόνα ζωής. Πόσα προβλήματα, πόσοι συνδυασμοί φαινομένων, πόσα ρεύματα αντίξοα εις τó περιεργότατον αυτό νεοελληνικόν ζήτημα! Άλλα τόσα ψυχολογικά φαινόμενα, όπισω από κάθε κίνησιν, κάθε ροπήν, κάθε τάσιν σχετικήν ατόμων και ομάδων. Και έν τούτοις πόσον ό-

λίγον ύπελογίσθησαν από τούς ακαδημαϊκούς συζητητάς και τούς αφηνιασμένους ρήτορας τών γλωσσικών αγώνων. Άργά ή γρήγορα όμως θά μελετηθούν έπαξίως, όπως θά μελετηθή μίαν ήμέραν και ή σύγχρονος γλωσσική φαινομενολογία—άλλη περιοχή παρημελημένη από τούς γλωσσολόγους. Και τότε τότε μόνον τó Γλωσσικόν ζήτημα θά μάς παρουσιασθή υπό τήν καθαράν και πραγματικήν του υοφήν και θά μάς δώση τήν κλειδα μερικόν μυστηρίων του, τά όποια ματρίαώς κοπιάζομεν σήμεραν νά ξεγηγήσωμεν.

Η ψυχολογία τού Γλωσσικού Ζητήματος είνε μία ψυχολογία à faire. Και αξίζει όλον τόν κόπον νά γίνη.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΑΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Διερχόμεθα περίοδον αναπάσεως δημοσιονομικής, αναμειωμένης. Μεταβολαί ριζικαί διαδέχονται ή μία τήν άλλην. Και εις τó οικονομικόν μας στερέωμα σημειούνται φαινόμενα νέα, άξια προσοχής μεγαλειτέρας τής συνήθους, λόγω τής γενικωτέρας πολιτικής και κοινωνικής σημασίας των. Τό Υπουργείον τών Οικονομικών ίσως διά πρώτην φοράν από τής συστάσεώς του εργαζεται πραγματικώς επί τή βάσει ώρισμένου προγράμματος, ακολουθεί ώρισμένην κατεύθυνσιν και τείνει προς κάποιον συνειδητόν και ώρισμένον σκοπόν. Ποίος είναι επακριβώς ό σκοπός ούτος και ποίον τó ακολουθούμενόν πρόγραμμα, δέν είναι ίσως άκόμη εις πάντας γνωστόν, καθ' όσον άφορά τās λεπτομερείας τούλάχιστον. Άν κρίνη τις όμως εκ τών κυρίων γραμμών, τās όποιας αποτελούν τά πρώτα εφαρμοζόμενα ήδη μέτρα, επιτρέπεται άδιστακτον τó συμπέρασμα, ότι ή Ελλάς εισέρχεται σήμεραν εις όδόν αναγεννήσεως οικονομικής.

Η «Ελληνική Άνεξαρτησία» θέλει προσπαθήσει νά παρουσιάση εις τó κοινόν πλήρη τήν εικόνα τής γινομένης έν τώ Υπουργείω τών Οικονομικών εργασίας, τού ακολουθουμένου συστήματος και τού επιδιωκομένου σκοπού. Είναι δέ εύτυχής σήμεραν δημοσιεύουσα δηλώσεις σχετικάς τού Υπουργού κ. Μ. Νεγροπόντη, υπό τήν έμπνευσιν και διεύθυνσιν τού όποιου επιτελείται τó άρξάμενον έργον.

— Έπιδιώκομεν, μάς είπεν ό κ. Νεγροπόντης, πλήρη δημοσιονομικήν αναδιοργάνωσιν. Έπιδιώκομεν νά εγκαταστήσωμεν έν Ελλάδι σύστημα δημοσιονομικόν ανταποκρινόμενον προς τās συγχρόνους κοινωνικάς αντιλήψεις τής δικαιοσύνης και τής ισότητος, αλλά και προς τά εκ τού πολέμου προκύψαντα διδάγματα. Μάς ενδιαφέρει ή οικονομική επάρκεια τού Κράτους. Άλλά μάς ενδιαφέρει έξ ίσου ή οικονομική πρόοδος τού Λαού και ή διά παντός μέσου ανάπτυξις τής Έθνικής μας οικονομίας. Δέν χωρίζομεν τόν Λαόν από τó Κράτος, διότι κοινή είναι πάντοτε ή τύχη άμφοτέρων και κοινά τά συμφέροντα. Τήν πίστιν δέ ταύτην προσπαθοῦμεν νά εμπνεύσωμεν και εις τούς πολί-

τας διά διδασκαλίαν μεθοδικήν, τήν όποιαν από τού παρελθόντος θέρουσ άνέλαβε τó αρτισύστατον Τμήμα Δημοσιότητος. Και είμαι εύτυχής δυνάμενος νά διακηρύξω σήμεραν τήν πλήρη εύχαριστήσιν μου εκ τών πρώτων αποτελεσμάτων τών καταβαλλομένων προσπαθειών μας. Ό Έλληνικός Λαός, φύσει εύφυής, ήρχισεν ήδη νά αντιλαμβάνεται, ότι τó Κράτος είναι ιδιόν του, ότι Κράτος είναι αυτός ό ίδιος, ότι χωρίς Κράτος ύγιές δέν είμπορεί ποτέ νά προοδέυση. Και επιτελεί με ένθουσιασμόν άληθώς καταπληκτικόν τó καθήκον του. Γνωρίζει ήδη, ότι όταν πληρώνη φόρον, τόν πληρώνει εις τόν έαυτόν του και ότι όταν δανείζη τó Κράτος του δανείζει τόν έαυτόν του. Είναι τούτο έν μέγα βήμα, τó όποιον γίνεται προς τήν οικονομικήν αναγέννησιν τού τόπου μας. Ουδέεις λαός προώδευσε ποτε και ουδέν Κράτος εξήσε χωρίς άνεπτυγμένην τήν άλληλεγγύην ατόμου και Κράτους. Αποβλέπω ήδη μετά μεγάλης έμπιστοσύνης προς τó μέλλον τής Ελλάδος και προς τήν ταχείαν οικονομικήν άνεξαρτησίαν της, έξ ής άπορρέει και δι' ής ασφαλίζεται πάσα άλλη τοιαύτη. Η διάθεσις 170 εκατομμυρίων έντόκων γραμματίων και ή προβλεπομένη ήδη ύπερκόλλησις τού δανείου τών 75 εκατομμυρίων, ή χορηγία δηλ. εκ μέρους τού Λαού εις τó Κράτος 245 όλων εκατομμυρίων εις διάστημα όλίγων μηνών μόνον, ή θερμή ύποδοχή άφ' έτέρου, ής έτυχον αί νέα φορολογικά μας μεταρρυθμίσεις, διά τών όποιων μεταθέτομεν τó μέγα μέρος τών βαρών εκ τής τάξεως τών πτωχών εις τήν τάξιν τών εύπορόντων, όλα αυτά μάς ένθαρρύνουν μεγάλως εις τó έργον μας και ένισχύουν τήν πεποίθησιν μας, ότι ή ήμέρα τής πλήρους οικονομικής αναγεννήσεως τής Ελλάδος υπό τήν όδηγίαν ύγιούς Κράτους δέν θά είναι μακράν.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΗΜ. Π. ΣΦΗΚΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: Γωνία Πειραιώς - Μενάνδρου

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΜΟΝΟΝ ΕΤΗΣΙΑ

Έσωτερικού Δρ. 49. — Έξωτερικού Φρ. 55. —

Τά άποστελλόμενα χειρόγραφα δέν αποδίδονται.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Μία Άραβική παροιμία, τήν όποιαν αναφέρει περίφημον ποιήμα, λέγει ότι συχνά αί σφοδρότερα τών πυρκαϊών γεννώνται από άσθενή σπινθήρα. Και ή παροιμία αυτή, ήτις άποδεικνύει πόσον είναι αλάθητος ή λαϊκή διορατικότης—μία παροιμία, τήν όποιαν άπεμνημόνευσα κατά τήν διάρκειαν τών νεανικών μου σπουδών—επανήλθε πολλάκις εις τήν μνήμη μου κατά τήν εκτύλιξιν τών γεγονότων, εις τά όποια βραδύτερον άρκετά ζωηρώς άνεμίχθην, ώστε νά δύναμαι νά όμιλώ περι αυτών μετά τινος άκριβείας.

Προήδρευον τού Συμβουλίου τών Γενικών Προξένων, τού έμφορτισμένου τήν διοίκησιν τής νήσου Κρήτης, έν συνεργασία μετά Υπάτου Άρμοστού τών Τεσσάρων Προστατίδων Δυνάμεων και τή συνδρομή τών Γαλλικών, Άγγλικών, Ιταλικών και Ρωσικών στρατευμάτων τής κατοχής.

Ήτο ικανώς περίπλοκον τούτο, θά με πιστεύσητε, άλλώς έλειτούργει ό συνδυασμός αυτός θάδιήρκει επί τινα χρόνον άκόμη, άν δέν επήρχετο τó διπλοῦν, Βουλγαρικόν και Αυστριακόν προξενικόπημα—ή προσάρτησις τής Βοσνίας και Έρζεγοβίνης και ή ανακήρυξις τής Βουλγαρικής Ήγεμονίας εις Βασίλειον άνεξάρτητον. Δέν χρειαζέτο τίποτε περισσότερον διά νά έξεγερθή ή νήσος άπ' άκρου εις άκρον διά μάς. Και τήν αυτην ήμέραν, καθ' ήν τά δύο γεγονότα έγνωσθησαν, 20 χιλιάδες Κρητών είχαν κατέλθει εκ τών περιτοιχιζόντων τάΧανιά όρέων, εκήρυσαν τήν προσάρτησιν τής νήσου εις τήν Ελλάδα και όπλισμένοι μέχρις οδόντων ήλθαν νά γνωστοποιήσουν «λίαν εύσβάστος» εις έμέ και τούς συναδέλφους μου τήν άπόφασιν, τήν όποιαν θά έλάμβανον έν συλλαλητηρίω εις τήν πλατείαν τού Συντριβανίου». Πράγματι δέ, από πολλών ετών οι Κρητες έτεινον εις τήν μετά τής Ελλάδος ένωσίν των και τήν εγχήν αυτην τήν μετεβίβαζαν από γενεά εις γενεάν με τās διηγήσεις τών αίματηρών έναντίον τών επιδρομέων αγώνων των.

Κατά τούς τελευταίους χρόνους, όπως τούς καθησγάζουν και τούς καταστήσουν μάλλον ύπομονητικούς έπέσειον τόν Βαλκανικόν κίνδυνον προς δικαιολογίαν τής αναβολής εκπληρώσεως άχι βεβαίως καθηρορηματικών ύποσχέσεων, τούλάχιστον όμως έλπίδων, τās όποιās άσπιναν νά γεννώνται μεταξύ τού φιλοπατρίδος και ένθουσιώδους τούτου λαού.

Και έλέγετο τότε, λογικώς άλλως τε, ότι ραγείσης τής ισορροπίας εις τά Βαλκάνια εκ μέρους τών Αυστριακών και τών Βουλγάρων, ουδέν άντετίθετο πλέον εις τήν ένωσιν τής νήσου με τήν μητέρα πατρίδα, και διά νά είναι βέβαιοι περι άποφυγής νέων αναβολών, ήρχισαν νά θέτουν τήν Εύρόπην ένόπιον τετελεσμένου γεγονότος.

Θά χρειαζέτο νά μακροηορήση τις και νά υπερβή τά όρα τής συντόμου ταύτης άνασκοπήσεως, εάν έπρόκειτο ν' άφηγηθή τά επεισόδια, τά όποια διεδέχοντο άλλα εν Κρήτη μέχρι τού 1912. Θά ήτο δέ άρκετον διά νά δώση τις άσθενή ιδέαν τούτων, νά ύπενθυμίση, ότι κατά τήν διάρκειαν όλης αυτης τής περιόδου, τριετούς περίπου, ή νήσος εκυβερνάτο, ή δικαιοσύνη απενέμετο, οι φόροι εισεπράττοντο έν όνόματι τού Βασιλέως τών Ελλήνων, άνευ τής συγκαταθέσεώς του, παρά τās σφοδράς διαμαρτυρίας τού Σουλτάνου τής Τουρκίας και υπό τά όμματα τών Προστατίδων Δυνάμεων, αί όποια έπολλαπλασίαζαν τ' αλάξεις «αρχής» και άφιναν τούς πράκτορας των νά διακανόνισουν τήν χαώδη αυτην κατάστασιν, ή όποία θά ήτο κομική άν δέν είχαν νά δώσουν εύθύνας δι' αυτην και άν αί άταξία τών Κρητών δέν ήσαν φύσεως τοιαύτης, ώστε νά δημιουργούν επικίνδυνα διά τήν γενικήν ειρήνην γεγονότα.

Ούτοι πράγματι, άπογοητευμένοι εκ τής καταστάσεως, είχαν δημιουργήσει οι ίδιοι και εκ τής οικονομικής κρίσεως, ήτις προέκυπτεν ήσαν νά θέσουν τέρμα εις αυτάς και επροκάλουν ρήξεις έξοργισούσας τήν Τουρκίαν τών Νεοτούρκων, οι όποιοι, μη τολμώντες νά διαμαρτυρηθούν άμέσως προς τās Προστατίδας Δυνάμεις, έστρέφοντο έναντίον τής Ελλάδος, τήν όποιαν ήπειλουν εις πάσαν στιγμήν δι' έισβολής εις Θεσσαλίαν. Πάντα τά θλιβερά ταύτα γεγονότα είναι πρόχειρα εις τήν μνήμη όλων και δέν χρειαζέται νά τά ύπενθυμίσωμεν. Αξίζει έν τούτοις νά αναφέρη τις τήν επίδειξιν, τήν όποιαν έπεχείρησεν εις δοθείσαν στιγμήν, μετά πολλās περιπετείας, όμιλος βουλευτών τής νήσου, άποθιβασθέντων εις τόν Πειραιά διά νά μεταβούν και λάβουν μέρος εις τās συνεδριάσεις τής Ελληνικής Βουλής και τó ότι, άφ' έτέρου ή Τουρκία θά θεώρει ως «casus belli» τήν επίσημον τούτων άποδοχήν ως Κρητών βουλευτών.

Έδó εμφανίζεται έν όλη της τή ρόμη ή προσωπικότης τού Βενιζέλου και αρχίζει ή σειρά τών διευθετήσεων, τās όποιās τού ύπηγόρευσεν ή διορατικότης του, ή αποφασιστικότης του ως άληθοῦς πολιτικοῦ.

Από τινος ήδη χρόνου είχαν αναλάβει τήν έξουσίαν έν Ελλάδι, αλλά πολύ προώτερα είχαν αρχίσει νά προαισθάνεται τόν Κρητικόν κίνδυνον, ό όποιος από τών πρώτων άκόμη ήμερών τής άφίξεώς του εις Αθήνας τόν έθετε πρό τού διλήμματος : ή νά ιδη εκρηγνυόμενον τόν εμφύλιον πόλεμον έν τώ Βασίλειω, άν μετεχειρίζετο ακώς έκείνους, τών όποιων μοναδικόν ένάλμα ήτο ότι ήθελον τήν μετά τής μητρος πατρίδος ένωσιν, ως διεκήρυτταν, ή νά διατρέξη τόν κίνδυνον δευτέρας επιθέσεως τών Τούρκων, οι όποιοι πρό όλίγων ετών και διά τήν αυτην αίτιαν είχαν εισβάλει εις τó Ελληνικόν Έδαφος. Επροτίμησε ν' αντιμετώπιση τόν τελευταίον αυτόν κίνδυνον και έκτεπε ήρχισεν άνευ διακοπής νά παρασκευάζη τήν Όμοσπονδίαν τών Βαλκανικών Κρατών, τής όποιās ύπήρξεν ή ψυχή και τής όποιās αί νικηφόροι στρατιαί έ-

μελλον να σταματήσουν μόνον έξω των πυλών της Κωνσταντινουπόλεως, ενώπιον της Τσοτάλτζας, δια γνωστούς πολιτικούς λόγους.

Τὰ κατόπιν συμβάντα είναι γνωστά. Μετά τὸν δεύτερον Βαλκανικὸν πόλεμον ἡ συνθήκη τοῦ Βουκουρεστίου ἐδημιούργησε μίαν Σερβίαν, ἡ ὁποία ἦτο κάρφος εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς Αὐστρίας καὶ ἄφινε νὰ ὑφίσταται ἡττημένη, ἀλλ' ὄχι συντετριμμένη ἡ Βουλγρία, ἀναμένουσα τὴν εὐκαιρίαν ὅπως ἐκδικηθῆ τοὺς συμμάχους, οὓς εἶχε προδώσει καὶ οἱ ὅποιοι τὴν εἶχον δεόντως τιμωρήσει.

Καὶ οὕτω ἡ Γερμανία ἐνεδρεύουσα εὗρεν ἕδαφος τελείως προητομασιμένον καὶ ταυτοχρόνως πρόφασιν ὅπως ἐξαπολύσῃ τὴν θύελλαν, ἧτις παρ' ὀλίγον νὰ ριφθῇ εἰς τὴν ἄβυσσον τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἄν τὸ Κρητικὸν ζήτημα εἶχε λυθῆ συμφώνως πρὸς τὸ δίκαιον καὶ τὴν τιμὴν, ἐν ἔτος πρῶν, ὁ Βαλκανικὸς πόλεμος θ' ἀπεσοβείτο καὶ μετ' αὐτὸν ἴσως ὁ οἰκουμηνικὸς πόλεμος θ' ἀνεβάλλετο διὰ πολλὰ ἔτη, πολλὰ δὲ γεγονότα δὲν θὰ ἐλάμβανον χώραν.

Εἰς τὴν πολιτικὴν ὁ κροδίζόμενος χρόνος εἶναι ἀνεκτιμήτου ἀξίας.

Ἄλλὰ τοῦτο εἰσῆλθεν ἤδη εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἱστορίας, διότι ἡ Νίκη ἔρριψε τὸν ἐνδοξον πλέπον τῆς ἐπὶ τῶν σφαλαμάτων τοῦ παρελθόντος. Εἶθε τὸ παρελθὸν τοῦτο νὰ ῥησιμεύσῃ ὡς δίδαγμα. Ὁ «Μεσσαζέ ντ' Ἀτέν» ἀνέφερε τελευταίως τοὺς λόγους τοῦ Λόρδου Σαλισβουρύ εἰς τὸ συνέδριον τοῦ Βερολίνου: Ἀσφάσεις, διεκήρυττε, μὴ ἱκανοποιῶναι τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν, δὲν θὰ συνειπῆγοντο οὔτε τὴν ἡσυχίαν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, οὔτε τὴν εἰρήνην τῆς Εὐρώπης.

Περὶ τῆς ἡσυχίας τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας, ἡ ὁποία καταρροεῖ εἰς τὸ πλευρὸν τῶν συμμάχων, τοὺς ὁποίους ἐξέλεξε, δὲν δύναται πλέον νὰ γίνῃ λόπει νὰ περιφρουρηθῆ. Μένει ἡ εἰρήνη τῆς Εὐρώπης. Καὶ πρὸς τοῦτο χροιάζεται ὅπως ἡ Διάσκεψις τῶν Παρισίων προσέξῃ μὴπως ἀπὸ τὴν μισοδυσμενῆν τέφραν ἐξέλθῃ αὐριὸν ὁ σπινθὴρ τῆς Ἀραβικῆς παρομφίας.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΜΠΕΡΤΡΑΝ

Ἄνταποκριτῆς τοῦ Παρισίου «Χρόνου» ἐν Ἑλλάδι, τέως πληρεξούσιος Ὑπουργός, πρῶτην Γενικὴν Πρόξενος τῆς Γαλλίας ἐν Κρήτῃ.

ΑΙ ΘΕΩΡΙΑΙ ΤΟΥ ΤΡΑΪΤΣΚΕ

Ἡδὴ ὅτε συνετελέσθη ἡ χρωκοπία τῆς πρωσικῆς πολιτικῆς μεθόδου, εἶνε οὐχὶ ἄνευ ἐνδιαφέροντος μία ἐπιτόκηρις τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ μᾶλλον σὺνθετικὸς καὶ ὁ μᾶλλον διάσημος θεωριολόγος καὶ ὑποστηρικτὴς ταύτης. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶνε ὁ ἱστορικὸς Ἑρρίκος Τράϊτσκε. Οἱ εἰς τῶν πνευματικῶν ὁδηγῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς Γερμανίας ἀπέλασε τῆς ἰστορίας αὐτῆς. Ἄλλ' εἶνε τάχα τοῦτο λόγος διὰ νὰ βλέπωμεν ἐν τῷ προώτῳ τοῦ ἱστορικοῦ τοῦτου τὸν κατ' ἐξοχὴν ἀντιπρόσωπον τῆς παγγερμανιστικῆς ἰδέας ὅπως συνήθως γίνεταί εἰς τῆς χώρας του: Ἄναμφιβόλως, διὰ τῶν μαθημάτων του ὁ Τράϊτσκε συνετέλεσεν εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς γερμανικῆς ἰδεολογίας, τῆς εἰρηλικῆς καὶ μελετηρῆς, ἧτις ὡς ἰδεώδες εἶχε νὰ ὑπερβάλῃ τὰ λοιπὰ ἔθνη μὴ τῆσιν τῆς σκέψεώς τῆς, εἰς Ἐθνος ἐπιθετικὸν καὶ κατακτητικὸν, ἐπιηρεασμένον ἀπολύτως ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῶν ὕλικῶν ἀγαθῶν καὶ ὀνειρευόμενον νὰ ἐκκαθιδρῆσθῆ διὰ τῆς ἰσχύος του τὸ κράτος του ἐφ' ὅλου τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ἡ θεωρία, αἱ διδασκαλῖαι ἠκολούθησαν ἀπλῶς τὰ πράγματα. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πρωτίστως ἐνήργησεν ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ Γερμανικοῦ πνεύματος, ἦσαν αἱ μέγιστα ἐπιτυχίαι ἐπὶ τῶν πεδίων τῶν μαχῶν κατ' ἀρχάς, κατὰ τὰ ἔτη 1364, 1866 καὶ 1870. ἡ τελευταία οἰκονομικὴ ἐξάπλωσις κατέπιν, ἧτις ἔφερε μακρὰν, εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆνις σφαίρας τοὺς καρπούς τῆς Γερμανικῆς ἐργασίας. Εἶνε αὐτὸ, τὸ ὁποῖον ἐξῆψε τὸν ἔγωισμὸν τοῦ λαοῦ καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν μίαν ὑπέροχον ἰδέαν τῆς ἰσχύος του καὶ τοῦ ρόλου, τὸν ὁποῖον εἶχε κληθῆ νὰ παίξῃ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡδυνήθη νὰ πιστεῦσῃ τοὺς λόγους τῶν ἀποστόλων τῆς Μεγάλης Γερμανίας, οἵτινες ἐκέρχτην εἰς αὐτὸν ἀπὸ μακροῦ χρόνου τὴν θείαν ἀποστολὴν του καὶ τὴν ἐξαιρετικότητα τῶν ἐθνικῶν ἐφ' ὧν δίκων, ἧτις εἶχε καταστήσῃ δυνατὸν τὸ μεγαλεῖόν του.

Ἐὰν ὁ Τράϊτσκε ὑπῆρξεν ὁ εὐγλωττότερος τῶν ἀποστόλων τούτων, δὲν εἶνε ἐν τούτοις ὁ πρῶτος κατὰ χρόνον ἰστορικός ἡγεγῶν τῆς παγγερμανικῆς ἰδέας, τῆς ὁποίας διακρίνει τις τὰ πρῶτα ἰχνη ἤδη ἀπὸ τοῦ τέλους 18ου αἰῶνος. Πρὸ τοῦ 1789, εἰς Γερμανίαν δημοσιολόγος, ὁ Μόξερ, ἐκινδύνευε νὰ παραρρήσῃ ἐπὶ τῆ σκέψις τῆς παγγερμανικῆς ἰσχύος, ἧτις μίαν ἡμέραν ὤφειλε ἀναποδράστωσιν νὰ ἐπαπέλθῃ εἰς τὴν χώραν του. «Μὲ μίαν καλλιτέραν ἀργάνωσιν τῆς Γερμανίας, ἔγραφε, θὰ ἐδίδοντο διαταγαὶ ἀπὸ τοῦ Ἀμβούργου εἰς τὰς ἄκρας τοῦ Γάγγου». Τὴν καλλιτέραν ταύτην ἀργάνωσιν πολλὰ πνεύματα τῶν ἐβδελον εἰς τὸ Κράτος τοῦ Φρειδερίκου τοῦ Μεγάλου ἐπεδεδειχθήν δὲ τοῦτο ἰδίως κατὰ τοὺς πολέμους τῆς Ἀπελευθερώσεως, ὅπου πολλοὶ Γερμανοὶ ἦλθον νὰ ἀναλάβουν ὑπηρεσίαν ἐν Πρωσίᾳ διὰ νὰ ἀνυψώσουν τὴν χώραν καὶ τὴν Φίτιν, καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου ἐν Βερολίνῳ, ἔρριπτεν εἰς τοὺς «Λόγους» του πρὸς τὸ Γερμανικὸν ἔθνος τὰς ὑπερβολικὰς αὐτὰς λέξεις: «Σεῖς εἰσθε, οἱ ὅποιοι μεταξὺ ἔθλων τῶν νεωτέρων ἐθνῶν ἐλάβετε ἐν ἀρθοῖα τὰ σπέρματα τῆς ἀνθρωπίνης τελειότητος. Ἐὰν σεῖς ἠπολύψητε, ἡ ἀνθρωπότης ὑποκύπτει μαζὺ σας». Ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ Γερμανία ἀντιπροσωπεύει ἐν τῷ κόσμῳ τὴν καλλιτέραν ἀνθρωπίνην σκέψιν καὶ ὅτι ἡ Πρωσία, τὸ κατ' ἐξοχὴν Γερμανικὸν τοῦτο Κράτος, εἶνε ὁ φορεὺς τῆς ἰδέας ταύτης, ἐκρησίσμωσεν ὡς βάσις ὅλων τῶν πολιτικῶν θεωριῶν ὅσαι ἐξεκολάφθησαν εἰς τὴν χώραν ἐκείνην ἀπὸ τοῦ Ἑγκελ καὶ τῆς Σγολῆς τοῦ ἱστορικοῦ Δικαίου μέχρι τοῦ Ντάλμαν» καὶ τοῦ Σὺμπελ διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν Τράϊτσκε.

Ἡδὴ ὅτε συνετελέσθη ἡ χρωκοπία τῆς πρωσικῆς πολιτικῆς μεθόδου, εἶνε οὐχὶ ἄνευ ἐνδιαφέροντος μία ἐπιτόκηρις τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ μᾶλλον σὺνθετικὸς καὶ ὁ μᾶλλον διάσημος θεωριολόγος καὶ ὑποστηρικτὴς ταύτης. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶνε ὁ ἱστορικὸς Ἑρρίκος Τράϊτσκε. Οἱ εἰς τῶν πνευματικῶν ὁδηγῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς Γερμανίας ἀπέλασε τῆς ἰστορίας αὐτῆς. Ἄλλ' εἶνε τάχα τοῦτο λόγος διὰ νὰ βλέπωμεν ἐν τῷ προώτῳ τοῦ ἱστορικοῦ τοῦτου τὸν κατ' ἐξοχὴν ἀντιπρόσωπον τῆς παγγερμανιστικῆς ἰδέας ὅπως συνήθως γίνεταί εἰς τῆς χώρας του: Ἄναμφιβόλως, διὰ τῶν μαθημάτων του ὁ Τράϊτσκε συνετέλεσεν εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς γερμανικῆς ἰδεολογίας, τῆς εἰρηλικῆς καὶ μελετηρῆς, ἧτις ὡς ἰδεώδες εἶχε νὰ ὑπερβάλῃ τὰ λοιπὰ ἔθνη μὴ τῆσιν τῆς σκέψεώς τῆς, εἰς Ἐθνος ἐπιθετικὸν καὶ κατακτητικὸν, ἐπιηρεασμένον ἀπολύτως ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῶν ὕλικῶν ἀγαθῶν καὶ ὀνειρευόμενον νὰ ἐκκαθιδρῆσθῆ διὰ τῆς ἰσχύος του τὸ κράτος του ἐφ' ὅλου τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ἡ θεωρία, αἱ διδασκαλῖαι ἠκολούθησαν ἀπλῶς τὰ πράγματα. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πρωτίστως ἐνήργησεν ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ Γερμανικοῦ πνεύματος, ἦσαν αἱ μέγιστα ἐπιτυχίαι ἐπὶ τῶν πεδίων τῶν μαχῶν κατ' ἀρχάς, κατὰ τὰ ἔτη 1364, 1866 καὶ 1870. ἡ τελευταία οἰκονομικὴ ἐξάπλωσις κατέπιν, ἧτις ἔφερε μακρὰν, εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆνις σφαίρας τοὺς καρπούς τῆς Γερμανικῆς ἐργασίας. Εἶνε αὐτὸ, τὸ ὁποῖον ἐξῆψε τὸν ἔγωισμὸν τοῦ λαοῦ καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν μίαν ὑπέροχον ἰδέαν τῆς ἰσχύος του καὶ τοῦ ρόλου, τὸν ὁποῖον εἶχε κληθῆ νὰ παίξῃ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡδυνήθη νὰ πιστεῦσῃ τοὺς λόγους τῶν ἀποστόλων τῆς Μεγάλης Γερμανίας, οἵτινες ἐκέρχτην εἰς αὐτὸν ἀπὸ μακροῦ χρόνου τὴν θείαν ἀποστολὴν του καὶ τὴν ἐξαιρετικότητα τῶν ἐθνικῶν ἐφ' ὧν δίκων, ἧτις εἶχε καταστήσῃ δυνατὸν τὸ μεγαλεῖόν του.

Ἡδὴ ὅτε συνετελέσθη ἡ χρωκοπία τῆς πρωσικῆς πολιτικῆς μεθόδου, εἶνε οὐχὶ ἄνευ ἐνδιαφέροντος μία ἐπιτόκηρις τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ μᾶλλον σὺνθετικὸς καὶ ὁ μᾶλλον διάσημος θεωριολόγος καὶ ὑποστηρικτὴς ταύτης. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶνε ὁ ἱστορικὸς Ἑρρίκος Τράϊτσκε. Οἱ εἰς τῶν πνευματικῶν ὁδηγῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς Γερμανίας ἀπέλασε τῆς ἰστορίας αὐτῆς. Ἄλλ' εἶνε τάχα τοῦτο λόγος διὰ νὰ βλέπωμεν ἐν τῷ προώτῳ τοῦ ἱστορικοῦ τοῦτου τὸν κατ' ἐξοχὴν ἀντιπρόσωπον τῆς παγγερμανιστικῆς ἰδέας ὅπως συνήθως γίνεταί εἰς τῆς χώρας του: Ἄναμφιβόλως, διὰ τῶν μαθημάτων του ὁ Τράϊτσκε συνετέλεσεν εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς γερμανικῆς ἰδεολογίας, τῆς εἰρηλικῆς καὶ μελετηρῆς, ἧτις ὡς ἰδεώδες εἶχε νὰ ὑπερβάλῃ τὰ λοιπὰ ἔθνη μὴ τῆσιν τῆς σκέψεώς τῆς, εἰς Ἐθνος ἐπιθετικὸν καὶ κατακτητικὸν, ἐπιηρεασμένον ἀπολύτως ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῶν ὕλικῶν ἀγαθῶν καὶ ὀνειρευόμενον νὰ ἐκκαθιδρῆσθῆ διὰ τῆς ἰσχύος του τὸ κράτος του ἐφ' ὅλου τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ἡ θεωρία, αἱ διδασκαλῖαι ἠκολούθησαν ἀπλῶς τὰ πράγματα. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πρωτίστως ἐνήργησεν ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ Γερμανικοῦ πνεύματος, ἦσαν αἱ μέγιστα ἐπιτυχίαι ἐπὶ τῶν πεδίων τῶν μαχῶν κατ' ἀρχάς, κατὰ τὰ ἔτη 1364, 1866 καὶ 1870. ἡ τελευταία οἰκονομικὴ ἐξάπλωσις κατέπιν, ἧτις ἔφερε μακρὰν, εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆνις σφαίρας τοὺς καρπούς τῆς Γερμανικῆς ἐργασίας. Εἶνε αὐτὸ, τὸ ὁποῖον ἐξῆψε τὸν ἔγωισμὸν τοῦ λαοῦ καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν μίαν ὑπέροχον ἰδέαν τῆς ἰσχύος του καὶ τοῦ ρόλου, τὸν ὁποῖον εἶχε κληθῆ νὰ παίξῃ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡδυνήθη νὰ πιστεῦσῃ τοὺς λόγους τῶν ἀποστόλων τῆς Μεγάλης Γερμανίας, οἵτινες ἐκέρχτην εἰς αὐτὸν ἀπὸ μακροῦ χρόνου τὴν θείαν ἀποστολὴν του καὶ τὴν ἐξαιρετικότητα τῶν ἐθνικῶν ἐφ' ὧν δίκων, ἧτις εἶχε καταστήσῃ δυνατὸν τὸ μεγαλεῖόν του.

Ἡδὴ ὅτε συνετελέσθη ἡ χρωκοπία τῆς πρωσικῆς πολιτικῆς μεθόδου, εἶνε οὐχὶ ἄνευ ἐνδιαφέροντος μία ἐπιτόκηρις τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ μᾶλλον σὺνθετικὸς καὶ ὁ μᾶλλον διάσημος θεωριολόγος καὶ ὑποστηρικτὴς ταύτης. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶνε ὁ ἱστορικὸς Ἑρρίκος Τράϊτσκε. Οἱ εἰς τῶν πνευματικῶν ὁδηγῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς Γερμανίας ἀπέλασε τῆς ἰστορίας αὐτῆς. Ἄλλ' εἶνε τάχα τοῦτο λόγος διὰ νὰ βλέπωμεν ἐν τῷ προώτῳ τοῦ ἱστορικοῦ τοῦτου τὸν κατ' ἐξοχὴν ἀντιπρόσωπον τῆς παγγερμανιστικῆς ἰδέας ὅπως συνήθως γίνεταί εἰς τῆς χώρας του: Ἄναμφιβόλως, διὰ τῶν μαθημάτων του ὁ Τράϊτσκε συνετέλεσεν εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς γερμανικῆς ἰδεολογίας, τῆς εἰρηλικῆς καὶ μελετηρῆς, ἧτις ὡς ἰδεώδες εἶχε νὰ ὑπερβάλῃ τὰ λοιπὰ ἔθνη μὴ τῆσιν τῆς σκέψεώς τῆς, εἰς Ἐθνος ἐπιθετικὸν καὶ κατακτητικὸν, ἐπιηρεασμένον ἀπολύτως ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῶν ὕλικῶν ἀγαθῶν καὶ ὀνειρευόμενον νὰ ἐκκαθιδρῆσθῆ διὰ τῆς ἰσχύος του τὸ κράτος του ἐφ' ὅλου τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ἡ θεωρία, αἱ διδασκαλῖαι ἠκολούθησαν ἀπλῶς τὰ πράγματα. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πρωτίστως ἐνήργησεν ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ Γερμανικοῦ πνεύματος, ἦσαν αἱ μέγιστα ἐπιτυχίαι ἐπὶ τῶν πεδίων τῶν μαχῶν κατ' ἀρχάς, κατὰ τὰ ἔτη 1364, 1866 καὶ 1870. ἡ τελευταία οἰκονομικὴ ἐξάπλωσις κατέπιν, ἧτις ἔφερε μακρὰν, εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆνις σφαίρας τοὺς καρπούς τῆς Γερμανικῆς ἐργασίας. Εἶνε αὐτὸ, τὸ ὁποῖον ἐξῆψε τὸν ἔγωισμὸν τοῦ λαοῦ καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν μίαν ὑπέροχον ἰδέαν τῆς ἰσχύος του καὶ τοῦ ρόλου, τὸν ὁποῖον εἶχε κληθῆ νὰ παίξῃ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡδυνήθη νὰ πιστεῦσῃ τοὺς λόγους τῶν ἀποστόλων τῆς Μεγάλης Γερμανίας, οἵτινες ἐκέρχτην εἰς αὐτὸν ἀπὸ μακροῦ χρόνου τὴν θείαν ἀποστολὴν του καὶ τὴν ἐξαιρετικότητα τῶν ἐθνικῶν ἐφ' ὧν δίκων, ἧτις εἶχε καταστήσῃ δυνατὸν τὸ μεγαλεῖόν του.

Ἡδὴ ὅτε συνετελέσθη ἡ χρωκοπία τῆς πρωσικῆς πολιτικῆς μεθόδου, εἶνε οὐχὶ ἄνευ ἐνδιαφέροντος μία ἐπιτόκηρις τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ μᾶλλον σὺνθετικὸς καὶ ὁ μᾶλλον διάσημος θεωριολόγος καὶ ὑποστηρικτὴς ταύτης. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶνε ὁ ἱστορικὸς Ἑρρίκος Τράϊτσκε. Οἱ εἰς τῶν πνευματικῶν ὁδηγῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς Γερμανίας ἀπέλασε τῆς ἰστορίας αὐτῆς. Ἄλλ' εἶνε τάχα τοῦτο λόγος διὰ νὰ βλέπωμεν ἐν τῷ προώτῳ τοῦ ἱστορικοῦ τοῦτου τὸν κατ' ἐξοχὴν ἀντιπρόσωπον τῆς παγγερμανιστικῆς ἰδέας ὅπως συνήθως γίνεταί εἰς τῆς χώρας του: Ἄναμφιβόλως, διὰ τῶν μαθημάτων του ὁ Τράϊτσκε συνετέλεσεν εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς γερμανικῆς ἰδεολογίας, τῆς εἰρηλικῆς καὶ μελετηρῆς, ἧτις ὡς ἰδεώδες εἶχε νὰ ὑπερβάλῃ τὰ λοιπὰ ἔθνη μὴ τῆσιν τῆς σκέψεώς τῆς, εἰς Ἐθνος ἐπιθετικὸν καὶ κατακτητικὸν, ἐπιηρεασμένον ἀπολύτως ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῶν ὕλικῶν ἀγαθῶν καὶ ὀνειρευόμενον νὰ ἐκκαθιδρῆσθῆ διὰ τῆς ἰσχύος του τὸ κράτος του ἐφ' ὅλου τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ἡ θεωρία, αἱ διδασκαλῖαι ἠκολούθησαν ἀπλῶς τὰ πράγματα. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πρωτίστως ἐνήργησεν ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ Γερμανικοῦ πνεύματος, ἦσαν αἱ μέγιστα ἐπιτυχίαι ἐπὶ τῶν πεδίων τῶν μαχῶν κατ' ἀρχάς, κατὰ τὰ ἔτη 1364, 1866 καὶ 1870. ἡ τελευταία οἰκονομικὴ ἐξάπλωσις κατέπιν, ἧτις ἔφερε μακρὰν, εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆνις σφαίρας τοὺς καρπούς τῆς Γερμανικῆς ἐργασίας. Εἶνε αὐτὸ, τὸ ὁποῖον ἐξῆψε τὸν ἔγωισμὸν τοῦ λαοῦ καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν μίαν ὑπέροχον ἰδέαν τῆς ἰσχύος του καὶ τοῦ ρόλου, τὸν ὁποῖον εἶχε κληθῆ νὰ παίξῃ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡδυνήθη νὰ πιστεῦσῃ τοὺς λόγους τῶν ἀποστόλων τῆς Μεγάλης Γερμανίας, οἵτινες ἐκέρχτην εἰς αὐτὸν ἀπὸ μακροῦ χρόνου τὴν θείαν ἀποστολὴν του καὶ τὴν ἐξαιρετικότητα τῶν ἐθνικῶν ἐφ' ὧν δίκων, ἧτις εἶχε καταστήσῃ δυνατὸν τὸ μεγαλεῖόν του.

Ἡδὴ ὅτε συνετελέσθη ἡ χρωκοπία τῆς πρωσικῆς πολιτικῆς μεθόδου, εἶνε οὐχὶ ἄνευ ἐνδιαφέροντος μία ἐπιτόκηρις τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ μᾶλλον σὺνθετικὸς καὶ ὁ μᾶλλον διάσημος θεωριολόγος καὶ ὑποστηρικτὴς ταύτης. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶνε ὁ ἱστορικὸς Ἑρρίκος Τράϊτσκε. Οἱ εἰς τῶν πνευματικῶν ὁδηγῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς Γερμανίας ἀπέλασε τῆς ἰστορίας αὐτῆς. Ἄλλ' εἶνε τάχα τοῦτο λόγος διὰ νὰ βλέπωμεν ἐν τῷ προώτῳ τοῦ ἱστορικοῦ τοῦτου τὸν κατ' ἐξοχὴν ἀντιπρόσωπον τῆς παγγερμανιστικῆς ἰδέας ὅπως συνήθως γίνεταί εἰς τῆς χώρας του: Ἄναμφιβόλως, διὰ τῶν μαθημάτων του ὁ Τράϊτσκε συνετέλεσεν εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς γερμανικῆς ἰδεολογίας, τῆς εἰρηλικῆς καὶ μελετηρῆς, ἧτις ὡς ἰδεώδες εἶχε νὰ ὑπερβάλῃ τὰ λοιπὰ ἔθνη μὴ τῆσιν τῆς σκέψεώς τῆς, εἰς Ἐθνος ἐπιθετικὸν καὶ κατακτητικὸν, ἐπιηρεασμένον ἀπολύτως ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῶν ὕλικῶν ἀγαθῶν καὶ ὀνειρευόμενον νὰ ἐκκαθιδρῆσθῆ διὰ τῆς ἰσχύος του τὸ κράτος του ἐφ' ὅλου τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ἡ θεωρία, αἱ διδασκαλῖαι ἠκολούθησαν ἀπλῶς τὰ πράγματα. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πρωτίστως ἐνήργησεν ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ Γερμανικοῦ πνεύματος, ἦσαν αἱ μέγιστα ἐπιτυχίαι ἐπὶ τῶν πεδίων τῶν μαχῶν κατ' ἀρχάς, κατὰ τὰ ἔτη 1364, 1866 καὶ 1870. ἡ τελευταία οἰκονομικὴ ἐξάπλωσις κατέπιν, ἧτις ἔφερε μακρὰν, εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆνις σφαίρας τοὺς καρπούς τῆς Γερμανικῆς ἐργασίας. Εἶνε αὐτὸ, τὸ ὁποῖον ἐξῆψε τὸν ἔγωισμὸν τοῦ λαοῦ καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν μίαν ὑπέροχον ἰδέαν τῆς ἰσχύος του καὶ τοῦ ρόλου, τὸν ὁποῖον εἶχε κληθῆ νὰ παίξῃ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡδυνήθη νὰ πιστεῦσῃ τοὺς λόγους τῶν ἀποστόλων τῆς Μεγάλης Γερμανίας, οἵτινες ἐκέρχτην εἰς αὐτὸν ἀπὸ μακροῦ χρόνου τὴν θείαν ἀποστολὴν του καὶ τὴν ἐξαιρετικότητα τῶν ἐθνικῶν ἐφ' ὧν δίκων, ἧτις εἶχε καταστήσῃ δυνατὸν τὸ μεγαλεῖόν του.

Ἡδὴ ὅτε συνετελέσθη ἡ χρωκοπία τῆς πρωσικῆς πολιτικῆς μεθόδου, εἶνε οὐχὶ ἄνευ ἐνδιαφέροντος μία ἐπιτόκηρις τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ μᾶλλον σὺνθετικὸς καὶ ὁ μᾶλλον διάσημος θεωριολόγος καὶ ὑποστηρικτὴς ταύτης. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶνε ὁ ἱστορικὸς Ἑρρίκος Τράϊτσκε. Οἱ εἰς τῶν πνευματικῶν ὁδηγῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς Γερμανίας ἀπέλασε τῆς ἰστορίας αὐτῆς. Ἄλλ' εἶνε τάχα τοῦτο λόγος διὰ νὰ βλέπωμεν ἐν τῷ προώτῳ τοῦ ἱστορικοῦ τοῦτου τὸν κατ' ἐξοχὴν ἀντιπρόσωπον τῆς παγγερμανιστικῆς ἰδέας ὅπως συνήθως γίνεταί εἰς τῆς χώρας του: Ἄναμφιβόλως, διὰ τῶν μαθημάτων του ὁ Τράϊτσκε συνετέλεσεν εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς γερμανικῆς ἰδεολογίας, τῆς εἰρηλικῆς καὶ μελετηρῆς, ἧτις ὡς ἰδεώδες εἶχε νὰ ὑπερβάλῃ τὰ λοιπὰ ἔθνη μὴ τῆσιν τῆς σκέψεώς τῆς, εἰς Ἐθνος ἐπιθετικὸν καὶ κατακτητικὸν, ἐπιηρεασμένον ἀπολύτως ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῶν ὕλικῶν ἀγαθῶν καὶ ὀνειρευόμενον νὰ ἐκκαθιδρῆσθῆ διὰ τῆς ἰσχύος του τὸ κράτος του ἐφ' ὅλου τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ἡ θεωρία, αἱ διδασκαλῖαι ἠκολούθησαν ἀπλῶς τὰ πράγματα. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πρωτίστως ἐνήργησεν ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ Γερμανικοῦ πνεύματος, ἦσαν αἱ μέγιστα ἐπιτυχίαι ἐπὶ τῶν πεδίων τῶν μαχῶν κατ' ἀρχάς, κατὰ τὰ ἔτη 1364, 1866 καὶ 1870. ἡ τελευταία οἰκονομικὴ ἐξάπλωσις κατέπιν, ἧτις ἔφερε μακρὰν, εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆνις σφαίρας τοὺς καρπούς τῆς Γερμανικῆς ἐργασίας. Εἶνε αὐτὸ, τὸ ὁποῖον ἐξῆψε τὸν ἔγωισμὸν τοῦ λαοῦ καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν μίαν ὑπέροχον ἰδέαν τῆς ἰσχύος του καὶ τοῦ ρόλου, τὸν ὁποῖον εἶχε κληθῆ νὰ παίξῃ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡδυνήθη νὰ πιστεῦσῃ τοὺς λόγους τῶν ἀποστόλων τῆς Μεγάλης Γερμανίας, οἵτινες ἐκέρχτην εἰς αὐτὸν ἀπὸ μακροῦ χρόνου τὴν θείαν ἀποστολὴν του καὶ τὴν ἐξαιρετικότητα τῶν ἐθνικῶν ἐφ' ὧν δίκων, ἧτις εἶχε καταστήσῃ δυνατὸν τὸ μεγαλεῖόν του.

Ἡδὴ ὅτε συνετελέσθη ἡ χρωκοπία τῆς πρωσικῆς πολιτικῆς μεθόδου, εἶνε οὐχὶ ἄνευ ἐνδιαφέροντος μία ἐπιτόκηρις τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ μᾶλλον σὺνθετικὸς καὶ ὁ μᾶλλον διάσημος θεωριολόγος καὶ ὑποστηρικτὴς ταύτης. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶνε ὁ ἱστορικὸς Ἑρρίκος Τράϊτσκε. Οἱ εἰς τῶν πνευματικῶν ὁδηγῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς Γερμανίας ἀπέλασε τῆς ἰστορίας αὐτῆς. Ἄλλ' ε

Ἡδυνήθησαν νὰ εἰπουν μὲ γάποιαν λογικὴν, ὅτι ἡ δράσις τοῦ δὲν ὑπῆρξε πολὺ διάφορος τῆς δράσεως τῶν Γάλλων καθηγητῶν τῆς Παλινορθώσεως καὶ τῆς Μοναρχίας, τοῦ Ζουλῆ, τοῦ Βίκτωρος Κουζῆν, τοῦ Γκιζῶ, τοῦ Κινῆ, τοῦ Μισελῆ. Ἀλλὰ ποῖα διαφορά μὲ αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐνῶ οἱ Γάλλοι ἱστορικοὶ θέτον τὴν ἐπιστήμην των εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐλευθερίας, τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς ἀνθρωπότητας, ὁ Πρώσος ἱστορικός ἐγένεν ὁ ὑπερασπιστὴς τῆς πλέον ὀπισθοδρομικῆς καὶ τῆς μᾶλλον στενῆς ἐθνικιστικῆς πολιτικῆς.

Τὴν ἐπίδρασιν ταύτην ἀπὸ τοῦ ἴψους τῆς πανεπιστημιακῆς ἔδρας ὁ Τράιτσκε ἐπέξέτεινεν εἰς τὸ Κοινὸν διὰ τῶν ἀρθρων του εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰς ἐπιθεωρήσεις, καὶ ἐποῦ ἐκείνων νὰ θεωρηθῆ ὡς ὁ πρῶτος δημοσιολόγος τῆς ἐποχῆς του. Τὴν ἐπέξέτεινεν ἐπίσης διὰ τῶν διδλίων του, ἰδίως τῆς Ἱστορίας τῆς Γερμανίας κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα, ἣτις τὴν κατέλεξε, μετὰ τὸν Μόμσεν, ὡς τὸν πρῶτον ἱστορικὸν πολιτικὸν τῆς χώρας του. Μετὰ ἐνθουσιασμὸν ἔδωκεν, ἀπ᾿ ἄλλου καὶ θυμὸν ὅπως ἔλεγεν ὁ ἴδιος, ἐξιστόρησε τὰς περιπετείας τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν γερμανικὴν ἔνωσιν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Γερμανικῆς Ὀμοσπονδίας μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1848. Ὁ θάνατος τοῦ Τράιτσκε ἐπισυμῆκε τῷ 1896, ἐσταυάτησε τὸ ἔργον, ὅπερ ἔμεινεν ἡμιτελές, ἀλλ' ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἀνδρὸς ἐξηκολούθησε νὰ ἀσκήσῃ ἐπὶ τῶν νέων γενεῶν, ἰδίως ὅτε ἐδημοσιεύθη, κατὰ τὸ 1898, ἡ «Πολιτικὴ» του, καρπὸς τῆς διδασκαλίας του εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου. Τὸ ἔργον τοῦτο, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδυνάτο τις νὰ κρίσῃ ὡς Σύνοψιν τῆς πρῶτης πολιτικῆς ἢ Ἐλληνικῆς τῶν ἀντιδραστικῶν, εἶνε μία ἐξουσία τῆς πολιτικῆς τῆς ἰσχύος, τῆς παντοδυναμίας τοῦ Κράτους, τὸν κατακτητικὸν ἱμπεριαλισμὸν καὶ τὸν μιλιταρισμὸν. Γραμμικὸν μὲ ἐνθουσιασμὸν, δὲν εἶνε παρῶς μία ἕξρις δογματικὴ ἔκθεσις, ἀλλ' εἶνε ἓν εἶδος συγχετικῆς ἐξηκολούθησε εἰς τὸν Ἰωσήφ ντὲ Μαίσερ, ἣτις ἀπεκαλύπτει, παραλλήλως πρὸς τὸν ἀσυνήθως φανατισμένον ἱστορικὸν πολιτικὸν, ἓνα συγγραφεῖα μεγάλου ταλάντου ἡθικολογικοῦ, χιουμοριστικοῦ καὶ σατυρικοῦ συγχερόντος.

Διὰ τῶν ἔργων του ὁ Τράιτσκε ἔσχε σημαντικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς μορφωμένης τάξεως τῆς χώρας του καὶ ἀπέδωκε, μετὰ τοῦ Νίτσε, μίαν τῶν μεγάλων φυσιογνωμιῶν τῆς νέας γερμανικῆς κληρονομίας. Οἱ δύο ἀνδρες, ἀλλ' ἕως εἰπεῖν, διαφέρουν πολὺ ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον καὶ ἡ ἐπίδρασις των δὲν ἠσκήθη κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ὁ Τράιτσκε, ὅστις δὲν ἠγάπα τὸν Νίτσε—τὸν ἀπεκάλει τρεπλὸν καὶ ἀρρωστον—καὶ ὅστις κατεδίκαζε δριμύτως τὸ «ἀρνησθῆναι» αὐτοῦ (son amoralisme) τὴν ἀρνήσιν του πρὸς διὰκοισιν τοῦ καλοῦ ἀπὸ τὸ κακόν, δὲν εἶχε καὶ νῦν μετὰ τὸ συγγραφεῖα τοῦ «Ζαρατούστρα» εἰμὴ μόνον τὸν θανατικὸν πρὸς τὸν δυνατὸν ἄνθρωπον, ἐκεῖνον, ὅστις διευθύνει τὸ ποίμνιον καὶ καθορίζει τὰς τύχας τῶν λαῶν. Ἀλλ' καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἀκόμη παρατηρεῖται μίαν κεφαλαιώδη διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο ἀνδρῶν ἐνῶ ὁ Νίτσε ἐδαίρει τὴν δύναμιν καθ' ἑαυτὴν, ἢ, ὅπως λέγει, «τὸ ὑπέρογον ἔσθλην σαρκώδον, ρωμαϊκόν, ἀραβικόν, γερμανικόν, βυζαντινόν ἢ σαρακηνικόν ζῶον, τὸ ὁποῖον δὲν ἠνωρεῖται πλέον ὄρα ἐπιβλαβήματα ὑπὸ τοῦ θεσασμοῦ καὶ τῆς συνθέσεως καὶ ἐξυπολύεταί ἄνευ ἐμποδίων», ὁ Τράιτσκε ἐξυμνεῖ τοὺς ἥρωας τῆς ἐσκαμμένης θελήσεως, τοὺς μεγάλους πολιτικοὺς ἐκτελεστέους, τὸν Κρόμπελλ, τὸν Φρειδερίκον τὸν Μέγαν, τὸν Κάθερ, τὸν Μπίσμαρκ. Πρῶτος αὐτοῦ ἦτο νὰ δράσῃ κατ' εὐθείαν ἐπὶ τοῦ λαοῦ, νὰ θεραπεύσῃ, ὅπως ἔλεγε, «τὸν γερμανικὸν Μισελὸν ἀπὸ τῆς πρῆστης τῆς του», νὰ ἀφυσίση τὰς ληθαργούσας ἐνεργητικότητας αὐτοῦ, νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτὸν πεποιθήσιν περὶ τῆς ἰδίας

ἔξιας του, νὰ τὸν διδάξῃ τὸν ρόλον, «τὸν ὁποῖον τὰ πρῶτα του τὸν ἐνέχουν νὰ παίξῃ εἰς τὸν κόσμον». Ὑπὸ τὴν ἐποχὴν ταύτην δὲν δύναται τις νὰ ἀρνήσῃ, ὅτι ὁ Τράιτσκε συνέθεσε κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς διανοητικῆς τῆς νέας αὐτοκρατορίας, τῆς τετυρωμένης, τῆς ἐπιθετικῆς καὶ κτηνώδους. Τὸν ρόλον του τοῦτον θὰ ἐδοκιμάζομεν νὰ καθορίσωμεν, ἐκθέτοντες τὰς ἱστορικὰς καὶ πολιτικὰς του θεωρίας εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον.

A. GUILLAND

(Μετ. Δ. Σ.)

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΘΝΙΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ

Τὸ Ἐθνικὸν Δάνειον τῶν 75 ἐκατομμυρίων ἐκδίδεται εἰς Δημοσίαν ἐγγραφήν ἀπὸ τῆς αὔριον 15 τρέχοντος.

Τὸ Κράτος ζητεῖ τὰ ἀποθεματὰ μας. Ἀλλὰ δὲν μᾶς τὰ ζητεῖ ὑπὸ μορφὴν θυσίας. Ἀπλούστατα θὰ τὰ δανεισώμεν ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς καὶ ἀπέναντι πλεονεκτημάτων, τὰ ὁποῖα οὐδεμία ἄλλη τοποθέτησις κεφαλαίων δυνατὸν νὰ παρουσιάσῃ.

Παραλείποντες νὰ ἀναπτύξωμεν ἐν πρῶτον ἐν τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα θὰ περιορισθῶμεν εἰς δύο μόνον ταχυώτερα. Εἶνε δὲ ταῦτα διὰ τοὺς ἐγγραφησομένους ἡ ἀπόλυτος ἀφ' ἑνὸς ἀσφάλεια τῶν κεφαλαίων των καὶ τὸ παρεχόμενον ἀφ' ἑτέρου εἰς αὐτὰ ἱκανοποιητικώτερον κέρδος.

Τὸ Δάνειον δὲν εἶνε ἠγγυημένον μόνον ἐκ τῆς ἠθικῆς πίστεως τοῦ Κράτους, πρὸς τὴν ὁποῖαν οὐδεμία ἰδιωτικὴ χρηματικὴ ἐξασφάλισις δύναται νὰ ἐξισωθῇ ἀσφαλίζεται καὶ εἰδικώτερον διὰ τῶν πλεονεκτημάτων των ὑπὸ τὴν διαχείρισιν τοῦ Διευτοῦ Ἐλέγγου Ὑπεργῶν Προσόδων, ἐκ τῶν ὁποῶν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα θὰ κρατῇ τὸ ἀναγκαῖον ποσὸν διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν τόκων καὶ τὴν ἐξόφλησιν τοῦ κεφαλαίου τοῦ Δανείου. Εἶνε δὲ τὸ περίσσευμα τῶν Ὑπεργῶν Προσόδων 17 περίπου ἐκατομμύρια ετησίως, ἐνῶ διὰ τὴν ὅλην ὑπηρεσίαν τοῦ Δανείου ἀπαιτοῦνται κατ' ἔτος 6 1)2 μόνον ἐκατομμύρια. Ἐν ἄλλοις λόγοις ἡ ἐγγύησις καλύπτει εἰς τὸ τριπλάσιον τὴν ἐκ τοῦ Δανείου δημιουργουμένην ὑποχρέωσιν τοῦ Δημοσίου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν τόκον τῶν κεφαλαίων, τὰ ὁποῖα θὰ ἐκδοθῶσιν εἰς ὁμολογίας τοῦ Ἐθνικοῦ Δανείου, θὰ εἶνε οὗτος εἰς τὴν πραγματικότητά κατὰ πολλὰ ἰσχυρότερος τοῦ ὀριζομένου ἐν τῷ ἐπισημῷ προγράμματι. Πρὸς ἀκριβῆ δὲ ὑπολογισμὸν αὐτοῦ πρέπει πρὸ παντὸς νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν οἱ ἐξῆς ὄροι: α') ὅτι αἱ ὁμολογίαι ἐκδίδονται εἰς τιμὴν τῶν 95 δραχμῶν ἐνῶ ἡ ἐξόφλησις των θὰ γίνῃ εἰς τὰς 100 δραχμὰς, β') ὅτι τὸ Δάνειον ἀπαλλάσσεται παντὸς φόρου, τελῶν χαρτοσήμου ἢ ἄλλης κρατήσεως.

Ἀφοῦ ἐκάστη ὁμολογία ἀγοραζομένη ἀντὶ 95 δραχμ. θὰ ἀποφέρῃ εἰσόδημα 6 δρ. κατ' ἔτος, ἔπεται ὅτι ὁ ἐκ τοῦ Δανείου πραγματικὸς τόκος δὲν εἶνε πλέον 6, ἀλλὰ 6 32 ο)ο. Τὸν τόκον δὲ τοῦτον θὰ εἰσπράττῃ ὁ ὁμολογιούχος ἀκέραιον, ἄνευ οἰδεμίας ἀπολύτως κρητισίας ἐνῶ ἀντιθέτως ἂν εἶχε τὰ κεφάλαιά του διαθέσῃ εἰς οἰανδήποτε ἄλλην τοποθέτησιν θὰ ἐπλήρωνε τέλος χαρτοσήμου διὰ τὴν εἰσπραξίν του τόκου καὶ φόρον εἰσοδήματος 3 ο)ο. Τί συνάγεται ἐκ τούτου; ὅτι ὁ τόκος 6 32 ο)ο τὸν ὁποῖον ἀπολαμβάνει ἀκέραιον ὁ ὁμολογιούχος τοῦ Ἐθνικοῦ Δανείου, εἶνε εἰς τὴν

πραγματικότητά ἴσος πρὸς τόκον 6 96 ο)ο τὸν ὁποῖον τυχὸν θὰ ἐλάμβανεν ἐξ ἄλλης τοποθετήσεως τῶν κεφαλαίων του. Διότι εἰς τὴν δευτέραν περιπτώσιν θὰ ἐπλήρωνε 10 λεπτὰ κατὰ μέσον ὄρον διὰ χαρτοσήμου καὶ 54 λεπτὰ διὰ φόρον εἰσοδήματος θὰ τοῦ ἀπέμενε δηλαδὴ ἡ ἴδια καθαρὰ πρόσοδος τῶν 6 32.

Ἀλλὰ τὸ ἐκ τῶν ὁμολογιῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Δανείου πραγματικὸν εἰσόδημα δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὸ 6 32 ο)ο. Ἀγοραζομένη σήμερον πρὸς δραχμὰς 95 ἐκάστη ὁμολογία θὰ ἐξοφληθῇ ἐν τελεί πρὸς δραχμὰς 100. Θὰ γίνῃ δὲ ἡ εἰς τὸ ἄρτιον ἐξόφλησις ὅλων τῶν ὁμολογιῶν ἐντὸς 20 ἐτῶν τὸ βραδύτερον, δι' ἑξαμηνιαίων κληρώσεων, ἦτοι ὁ μέσος ὄρος τῆς προθεσμίας διὰ τὴν ἐξόφλησίν των εἶνε 10 ἔτη. Εἰς τὸ διάστημα τῶν 10 τούτων ἐτῶν αἱ 95 δραχμαὶ τοῦ ὁμολογιούχου (τιμὴ τῆς ἀγορᾶς) γίνονται 100. Τοῦθ' ὅπερ σημαίνει πρόσθετον κέρδος 5 δραχμ. ἐπὶ τῶν 95, ἦτοι 5 1)2 λεπτὰ ἐπὶ τοῖς ἐκατὸν κατ' ἔτος.

Ἐχομεν ὅρα πραγματικὸν τόκον δραχμ. 6 96 καὶ πρόσθετον κέρδος 5 1)2 λεπτῶν ο)ο, ἢ πραγματικὴ

δηλ. ἑτησίαν πρόσοδος τῶν κεφαλαίων, ποῦ θὰ ἐνδυσθῶν εἰς ὁμολογίας τοῦ Ἐθνικοῦ Δανείου, θὰ εἶνε 7 48 ο)ο. Διὰ τοὺς ἐγγραφομένους ἐξ ἄλλου εἰς τὸ Ἐθνικὸν Δάνειον δι' ἐντόκων γραμματίων ἡ ἑτησίαν πρόσοδος γίνεται ἀκόμη μεγαλειότερα, συμποσομένη εἰς 7,70 ο)ο κατὰ μέσον ὄρον.

Ποίους τάχα συμφερότερους ὄρους θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιζητήσῃ κανεὶς δι' ἀσφαλῆ τοποθέτησιν τῶν ἀποθεμάτων του; Ἐως τώρα οἱ φρονιμώτεροι προτίμων ὡς ἀσφαλέστερον τὴν κατάθεσιν αὐτῶν εἰς τὰς Τραπεζὰς καὶ τὰ Ταμειετήρια.

Ἄλλ' αἱ Τράπεζαι δίδουν τόκον 4 ο)ο μόνον κατ' ἀνώτατον ὄρον καὶ τὴν περιορισμένην σχετικῶς ἐγγυησιν τῆς πίστεως καὶ τῶν κεφαλαίων των. Ἐνῶ τὸ Κράτος ἐρχεται νὰ προσφέρῃ εἰς τὰ ἀποθεματὰ μας τόκον 7 50 τοῖς ἐκατὸν κατὰ τὴν ὑπερασφάλειαν τῆς ἠθικῆς πίστεως του καὶ τῶν παρεχομένων ὑπ' αὐτοῦ εἰδικῶν καὶ γενικῶν ἐγγυήσεων. Ποῖος λοιπὸν θὰ διατάσῃ νὰ τοῦ ἐμπιστευθῇ τὰς οὐκονομίας του;

ΣΟΛΩΜΟΣ

(ἈΝΑΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ)

Α'.

Ἔχουν παρέλθει 6 δεκαετηρίδες ἀφ' ὅτου ὁ Ἰάκωβος Πολυλάς, μαθητὴς καὶ διδάσκαλος μαζὶ τοῦ Σολωμοῦ, κριτικὸς καὶ βιογράφος του, ἐξέδωκε τὴν γνωστὸν τόμον τῶν «Ἐδρισκομένων» τοῦ Ἐπιταγίου λυρικοῦ. Καὶ ἡμῶς, μολοῦντι ἔκτιστε, χάρις εἰς τὸ παραδειγμα τῶν Ἰονίων ποιητῶν καὶ τὴν κριτικὴν τῶν Ροῦδη, Καλοσογῶρον καὶ Κοσιτῆ Παλαμᾶ, ἡ Σολωμικὴ ποίησις ἐπεβλήθη καὶ θεωρεῖται γενικῶς σήμερον ἀπὸ τοὺς γνωρίζοντας καὶ ἀπὸ τοὺς ὄλους ἀγεύσιους αἰσθητικῶν συγκινήσεων ὡς ἀννηρώσασα τὸν ἀνθρώπινον λόγον εἰς σημεῖον, ὅτε οὗτος νὰ μὴ ἔχη ἀνάγκην νὰ ἐπικουρηθῇ ἀπὸ τὴν μουσικὴν, προκειμένου νὰ ἐκφράσῃ τὸ δυσέκφραστον, ὁ Σολωμὸς καὶ τὸ ἔργον του ἀπομένουν κατὰ τὸ ἦμισον μόνον γνωστοί. Ἰωὺς οὕτε κατὰ τὸ ἦμισον. Αἱ ἐπιπέδες τοῦ Πολυλά διὰ τὰ ἀποκρυπτόμενα ἔργα τοῦ ποιητοῦ ἀπὸ τὴν αἰσχροκέρδειαν ἢ τὸν φθόνον, θὰ ἤρχοντο ἐπὶ τέλους εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, δὲν ἐπληθήθεισαν. Μόνον ὀλίγα ἀνέκδοτα τοῦ θίου του, μέρος τῆς ἰδιωτικῆς καὶ φιλολογικῆς του ἀλληλογραφίας προσετέθη εἰς τὰ «Ἐδρισκομένα» τῆς ἐκδόσεως τοῦ 1859. Καὶ σχεδὸν τίποτε ἄλλο. Τί νὰ οἰκοδομήσῃ ἐπ' αὐτῶν ἡ κριτικὴ; Πῶς νὰ μᾶς ἀναπαραστήσῃ τὸν λεπτὸν Ἐπιταγίον ἐφ' ὅσον ἐξ αὐτοῦ δὲν ἔχει ὑπ' ὄψιν τῆς παρὰ σχεδὸν μόνον συνειρήματα; Διότι, μολοῦντι ὁ Σολωμὸς εἶναι ποιητὴς χθεσινός, τὸ ἔργον του ἔχει ὑποστῆ μεγαλειέτας φθορὰς παρ' ὅσον τὸ ἔργον τῆς Σαπφῶς, τοῦ Ἀλκαίου καὶ τοῦ Ἀλκμήανος. Ἀλλ' ἐνῶ τῶν ἐν λόγῳ ἀρχαίων λυρικῶν τὸ ἔργον, καίτοι συντηρημένον, δύναται ν' ἀναπαρασταθῇ εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ εὐφραντάτου ἀρχαιοφίλου, εἶτε μὲ τὴν βοήθειαν τῶν Λατινικῶν μιμήσεων, εἶτε ἀπὸ τὰ παραδοθέντα περὶ λυρικῶν ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ἀνεκδοτογράφους, τὸ ἔργον τοῦ Ζακωνθίου διδασκάλου ἀπομένει μνηστειώδες, διότι δὲν γνωρίζομεν ἂν

ποτὲ συνετελέσθη εἰς ἀκέραιον, ἢ ἂν ὁ ποιητὴς μόνον τὸ ἐφραντάσθῃ καὶ τὸ ἐπραγματοποίησε μόνον ἐν μέρει δι' ἑλλειψιν θελήσεως, δι' ἑλλειψιν ἠθικῆς ἠρεμίας, διὰ λόγους ἡλατιωμένης υγείας, διὰ λόγους ἀκηρησίας, διὰ λόγους ὑποκειμενικοὺς εἴτε διὰ λόγους ἀντικειμενικοὺς, διὰ τὴν δυσκολίαν μὲ τὴν ὁποῖαν ἐχειρίζετο τὴν γλῶσσαν, ὅπως ἰσοπεύει ὁ κ. Σίμος Μενάρδος, μίαν γλῶσσαν ἀκόμη ἐν τῷ γίγνεσθαι, ἄνευ ἐπαρκῶν γραπτῶν μνημείων.

Δι' ὅλα αὐτὰ δὲν ἤθελα τοιμήσει νὰ θίξω τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Σολωμοῦ, δεδομένου ὅτι δὲν θὰ εἶχα νὰ προσθέσω τι περισσύτερον εἰς ὅσα ἔγραψεν ὁ Πολυλάς, ὁ Καλοσογῶρος, ὁ Παλαμᾶς. Ἄν δ' ἐτόλμησα τοῦτο, πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸ ὅτι καθ' ἡν σιγήν ὁ τερατισμὸς τοῦ πολέμου θέτει εἰς περισσοῦν θέσιν τ' ἀνθρωπιστικὰ ἰδανικὰ καὶ τὰ δίκαια τῶν λαῶν ὅπως αὐτοκνηθρῶνται, οὐκίμοιον θὰ ἦτο νὰ μελετήσωμεν τὸν Σολωμὸν ὡς ἓνα τῶν προφητῶν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, συνδέσαντα εἰς τὸν φιλελεύθερον ὕμνον του τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὅλων τῶν ἐθνῶν ἐπιτεῦθεν καὶ πέραν τοῦ Ὠκεανοῦ.

Ἐκ τῆς Διονυσίου Σολωμοῦ ἐγεννήθη εἰς τὴν Ζάκυνθον κατὰ τὸ τέμα τοῦ 18ου αἰῶνος, κατ' ὃ ἔτος ἐγεννήθησαν ὁ Ἰταλὸς Λεοπάρδος καὶ ὁ Πολωνὸς Μίκιεβιτς. Κατὰ τοὺς βιογράφους του, οἱ πρόγονοί του εἶχον κατέλθει ἀπ' αἰῶνων ἐξ Ἰταλίας εἰς Κρήτην καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ζάκυνθον. Εἰς μικρὰν ἡλικίαν ἔχασε τὸν πατέρα του καὶ ἔμεινε μὲ τὸν ἀδελφόν του Δημήτριον κληρονόμος σπουδαίας περιουσίας. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη ἀπὸ τὸν Ἰταλὸν πρόφορον Ρώσον. Ἀργότερα ἐστάλη ἀπὸ τὸν κηδεμόνα του Μεσσαλᾶν εἰς τὴν Βενετίαν, ὅπου εἰσῆχθη εἰς τὸ Λύκειον τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης. Ὁ κη-

δεμών η'ναγκάσθη να τὸν ἀνακαλέσῃ, διότι ὁ δυσή-
μιος χαρακτήρ τοῦ νέου δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποταχθῇ
εἰς τὸ αὐστηρὸν περιβάλλον τοῦ Σχολείου. Εἰς τὴν
Κροεῶνα ἐμνήθη θαυμασίως εἰς τὴν Λατινικὴν καὶ
Ἰταλικὴν φιλολογίαν καὶ ἔλαβε πλήρη συνείδησιν
τοῦ μεγαλείου τῆς κλασικῆς τέχνης. Εἰς τὸ Πανεπι-
στημίου τῆς Παντίας συνεπλήρωσε τὰς σπουδὰς του
γενόμενος προλήτης τῆς νομικῆς χωρὶς νὰ προδώσῃ
φανερὰν ἐπίδοσιν εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον, ἀπερο-
φημένως, καθὼς ἦτο, ἀπὸ τὴν λογοτεχνίαν. Ἀλλ' ἔς
δόσωμεν τὸν λόγον εἰς τὸν Πολυλάν:

«Τὸν εἶχεν ἦδη συναρπάσει ἡ ποίησις, πρὸς τὴν
ὁποίαν μακρόθεν αἰσθάνθηκε σφοδρὰ τὰ πρῶτα ὀρ-
μήματα τῆς ψυχῆς του. Προοῦ ἀκόμη μεταβῆ εἰς
τὴν Ἰταλία, μίαν ἡμέραν ἐνῶ ἐπεριδιάβαζε εἰς τὴν
ἐξοχὴν μ' ἕναν ἡμιλίκο του, καὶ ἔξαφνα ἀκούσθηκε
τὸ λάλημα μιᾶς φλογέρας, ἀστράψε εἰς τὴν φαντασί-
α του ἡ ἐξωτερικὴ φύσις μ' ὅλη τὴν ἡμερὴ χάρι πῶχει
εἰς τὸ μικρὸ νησί του, ἴσως ὥστε ἐγύρισε πρὸς τὸν
σύντροφόν του καὶ τὸν ἐρώτησε: «Τί αἰσθάνεσαι;»

— Τίποτε, τοῦ ἀποκρίθηκεν ἐκεῖνος. Ψυχρότης,
τὴν ὁποίαν ὁ ποιητὴς ἐμελλε ν' ἀπαντήσῃ συχνὰ εἰς
τὸ ὄροιο τῆς ζωῆς του, διὰν ἐζητοῦσε εἰς τοὺς ἄλ-
λους ἐνθουσιασμὸν ἀνάλογο μὲ τὴ φλόγα τῆς καρ-
διάς του.»

Εἰς τὰ 1818 ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ζάκυνθον πλου-
τιομένος, ὅπως λέγει ὁ βιογράφος του, μὲ τὸ ἄνθος
τῆς Ἰταλικῆς σοφίας καὶ προσανατολισμένως τελικῶς
πρὸς τὴν ποίησιν καὶ τὴν λογοτεχνίαν. Εἶναι ἡ ἀλή-
θεια, διὸ δὲν ἦταν ἀκόμη ἀποφασισμένος νὰ ἀναλάβῃ
τὸν ῥόλον τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς νέας μας τέχνης. Ἡ
Ἰταλικὴ γλῶσσα, ἴσως διαδεδομένη μεταξὺ τῆς Ζα-
κυνθινῆς ἀριστοκρατίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνῆκεν ὁ Σο-
λωμὸς, ἴσως εἰσηγμένη εἰς τὰς συνηθείας τῆς, ἴ-
σως ἀκόμη φανερώς ἐπιδοῦσα εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν
πόλεων, φυσικὸν ἦτο νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ
σταθίου τοῦ ἡ φιλολογικῆ του γλῶσσα.

Εἰς αὐτὴν ἐδοκίμασε διὰ πρῶτην φορὰν τὰς δυ-
νάμεις τῆς νεαρῆς του μεσημβρινῆς φαντασίας.
Ἀλλὰ τὸ Ἑλληνικὸν αἷμα, τὸ ὁποῖον ἔρρεεν ἐντὸς
του, τὸ κοσμοϊστορικὸν γεγονός τῆς Ἑπαναστάσεως,
τὸ ὁποῖον ἀπέδειξε διὸ ἡ δουλωθεῖσα φυλὴ εἶχεν
ἀρκετὸν σθένος διὰ νὰ θρασῆ δεσμὰ θεωρούμενα
ἀκατάλυτα, αἱ συστάσεις τῶν φίλων του, τὸ Ἑλλη-
νικὸν ἐπὶ τέλους περιβάλλον, ἡ μοῖρα, ἂν θέλετε, τὸν
ᾤθησαν νὰ λάβῃ μίαν γενναίαν καλδύκολον πρωτοδο-
λίαν: Νὰ γράψῃ εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν καὶ συνε-
χίζων τὸ παράδειγμα τοῦ Κορνάρου, τοῦ Χοροιάτη,
τοῦ Ρήγα Βελεσιουλῆ, τοῦ Χρηστοπούλου, τοῦ Βηλ-
λαρά καὶ τῶν ἀνωτέρων ποιητῶν τῆς δημοτικῆς μας
ποιήσεως, νὰ χρησιμοποιῆ ὡς ἡ ἀφειρησία τῆς γλωσ-
σικῆς, τῆς αἰσθητικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς ἀναγεννήσε-
ως τοῦ Γένους. Ἰδιαιτέρως λέγεται, διὸ ἐπέδρασαν
εἰς τὴν λήψιν αὐτῆς τῆς ἀποφάσεως ἀπὸ τὸν κάπως
ἄτολμον καὶ ἀναποφάσιτον Σολωμὸν (ἄτολμον καὶ
ἀναποφάσιτον ὡς κάθε ἐσωτερικὸς, κάθε ἄνθρω-
πος ῥέπων φύσει πρὸς τὴν ἡσυχον καὶ ἀκίνητον θε-
ωσίαν τῆς ζωῆς), ὁ ἱστορικὸς καὶ διπλωμάτης τοῦ
ἀγῶνος Σπυριδίου Τραϊκούπης.

Τὰ πρῶτα του νεοελληνικά γυμνάσια, ὅχι ἐντε-
λῶς ἀνυγῆ, ἀτελῶς ὅμως ἐπιτρέποντα νὰ μαρτυρῶ-
μεν τὴν κατόπιν ἐξέλιξιν τοῦ ἔργου του, εἶναι αἱ

μεταφράσεις ποιημάτων τοῦ Μεταστασίου, ἡ Ξαν-
θοῦλα, καὶ τὸ καλλίτερον ὄλων ἡ μελωδικὴ ὠδὴ
εἰς τὴν Σελήνην. Ἀλλὰ περισσότερο ἴσως αὐτῶν
χαρακτηρίζουν τὴν θέρη τῆς φαντασίας καὶ τὸ λυ-
ρικὸν ἐκχέλιμα τῆς μεσημβρινῆς καὶ τῆς ρωμαντι-
κῆς καὶ ὀλίγον μουσικοπαθεῖς, Ὀσσιανίζουσας καὶ
Βυρσωνίζουσας φαντασίας ἡ «Τρελλὴ Μάννα» καὶ τὰ
«Δύο ἀδέλφια» τὰ ὁποῖα περιλαμβάνονται εἰς τὰ σχε-
διάσματα τοῦ Λάμπρου, περὶ τῶν ὁποίων θὰ ἡμιλή-
σωμεν κατωτέρω.

Ἀλλὰ τὸ ἔργον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πληρέστερον ἔ-
δειξε τὴν ἠδύνατον νὰ κατορθώσῃ τότε ὁ Σολωμὸς εἶναι
ὁ Ὑμνος εἰς τὴν Ἑλευθερίαν. Ἐγράφη τὸν Μάϊον
τοῦ 1823 καὶ ἔσχεν ἐπανειλημμένως ἐκδόσεις. Τόση
δὲ ἦτο ἡ ἐπιτυχία του ὥστε ὁ ποιητὴς ἀπὸ τῆς σιγ-
μῆς τῆς ἐκδόσεως ἔγινε μεγάλη ἐθνικὴ φροισγνω-
μία τὴν ὁποίαν ἡ συνείδησις τοῦ γένους ἔταξεν ἀμέ-
σως πλησίον τῶν ἡρωϊκῶν φροισγνωμιῶν τοῦ ἀγῶ-
νος. Εἶναι ἀλήθεια διὸ ἡ γλῶσσα δὲν εἶναι ἐπιτελῶς
ἀπὸλλυμένη ἰδιωτισμῶν. Ὅτι εἰς μερικὰ σημεῖα ὁ
ποιητὴς δὲν κατορθῶνει ν' ἀποκρίνη τὴν μεγάλην
προσπάθειαν ποῦ κατέβαλε διὰ νὰ ὑποτάξῃ τὴν γλωσ-
σικὴν ἕλην. Ἐνιαχὸς ὁ αὐτοσχεδιασμὸς εἶναι φανε-
ρός. Ἀναμφιβόλως ὅμως τὸ μακρόπνοον ποίημα ἐ-
ξέσχεται τῶν ὁρίων τῆς λεγομένης ἰδιωματικῆς ποι-
ήσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἔγραψαν οἱ Κοῦτες ποιηταί,
ἡ μορφολογία τῆς γλώσσης του εἶναι πολὺ πανελλη-
νιοτέρα ἐκείνης τοῦ Βιλλαρά, καὶ πολὺ περισσότε-
ρον ζωντανὴ ἀπὸ τὴν κάπως ἀναρχικὴν γλωσσικὴν
μορφήν τῶν ἔργων τοῦ Χρηστοπούλου. Αἱ περισσό-
τεροι στροφαί, σήμερον ἀκόμη, δὲν μᾶς ξεκίουν.
Μὲ τὸν Ὑμνον ὁ Σολωμὸς ἔδωκε τὸ πρῶτον ἀνε-
κιδὸν δείγμα ποιητικῆς γλώσσης. Μὲ τὰ τελευταῖα
του ἀποσπασματικὰ ἔργα ἔφθασε νὰ πλάσῃ αὐτὴν τὴν
παράδοσιν τῆς ποιητικῆς γλώσσης. Τόσον ὥστε τὴν
σιγμὴν αὐτὴν στίχοι τινὲς τῶν Ἑλευθέρων Πολιορ-
κημένων ν' ἀποτελοῦν ὄχι μόνον καλλιτεχνικὸν ἀλλὰ
καὶ γλωσσικὸν ἰδεῶδες.

«Γήσιον καρπὸν τῆς Ἑλληνικῆς φαντασίας μετὰ
εἴκοσι αἰῶνων μαρσασμῶν» ὀνομάζει ὁ Πολυλάς τὸν
Ὑμνον. Καὶ τοῦτο εἶναι βεβαίως ὑπερβολή.
Διότι δὲν εἶναι δυνατὸν σήμερον νὰ οὐδύσωμεν μὲ
μίαν μονοκορυφαίαν τὴν δημοτικὴν καὶ ἐκκλησιαστι-
κὴν ποίησιν, τὸν λυρικὸν τοῦ Γρηγορίου, τὸν Ἀ-
κριτικὸν κύκλον, τὰ Ρόδια τραγούδια, τὸ Κορητικὸν
θέατρον, αὐτὸν τὸν Ἐρωτόκριτον. Ἀναμφιβόλως ὅ-
μως ὁ Ὑμνος εἶναι περισσότερο ὄλων τούτων ἀρ-
μοσμένος πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς τέχνης, περισσότερο
συνδέεται πρὸς τὸ παράδειγμα τῶν Ἑλλήνων
κλασικῶν, τοὺς ὁποῖους ὁ Σολωμὸς ἐμελέτησεν. Λα-
τινιστὴ, Ἰταλιστὴ καὶ μέχρις ἐνδὸς σημείου Ἑλλη-
νιστὴ. Αἱ ὑποσημειώσεις ποῦ συνοδεύουν τὴν ἐκδοσιν
τοῦ Ὑμνου μᾶς τὸ ἀποκαλύπτουν, μᾶς τὸ ἀποκαλύ-
πτει ὁ μεγαλοπρεπὴς του ἰσχυρισμὸς διὰν ἀπαντῶν
εἰς τοὺς φέξαστας τὴν διαίρεσιν μιᾶς λέξεως εἰς
δύο στίχους:

Ἔτσι πέφτουνε τὰ θεοτιμῆνα σιάχια σποὺς ἀγροῦς
ἐπικαλεῖται πρὸς δικαιολογίαν τὸ παράδειγμα τῶν
μεγάλων Πινδάρου, Ὀραίου, Δάντε, Ἀριστοῦ, ὁ-
μοῦ μὲ τὸ «ἀπόκρυφον τῆς τέχνης του». Ἀλλοῦ ἐ-
λεγειαικός, ἀλλοῦ ἐπικός συννεραίνει τὸ ἄρρεν καὶ τὸ
θῆλυ στοιχεῖον, συγκρινῶν τὰς σκληρὰς εἰκόνας

τοῦ πολέμου μὲ τὰς μαγικὰς εἰδυλλιακὰς εἰκόνας
μᾶς δίδει ἐπίστε τὸ αἶσθημα τοῦ ὑψηλοῦ καὶ καθιστᾷ
λίαν συζητήσιμον τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ καθηγητοῦ κ.
Σίμου Μενάρδου, ὁ ὁποῖος ἐδίδαξε κάποτε εἰς τὴν
Ὁξφόρδην τὰ ἑξῆς:

«Τοῦ Σολωμοῦ ὁ ἐνθουσιασμὸς ἦτο μᾶλλον εὐαι-
σθησία γυναικεία, ὄχι ἐνθουσιασμὸς θαρῆος ὕμνων
χαλκευτοῦ τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος ἐννοοῦσε καὶ ἐφρόν-
τιζε νὰ συγκρατῇ. Τοιοῦτοτρόπως, ἐνῶ δὲν ἐπεχεί-
ρησε κἄν νὰ διαγράψῃ τὴν ἀδρὰν φροισγνωμίαν κα-
νετὸς τῶν ὁρεινῶν ἢ θαλασσινῶν ἡρώων τῶν ὁποίων
ἐθαύμαζε τὴν δύναμιν καὶ τὴν τόλμην, ἀφῆκε σειρὰν
μικρῶν γυναικείων τύπων καὶ παιδικῶν τύπων εἰς
γυναικῶν καταστάσεις ποικιλοπλάτας, ἀλλὰ πάντοτε
φροισκῶς.»

Ὅχι ὁ Σολωμὸς δὲν ἦτο μόνον ἐλεγειαικός. Ἡ
εὐαισθησία του ἦτο βεβαίως ὑπεριτάτη, τὸ αἶσθημα
τῆς μελωδίας φθασμένον εἰς τὰ ἀκρότατα, ἀλλ' ὅταν ἡ

τέχνη τὸ ἀπῆται ἐγίνετο Δωρικώτερος, ἀρήγιος, ἀρε-
τωπὸς πραγματικὸς ὕμνων χαλκευτῆς, ἐπικός ἀφη-
γητὴς μὲ ἐξαιρετικὸν ἀναπαραστατικὴν δύναμιν.

Εὐτυχῶς οἱ ἀνταγώνισται γνωρίζουν τὸν Ὑ-
μνον καὶ δὲν θὰ ἀξιώσων παράδειγμα εἰς κρο-
σιν τῶν ἰσχυρισμῶν μου καὶ θὰ μὲ διευκολύνων ὅ-
πως κλείων τὴν περὶ τοῦ Ὑμνου ἡμιλίαν προχω-
ρήσω εἰς τὸ κατόπιν ἔργον τοῦ Σολωμοῦ.

Ἡ ὠδὴ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Λόρδου Μπάυρον, ὅ-
που ὁ ποιητὴς πειράται νὰ δοξολογήσῃ τὸ εὐγενὲς
θῦμα καὶ νὰ ἐξυμνήσῃ τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων
τοῦ Μεσολογγίου εἶναι πολὺ κατωτέρα τοῦ ὕμνου ὡς
σύνολον. Τὴν βλάπτει ὅπως καὶ τὸν ὕμνον ἡ διδα-
κτικὴ πρόθεσις τοῦ ποιητοῦ καὶ ἡ ποικιλία τῶν σκο-
πομένων. Ὑπάρχουν ἐν τούτοις καὶ εἰς αὐτὴν ὀλί-
γοι στίχοι ποῦ θὰ ἔχουν διαρκῆ ἀπήχησιν εἰς ὅσα
ἀκούοντων.

ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

ΠΩΣ ΚΡΙΝΕΤΑΙ ΚΑΙ ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΡΙΘΗ Ο ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΠΡΟΣΩΔΩΝ

Ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Νόμου
περὶ φορολογίας τῶν καθαρῶν προσόδων ἕως σή-
μερα ἐγράφησαν ἀρκετὰ περὶ αὐτοῦ. Ἀπὸ τὸ ἕνα
μέρος οἱ ἐρηνηνεῖα εἶπαν τὸ καὶ τὸ περὶ αὐ-
τοῦ ἀνέπτυξαν τὰς δυσκολίας ποῦ θὰ παρουσιάσῃ ἡ
ἐφαρμογὴ του, ἐπέκριναν τὴν σπουδὴν τοῦ Κράτους,
καὶ μερικοὶ καλοὶ κομπογιαννῆτες ἔδωσαν καὶ συν-
ταγὰς πρὸς διόρθωσιν τοῦ κακοῦ. Ἀπὸ
τὸ ἄλλο μέρος οἱ διάφοροι ριζοσπάται ἐφώναζαν,
ἐν ὀνόματι τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἰσότητος, κα-
τὰ τῆς νέας φορολογίας τῶν ἐργατικῶν
καὶ ἀσικῶν τάξεων, τῶν ὁποίων παρουσιάζονται
ἀπῆλητοι ὑπερασπισταί.

Ἄς μᾶς ἐπιτρέψουν καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ νὰ τοὺς
ποῦμε καθαρὰ, διὸ δὲν ἔχουν δίκαιον. Ἐπέβαλε, λέ-
γουν, ἡ Κυβέρνησις νέους φόρους, φόρους βαρεῖς,
φόρους, οἱ ὁποῖοι πλήττον κυρίως τοὺς βιοπαι-
στὰς, ἐνῶ τοὺς ραντιέρηδες, τοὺς πλουτοκράτας,
τοὺς ἀποροφῶντας τὸ αἷμα τῶν ἐργαζομένων τά-
ξεων, δὲν τοὺς θίγει, τοὺς χαϊδεύει ἀπλῶς. Ποῦ
τὰ θρήκατε αὐτὰ ὅλα, ἐδλογημένοι ἄνθρωποι; Στὸ
νόμο, ποῦ ἐρμηνεύετε καὶ κατακρίνετε; Ἐ, μὰ τότε
σὰς λέμε πῶς δὲν τὸν ἐμελετήσατε. τὸν ἀνεγνώσατε
ἀπλῶς ὡς ἕνα ἄρθεον ἐφημερίδος, ποῦ δὲν σὰς κι-
νεῖ τὸ ἐνδιαφέρον, ἢ ὡς μίαν πραγματεία ξένη πρὸς
τὰς γνώσεις σας. Ἡ, ἂν θέλετε νὰ ποῦμε τὴν κα-
θαρὰ ἀλήθειαν, δὲν τὸν ἐδιαβάσατε καθόλου.

Διὰ τοῦ νόμου 1640 δὲν ἐπιβάλλονται νέοι φό-
ροι. Καὶ ἴδου διατί. Κατὰ τὴν μέχρι τοῦδε ἰσχύ-
ουσαν φορολογίαν ἐφορολογοῦντο αἱ οἰκοδόμοι.
Φορολογοῦνται καὶ τώρα. Ἐφορολογοῦντο τὰ ἐκ
γαιῶν μισθώματα. Φορολογοῦνται καὶ τώρα. Ἐφο-
ρολογοῦντο τὰ ἐκ κινήτων ἀξιών εἰσοδήματα. Φο-
ρολογοῦνται καὶ τώρα. Ἐφορολογοῦντο τὰ ἐξ ἐμπο-
ρικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων κέρδη, τὰ
ἐκ γεωργικῶν ἐπιχειρήσεων, αἱ ἀμοιβαὶ ἐκ μισθῶν,

αἱ ἀμοιβαὶ τῶν ἐλευθερίων ἐπαγγελματιῶν. Ὅλα
αὐτὰ φορολογοῦνται καὶ τώρα. Μὲ μίαν ὅμως οὐσι-
ώδη διαφορὰν. Πρῶτα ἐφορολογοῦντο τὰ ἀκαθάρ-
ιστα εἰσοδήματα. Τώρα φορολογοῦνται τὰ κα-
θάρτα κέρδη. Αὐτὸ καὶ σημαίνει βέβαια. Ἄς τὸ
ἐξετάσωμεν. Κατὰ τὴν παλαιὰν φορολογίαν τῶν οἰ-
κοδομῶν ἐφορολογοῦντο τὸ ἐτήσιον ἐνοίκιον κάθε
σπιτοῦ, τὸ ἀκαθάριστον. Δηλαδή ἕνας ἰδιο-
κτῆτης ἔπαιρνε ἀπὸ τὸ σπίτι του 1000, 2000' 5000
δραχμὰς τὸ χρόνο. Ἄν χρωστοῦσε καὶ πλήρωνε τό-
κους, ἂν ἐδαπανοῦσε δι' ἐπισκευὰς, ἂν ἐπλήρωνε δη-
μοτικὸς φόρους, ἂν ἕνας μισθοῦ τῆς ἔρωγεν
ἕνα-δύο ἐνοίκια τὸ χρόνο, αὐτὰ δὲν τὰ λογαρίαζε τὸ
Κράτος. ἤθελε φόρο πρὸς 6.30 ο)ο ἕως 10.08 ο)ο
(ἀναλόγως τοῦ ἐνοικίου) ὁ δὲ τὸ ἐτήσιον ὑπο-
θετικὸν μισθώμα. Σήμερα τί γίνεται; Σὰς λέει ὁ
νόμος 1640: Ἀπὸ τὸ ἀκαθάριστον εἰσόδημα τῶν
1000, 2000, 5000 δραχμῶν θ' ἀφαιρέσετε τοὺς τό-
κους ποῦ πληρώνετε, ἂν ἔχετε ἐνυπόθηκον χρέος, τὰ
ἔξοδα ἐπισκευῶν καὶ συντηρήσεως τοῦ σπιτοῦ πρὸς
7 ο)ο ἐπὶ τοῦ ἐτησίου ἐνοικίου, τοὺς φόρους ποῦ πλη-
ρώνετε εἰς τὸν Δήμον (περὶ π. χ.) καὶ θὰ θρήτε τὸ
καθάρτὸ εἰσόδημα. Ἐχετε ἀκόμη καὶ ἕνα ἄλλο εὐ-
εργέτημα, ἐὰν τὸ εἰσόδημά σας εἶναι μέχρι 2000
δραχμῶν, (δηλαδή ἐὰν συμβαίη νὰ εἶσθε μικροῦδι-
οκτῆτης καὶ ἐπομένως μικροεἰσοδηματίας), τὸ ἑξῆς:
Ἀπὸ τὸ καθάρτὸν εἰσόδημα τῆς οἰκοδομῆς σας
θὰ ἀφαιρέσετε, ὡς ἐλάχιστον ποσὸν συντηρήσεως,
(αὐτὸς εἶναι ὁ ὁρισμὸς τοῦ νόμου), ὄχι. 1200 καὶ
ἐπὶ πλέον 240 δραχμῶν γιὰ κάθε μέλος τῆς οἰκογε-
νείας σας, μέχρι πέντε. Ἀφοῦ γίνων δὲ βλαί αὐταὶ
αἱ ἐκπτώσεις, ἔρχεται καὶ μία ἄλλη ἐκπτώσις. Ἀπὸ
τὸ ὑπόλοιπον ποῦ θὰ μείνη ἀφαιρέται 37 1)2 ο)ο
ἐὰν τὸ ὑπόλοιπον τοῦτο εἶναι μέχρι δρχ. 900. 25 ο)ο
ἐὰν εἶναι ἀπὸ 900 ἕως 2701. καὶ 12 1)2 ο)ο ἐὰν
εἶναι ἀπὸ 2700 — 7201 δραχμῶν. Ἄς μᾶς εἰπῆ

τώρα ό κάθε δίκαιος και λογικός κριτής: ποίος νόμος είναι δικαιοτέρος, ό παλιός ή ό νέος; Μιά σοφή λαϊκή παροιμία δίδει την απάντηση: «Χωριό που φαίνεται κολαούζο δέν θέλει».

Απάνω σιάς αυτές περιπου βάσεις γίνεται ό λογαριασμός διά τόν ύπολογισμόν τού φόρου έξ ένοικίων γαιών. Είς λεπτομερείας δέν εισερχόμεθα, διά να μή μακροηγήσωμεν. Όποιος θέλει όμως να μάθη λεπτομερείας και να πεισθή, ως διαβάση τας οδηγίας τού Υπουργείου τών Οικονομικών, που έμμορφώθησαν είς χιλιάδας αντιτύπων.

Η φορολογία τών κινήτων αξιών δέν ενδιαφέρει, ως επί τό πλείστον, τόν πολλόν κόσμο. Άς ξέρον όμως όλοι ότι ή φορολογία αυτή, ή όποία θαρύνει καιά κανόνα τούς παντιέρηδες, δέν είναι μόν βαρύτερα καθόλου τής παλαιάς, (ίσως ελαφροτέρα), αλλά ό αυτήν ό νόμος δέν κάνει καμιά έκπτωση. Είναι οάν να λέη: Κύριε Α. Β. μέτοχε τής δείνα Έταιρείας, ή κύριε Γ. Δ. που δανείζεις επί τόκω, εχεις εισοδήματα άκοπα. πλήρωσε λοιπόν κάτι παραπάνω από τούς άλλους.

Μπαίνουμε τώρα σιά κέρδη τών εμπορικών και βιομηχανικών επιχειρήσεων. Ποιά είναι αυτά τά κέρδη ξέρομε όλοι. Πώς εφορολογούντο όμως μέχρι τοῦδε; Εφορολογούντο δυνάμει τού νόμου περί φορολογίας τών επιτηδευμάτων και τ ι ε κ μ ή ρ ι ο ν. Δηλαδή έλεγε ό νόμος: Ό μπακάλης σιάς Αθήνας λ. γ., ή ό έμπορος ύφασμάτων, ή ό έμπορος πολυτελείας κλπ. θα πληρώση τό χρόνο από 80 έως 500 δραχμάς επιτήδευμα. Ό έφορος εμπαινε σιά μπακαζί σου, έβλεπε τίς μούστρες σου, και καμιά φορά δε έβλεπε τίποτε, και απεφαινετο: Έσθ θα πληρώσης 160 δραχμάς, εσθ 320, εσθ 560. Παραπάνω από 560 και παρακάτω από 80 για ένα μπακάλη ή έναν ύφασματέμπορο, δέν μπορούσε, παρά οε εξαιρετικώς περιπτώσεις, να βάλη φόρο. Ποίον ήτο τό αποτέλεσμα; Άνισότης. Άρα άδικία. Τί θα γείνη όμως από δω και μετά; Καθένας έμπορος, καθένας βιομηχανος, θα δηλώση τά πραγματικά καθαρά κέρδη του. Θα πη δηλαδή είς τό Κράτος: εκέρδισα από την επιχείρησί μου 10.000 δραχμάς, έχω έξοδα (ύπαλληλία ένοίκιον, φωτισμό κλπ.) 2.000 π. χ. μου έμεινε καθαρό κέρδος 8.000 δραχμαί. Αυτό να μου φορολογήσης. Απτός οι 8.000 όμως δέν θα φορολογηθούν είς όλόκληρον. Θα γίνον προῶτον αί έκπτώσεις αελαχίστου ποσοῦ συντηρήσεως, έπειτα αί διαβαθμίσεις τού νόμου, και τό ύπόλοιπον θα φορολογηθή πρὸς 6 ο)ο, δηλαδή άπάνω-κάτω επί 800 δραχμαῶν κέρδους θα πληρώση ό επιτηδευματίας 200 δραχμάς φόρον. Έάν όμως κερδίξη 100 χιλιάδες ή και 200 χιλιάδες δραχμάς, — όπως κερδίζουν πολλοί επιχειρηματίαι, — δέν θα σταματήση πλέον ό φόρος, όπως εγινόντανε ως τώρα, σίς 560 δραχμές, αλλά θα προχωρήση τόσο περισσότερο, όσο μεγαλιτερο είναι τό κέρδος, δηλαδή θα πληρώσῃ περίπου ό πρώτος 5 1/2 χιλιάδες δραχμές και ό δεύτερος 11 1/2 χιλιάδες. Αυτό, κύριοι, λέγεται ή όχι φορολογική ισότης και δικαιοσύνη;

Τά κέρδη τών γεωργικών επιχειρήσεων φορολογούνται κατά τρόπον άνάλογον πρὸς τά κέρδη έξ εμπορικών και βιομηχανικών επιχειρήσεων. Αί δε άμοιβαί έξ ύπηρεσιών έλευθερίων επαγγελματίων», δηλαδή τά καθαρά επαγγελματικά εισοδήματα

των ιατρών, αρχιτεκτόνων, μηχανικών κλπ. φορολογούνται πρὸς 4 ο)ο, άφου έξ αυτών γίνονν και αί έκπτώσεις αελαχίστου ποσοῦ συντηρήσεως» και αί άλλαι διαβαθμίσεις.

Άς εξετάσωμεν τώρα ποίος είναι ό φόρος τών άμοιβών εκ μισθωτών ύπηρεσιών», είς τόν όποιον περιλαμβάνονται και τά εργατικά ήμερομισθια, διά τά όποια δά οι Φιλιππικοί τών διαφόρων κοινωνιοοικονομο-λόγων. Πρῶτα-πρῶτα πρέπει να λεχθῆ μιá αλήθεια: ότι ό νέος νόμος πράγματι για πρώτη φορά φορολογεί, μαζί με άλλα εισοδήματα έξ άμοιβών ύπηρεσιών, τούς μισθούς τών δημοσίων ύπαλλήλων και τά εργατικά ήμερομισθια. Πόσον ελαφρά τά φορολογεί θα τό δοῦμε παρακάτω. Έδώ αξίζει να πούμε ότι ό φόρος είναι βέβαια βάρος τού πολίτου, αλλά βάρος που άνακουφίζει την Πολιτείαν και γι' αυτό, εφ' όσον λογικώς και δικαίως επιβάλλεται, ή πληρωμή του άποτελεϊ ύποχρέωσιν, για την όποιαν κανένας καλός πολίτης δέν παραπονείται. Γιατί τάχα να θέλωμε να πιστεύωμε ότι ό εργάτης, που τόσα άλλα προθύμως προσφέρει είς την Πατρίδα του, θα στενοχωρηθῆ διότι ένα ελαχιστότατον μέρος τής τιμής τού ιδρώτός του θα τό δώση είς την Πολιτείαν ως φόρον; Θα μās πητε: Ό εργάτης τά πληρώνει και, αὐτός τόν καπνό, αὐτός τό ψωμί, αὐτός όλα. Ναι. Ακριβῶς λοιπόν διότι οι έμμεσοι φόροι (τά τελωνιακά δηλαδή) βαρύνουν την πολυπληθεστεραν τάξιν τών όχι εισοδηματιών λαϊκών τάξεων, έγινε ή μεταρρύθμισις αυτή για να μετατεθῆ οὐγά-οὐγά τό βάρος είς τούς ώμους τών δυνατωτέρων οικονομικώς. Άς δοῦμε τώρα πώς γίνεται ό λογαριασμός για τό φόρο. Πρῶτα για τούς ύπαλλήλους, όχι τούς ήμερομισθίους εργάτας. Από κάθε μισθό καθαρό ε- νός μηνός (έξω χαριστήσιον, κρατήσεις κλπ.) αφαιρούμε δραχμές 150. Έάν ό ύπάλληλος έχη και οικογένειαν αφαιρούμεν άλλας 20 δραχμάς τόν μήνα για κάθε μέλος τής οικογενείας του έως πέντε και έπειτα κάνομε μερικῆς άλλες έκπτώσεις και επί τού ύπολοίπου ύπολογίζομε φόρο πρὸς 4 ο)ο. Άς πάρωμε ένα παραδειγμα. Ένας ύπάλληλος παίρνει λ. χ. καθαρό μηνιαίο μισθό δραχ. 450 και έχει δύο μέλη οικογενείας που συντηρεῖ τί θα πληρώση φόρο; Βγά- ζομε από τās 450 τās 150 και άλλας 40 διά τά δύο μέλη τής οικογενείας του, τό όλον 190. μās μένονν 260. από τās 260 σύμφωνα με τόν νόμον (άρθρον 24) ξεπέφτομε τής μισῆς, μένονν 130, επί αυτών λογαριάζομε τόν φόρο πρὸς 4 ο)ο και βλέπομε πώς εἶνε 5.20. Άς δοῦμε τώρα τί θα πληρώση και ένας ήμερομισθίος εργάτης, ό όποιος παίρνει ήμερομισθιο 18 δραχμάς, έχει δε και αὐτός τή γυναίκα του και δύο παιδιά. Από τās 18 δραχμάς έκπίπτομεν τās 6, μένονη 12. Για κάθε μέλος τής οικογενείας έκπί- πτομεν λεπτά 80, τό όλον 2.40 και μένονν 9.60. Σ' αὐτῆς τής 9.60 λογαριάζομε φόρο όχι πλέον πρὸς 4 ο)ο, αλλά μόνον πρὸς 1 ο)ο (ένα τοῖς εκατόν) και βρισκομε μιá δεκάρα φόρο. Δηλαδή επί τού ήμερο- μισθίου 25 ήμερῶν πρὸς 18 δραχ. ήτοι επί 450 δραχ. ό εργάτης θα πληρώση φόρο 2 1/2 δραχ. Αὐτὸς είναι ό θαρῆς, ό άδικος, ό καταθλιπτικός φόρος τού εργά- του. Αὐτὰ πρέπει να τ' άκούση και να τά μάθῃ καλά ό εργάτης, και επειδή είναι άρκετά νοήμων και πε- ρισσότερο δικαιοκρίτης από πολλούς καλαμαράδες

των διαφόρων σχολῶν, θα βάλη ασφαλῶς στή θέα τους τούς σοφούς, που θέλουν να τόν προστατεύουν. Και πρέπει να τούς πη: «Κύριοι, τά άρθρα σας και ή φωνῆς σας δέν αξίζουν ούτε μιá δεκάρα, όσος εἶνε ό φόρος που θα πληρώσω».

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΠΡΟΣΟΔΩΝ

Τι πρέπει οι φορολογούμενοι να κάνουν κατά τόν μήνα Απρί- λιον 1919.

ΟΣΟΙ ΕΧΟΥΝ ΟΙΚΟΔΟΜΑΣ είς την Ελλάδα, θα δηλώσουν τό καθαρόν εισόδημα που είχαν άπ' αυτās από 1 Άπριλίου 1918 μέχρι 1 Άπριλίου 1919 και θα πληρώσουν μαζί με την δήλωσιν μόνον τό εν τρίτον τού φόρου.

ΟΣΟΙ ΕΧΟΥΝ ΓΑΙΑΣ (δηλ. κτήματα) είς την Ελλάδα και τās ένοικίαςαν, θα δηλώσουν τό καθαρόν εισόδημα τού έπληραν από την ένοικίαςιν από 1 Άπριλίου 1918 μέχρι 1 Άπριλίου 1919 και θα πληρώσουν μαζί με την δήλωσιν μόνον τό εν τρίτον τού φόρου.

ΟΣΟΙ ΑΣΚΟΥΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛ- ΜΑ είς την Ελλάδα (ιατροί, αρχιτέκτονες, συμβολαιογράφοι, καλλιτέχναι κλπ.) θα δηλώσουν την καθαράν πρόσοδον (άμοιβάς) την όποιαν έπραγατοποίησαν από 1 Άπριλίου 1918 μέχρι 1 Άπριλίου 1919 και θα πληρώσουν συγχρόνως με την δήλωσιν μόνον τό ήμισυ τού φόρου.

ΟΣΟΙ ΕΠΙΤΗΔΕΥΟΝΤΑΙ, έχουν κέρδη από εμπορικής και βιομηχανικής επιχειρήσεις (έμποροι, βιομηχανοί, εκμεταλλευόμενοι μεταλλεία ή λατομεία ή δάση, παραγγελιοδόχοι, μεσίται, άργυραμοιβοί, εργολάβοι, ιδιοκτῆται πλοίων, προεξοφληταί, ζαχαροπλάσται, γαλακτοπῶλαι, καφρεπῶλαι, ζυθοπῶλαι, ξενοδόχοι, οἰνοπῶλαι, παντοπῶλαι, ιχθυοπῶλαι, λαχονοπῶλαι, μικροπωληταί, βιοτέχναι, κουρείς, βιβλιοδέ- ται, άμαξηλάται, πεταλωταί, γανωταί, κρεοπῶλαι, άρτοποιοί κλπ.) θα δώσουν την δήλωσιν των εντός τού Άπριλίου 1919, μόνον εάν εκλεισαν τόν ίσολογισμόν των μετά την 31ην Αύγουστου 1918 και ένω- ρίτερον τής 1 Μαρτίου 1919.

Είς την δήλωσιν των αυτῶν θα γράφουν τά καθαρά κέρδη, τά όποια είχαν σύμφωνα με τόν ίσολογισμόν των. Έάν δέν κλείουν ίσολογισμόν θα γράφουν είς την δήλωσιν τί εκέρδισαν από τό επαγγέλμα των κατά τό ήμερολογιακόν έτος 1918 (δηλαδή από 1 Ιανουαρίου 1918 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1918).

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ.—Αν ό ίσολογισμός τού φορολο- γουμένου κλείση μετά την 28ην Φεβρουαρίου 1919, και ένωρίτερον τής 1ης Σεπτεμβρίου 1919, ή δήλω- σις θα δοθῆ εντός δύο μηνῶν από τής ήμερομηνίας που κλείει ό ίσολογισμός. Αί άλλοδαπαί εταιρείαι και οι άλλοδαποί συνεταιρισμοί θα δώσουν την δήλωσιν των, άντι τού Άπριλίου, τόν Ιούλιον και άντι τού δευτέρου μηνός από τού Ισολογισμού, τόν πέμπτον μήνα.

Όσοι εργοδοτα χρησιμοποιούν έμισθον ή ήμερομισθιον προσωπικόν, δηλαδή ύπαλλήλους, εργάτας κλπ. πρέπει να παρακρατοῦν από αυτους τόν φόρον τάς τās άμοιβάς (δηλ. τούς μισθούς και τά ήμερομι- σθια) που θα πληρώνουν από 1ης Άπριλίου 1919 έμπρός, τόν φόρον δε αυτὸν θα καταβάλλουν είς τόν Δημόσιον κατά Σεπτέμβριον και Μάρτιον.

Φόρον επί τών ήμερομισθίων θα παρακρατοῦν μόνον όσοι εργοδοτα χρησιμοποιούν τακτικά και συστηματικά ήμερομισθιον προσωπικόν.

Αν κανείς πάρη εργάτην ή εργάτας εκτάκτους διά εργασίαν όχι τού επαγγέλματός του, π.χ. διά έπισκευάς τού σπιτιού του κλπ. δέν θα παρακρατήθη φόρον, αλλά οι εργάται αυτοί θα δηλώσουν μόνον των τās Σεπτέμβριον και Μάρτιον όλον τό εισόδημα, που είχαν από την τωκαύτην εργασίαν των κατά τό εξάμηνον και θα πληρώνουν τότε τόν φόρον.

Είς τās Οικονομικās Έφορίας δίδονται δωρεάν δελτία τυπωμένα επίτηδες διά εκκαθαρίσεις τού φό- ρου επί τών ήμερομισθίων.

Όσοι τόκοι καθίστανται άπαιτητοί, δηλ. άρχίζουν να χρεωστοῦνται μετά την 1ην Άπριλίου 1919 και είναι από καταθέσεις με προθεσίαν ή από εγγυήσεις ή από δάνεια με ύποθήκην ή από δάνεια με ενέχυ- ρον ή από απλά δάνεια, θα φορολογηθούν με 8 τοῖς εκατόν (8 ο)ο) φόρον, όταν θα έξοφληθούν.

Ό φόρος πηγάνει είς βάρος εκείνου που εισπρά- τεί τούς τόκους, δηλ. τού δανειστοῦ, ό όποιος πρέπει να άγοράση φορόσημον τόσης αξίας όσος είναι ό φό- ρος και να τό κολλήση επάνω είς την απόδειξιν ή είς την επιστολήν κλπ. όπου θα δώση διά έξόφλησιν. Αν δέν κολλήση τό φορόσημον και άνακαλωθῆ, θα τιμω- ρηθῆ με πρόστιμον και με φυλάκισιν ενός μηνός. Και ό όφειλέτης όμως, που πληρώνει τούς τόκους, πρέπει να προσέξη ώστε να κολληθῆ τό φορόσημον, διότι διαφορετικά θα τιμωρηθῆ και αὐτός με πρόστιμον.

Επιεικῶς εφέτος ή ύπηρεσία τής φορολογίας δέν θα τιμωρήση με προσθέτους φόρους (προσαυξήσεις) εκείνους που δέν θα μπορέσουν να δώσουν τās δηλώ- σεις των τόν Άπρίλιον και θα τās δώσουν τόν Μά- ρτιον. Πληροφορία και έντυπα τώνδηλώσεων, διά τās εμπορικās επιχειρήσεις, δίδονται είς τό παράστημα τής Έφορίας Αττικής (έμπορικόν τμήμα) είς την όδον Μητροπόλεως αριθ. 47 είς τās Αθήνας, είς δε τόν Πειραιά είς τό Έμπορικόν Έπιμελητήριον επί τής οδου Έμμ. Ρέπουλη.

Διά τās άλλας κατηγορίας τής φορολογίας, δηλ. τās οικοδομās, τās γαίας, τά έλευθερία επαγγέλματα κλπ. πληροφορία και έντυπα τών δηλώσεων δίδον- ται είς τό Κατάστημα τής Έφορίας.

**Η ΔΕΥΤΕΡΑ ΚΛΗΡΩΣΙΣ
ΤΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝ. ΣΤΟΛΟΥ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**
Γενήσεται την 28 Άπριλίου (11 Μαΐου) 1919.

Σύνολον κερδῶν Δραχμαί 200,000
Μεγα κέρδος » 80,000

ΕΓΓΡΑΦΗΤΕ

ΕΙΣ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ

75,000,000 ΤΟΚΟΣ 6,32%

ΕΓΓΡΑΦΑΙ 15-20 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΕΙΣ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΤΑΜΕΙΑ ΚΑΙ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ
ΕΚΑΣΤΗ ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ 100 ΔΡΑΧΜΩΝ
ΤΙΜΑΤΑΙ 95 ΔΡΑΧΜΑΣ

ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ: ΤΑ ΠΛΕΟΝΑΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΥΠΕΓΓΥΩΝ ΠΡΟΣΩΔΩΝ

τὰ ὁποῖα εἶναι τριπλάσια τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὸ δάνειον καὶ κατατίθενται εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν.

Αἱ ὁμολογίαι καὶ τοκομερίδια εἶναι ἀπηλλαγμένα παντὸς φόρου, τέλους ἢ κρατήσεως τοῦ παρόντος ἢ μέλλοντος.

Τὸ τίμημα καταβάλλεται τοῖς μετρητοῖς ἢ κατὰ δόσεις.

Δρ. 15 κατὰ τὴν ἐγγραφὴν 15-20 Ἀπριλίου

» 40 ἐντὸς 2 μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς

» 40 ἐντὸς 3 μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς

Ὅταν ἡ πληρωμὴ γίνεται δι' ἐντόκων γραμματίων ὠφελοῦνται ἐπὶ πλεον οἱ ἀγοράζοντες 1 δραχ. κατὰ ὁμολογίαν.

Ὅταν ἡ πληρωμὴ γίνεται ἀμέσως (τοῖς μετρητοῖς ἢ μὲ ἔντοκα) οἱ ἀγοράζοντες λαμβάνουσι τόκον προεξοφλήσεως 1,20 ο)ο εἰσέτι.

